

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია

ტექსტის ავტორი: ანზორ სიჭინავა
რედაქტორი: ელდარ ბუბულაშვილი,
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

2020 წელი

დაიბეჭდა ჟყონდიდელ მიტროპოლიტ პეტრეს (ცაავა) ლოცვა-კურთხევით

ტროპარი: წინა-მორბედო და ნათლის-მცემელო იოანე, უდაბნოსა მოქალაქეო, რომელსა გესმა საღმრთო იგი ხმა მამისა, რომელი ღირს-იქმენ ძისა და უფლისა ნათლის-ცემად და იქმენ მხილველ სულისა წმიდისა, და ყოველთა გვიქადაგე ნათლისლება სინანულისა, ჩუენ ცოდვილთაცა მეოხ-გვეყავ, რათა ლოცვითა შენითა მოვილოთ შენდობა ცოდვათა.

კონდაკი: ქადაგსა სინანულისასა, ცოდვილთა მომწოდებელსა, და გურიტსა წმიდასა უდაბნოსა მოყუარესა, მერცხალსა ტკბილად მკომარესა და იადონსა ხმა შუენიერსა, ნათლის-მცემელსა ქრისტესსა ღმობიერად შეუვრდეთ მორწმუნენო, რათა გვითხოვოს ქრისტესაგან მოტევება ცოდვათა და სულთა ჩუენთა დიდი ნყალობა.

წიგნი გამოიცა დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის ქტიტორ ქალბატონ ინეზა ჟვანიას მხარდაჭერით

გამომცემლობა „მერიდიანი“

თბილისი, ყაზბეგის №47, ტელ.: (+995) 032 239 15 22

E-mail: meridiani777@gmail.com

ISBN 978-9941-25-872-5

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია მდებარეობს სამეგრელოში, მარტვილის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, მდინარე ცივის ზემო წელზე, ზღვის დონიდან 320 მეტრზე.

დოშაყეს ეკლესიის მეტრიკულ წიგნებში, რომლებიც აქვეა შედგენილი, ჩანერილია სოფლის სახელწოდების ვარიანტები: „დოშაყე“, „დოშაკი“, დოშაკეთი“, „დოშაქი“...

ცნობილი ქართველი მეცნიერი იოსებ ყიფშიძე თავის 1914 წელს გამოცემულ „მეგრული (ივერიული) ენის გრამატიკა“-ში, სოფელს „დოშაყი“-ს უწოდებს, იქ მცხოვრებთ კი - „დოშაყარებს“.

ადგილის სახელ „დოშაყე“-ს სხვადასხვანაირი ახსნა არსებობს. ცნობილი მხარეთმცოდნის, ისტორიკოს გივი ელიაშვილის მიერ ჩანერილი და გამოქვეყნებული თქმულების მიხედვით, ერთ დროს მჭიდროდ დასახლებული სოფელი მტრის შემოსევისა და ჭირიანობისაგან ამოწყვეტილა; შემდეგ აქ, პირველი, თოდუა დასახლებულა. ამ დროს მხოლოდ მისი მამალი ყიოდაო - „დოშაყიანდუ“-ა. აქედანააო მიღებული „დოშაყე“.

სულხან-საბა ორბელიანის „ქართული ლექსიკონის“ მიხედვით, დოშაქი თათრულია, ქართულად „შატყუნი“ ჰქვია; „დუშაყი“ სხვათა ენაა, ქართულად „პალვანდი“ ჰქვია.

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის მიხედვით, „დოშაქ“-ი, „დოშაკ“-ი თურქულია და ქართულად „ბუმბულის სქელ ლეიბს ნიშნავს“, „დუშაყ“-ი კი არის ცხენის ფეხის დასაბოროკი თოკი ან ბორკილი.

ალექსანდრე ღლონტის მიერ გამოცემულ „ქართულ კილო-თქმათა სიტყვის კონის“ მონაცემებით, „დოშალი“ ლეჩხუმურ დიალექტში ხუნდს, ბორკილს ნიშნავს, ინგილოურში - საბანს, ქართლურში კი - რკინისგან დამზადებული ცხენის ბორკილია.

„დუშალი“, „დუშაყ“ გურულ დიალექტში პარმალს შემოვლებულ ღობეს, მოაჯირსაც ნიშნავს.

ზემო აჭარულში „დოშეგ“-ი იგივე „დოშაგი“-ა.

მეგრული ლექსიკონების (აღიო ქობალია, ოთარ ქაჯაია, აკაკი ჭანტურია) მიხედვით, „დოშაქი“, „დოშაყე“, „დოშაკი“ განმარტებულია: საგებელი ბუმბულისა (უპირატესად - სამზითვო); ცხენის ფეხის შესაკრავი, რომლითაც მას ჩორთით სვლას ასწავლიან; მრგვალი გაუთლელი ხე ან გაშალაშინებული მორი, რომელსაც იატაკად აგებდნენ სადგომებში; მრგვალი - „დოშაკი ჯალეფი“ - მრგვალი, გაუთლელი ხეები.

პროფესორ პაატა ცხადაიას 85 წლის ისაკ ქობალიასგან ჩაუნერია: „დოშაყე ცალკე სოფელი არ არსებობს. იგი საერთო სახელია ხუთი უბნისა. დოშაყეს სასოფლო საბჭოს ცენტრი - საბჭო, სკოლა და კანტორა ლეჟვანიეში მდებარეობს. გადმოცემით, ეს სოფელი თურქებს აუღიათ და დაურქმევით დოშაყე, თუ დოშალე, რაც თურმე ჩადაბლებულ ადგილს ნიშნავს...“.

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორ იგორ კეკელიას აზრით, ოიკონიმ „დოშაყეს“ მოტივაცია გაბუნდოვანებულია.

პროფესორმა აღინა ბალიშვილმა და დოქტორანტმა ნანუ-ლი კაჭარავამ „დოშაყეს“ ეტიმოლოგიაზე გამოკვლევა გამოა-ქვეყნეს. მათ ამ საკითხზე ჩაუნერიათ გადმოცემები, რომელ-თა უმრავლესობის მიხედვით, „დოშაყე“ მეგრულად ნიშნავს ხეების დაჭრას, გაშალაშინებას და ერთ ადგილზე „დოშაყუას“ (თავმოყრას). ისინი თვლიან, რომ ადგილის სახელი „დოშაყე“ თურქულიდან ნასესხები კი არ არის, არამედ ამ სოფლისთვის მკვიდრი მოსახლეობის მიერ შერქმეულია.

დოშაყეს ადმინისტრაციულ ერთეულში შედის სოფლები: დოშაყე, ლეჟვანიე, ლექობალე; უბნები: ლეახალე, ლეთოდუე, ლეგადელიე, ლეკურდელიე, ლელაგვილე, ლეფარულე, ლელ-ურნკე, ჭიჭე სოფელი...”

დოშაყე გორაკ-ფერდობებზე მდებარე ულამაზესი სოფე-ლია. მას ორ ნაწილად ყოფს მდინარე „ცივი“. აქვე მიედინე-ბა „ზანა“, „ლახვაშია“, „ლეფედერა“, „მაჩხაპე“ „ოშქვეთე“, „ხო-მასქური“...

სოფელში არსებული მდინარეები, ლელები, წყაროები, ტყეები, გორაკ-ბორცვები, აქაურთა კოპნია კარმიდამოები თვალწარმტაც სურათებს ქმნის.

გივი ელიავას მიერ გამოქვეყნებული მასალების მიხედვით, დოშაყეში, ღრმა ხეობაში მდებარეობს გამოქვაბული, მღვიმე, რომელიც აქედან გამომდინარე პატარა ნაკადულს შეუქმნია.

გამოქვაბულის შესასვლელი ქვითკირითაა ამოშენებული-გამაგრებული; მას აქაური მოსახლეობა საბიზრად იყენებდა.

100 წელს გადაცილებულ დოშაყელ მანტი ახალაია-ჟვანიასას თავისი შვილებისთვის, მარიამ და ელპიტე ავქსენტის ასული ჟვანიებისთვის უამბია: „ძველად სამეგრელოს შემოსევიან თურქები. ისინი დოშაყეშიც შემოჭრილან. აქ მცხოვრებთ თავი შეუფარებიათ მღვიმისთვის, რომლის შესასვლელი ქვით „გეუხიბუნა“ - ქვა-ყორით აუგიათ, ამოუქოლავთ. ამას სოფელი გადაურჩენია.“

დოშაყე სამეგრელოს მთავარ დადიანების სოფელი იყო, რომელიც შედიოდა სალიპარტიანოს მხარეში.

გამოჩენილი ქართველი ისტორიკოსი და გეოგრაფი ვახუშტი ბაგრატიონი XVIII საუკუნის პირველ ნახევარში წერდა: „... არს ჭყონდიდიდამ უნაგირამდე მთის ძირი სალიპარტიანო. არიან ამ ადგილთა შინა მოსახლენი მთავარნი და აზნაურნი, და არს ქვეყანა ესე მსგავსი ვაკისა და უმეტეს ნაყოფიერი და ტყიანი.“

XIX საუკუნის შუახანებისთვის, სამეგრელოს მთავარ დავით დადიანის დროს არსებული ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული მოწყობის მიხედვით, სოფელი დოშაყი შედიოდა ჯვარის მაზრაში.

ოდიშში, სამეგრელოს სამთავრო სახლის კუთვნილ გლეხთა 1847-1856 წლებს შორის პერიოდში შედგენილ აღწერაში სალხინოსა ანუ სალიპარტიანოში ჩაწერილნი არიან გლეხები, მათ შორის - თოდუები, ჟვანიები, ქობალიები, ღურწკაიები...

1863 წელს შედგენილ სამეგრელოს მთავრის სახლისადმი კუთვნილ ადგილ-მამულთა სიაში ჩაწერილია ს. დოშაყეც.

XIX საუკუნის მეორე ნახევარში დოშაყე ქუთაისის გუბერნიის სენაკის მაზრაში შედიოდა.

ისტორიკოს შ. ჯღარკავას მიერ გამოქვეყნებული მასალის მიხედვით, 1872 წლისთვის, სამეგრელოს ყოფილი სამთავროს სალიპარტიანოს მხარეში, „მთავრინა ეკატერინა ჭავჭავაძე-დადიანისას სამფლობელოში, შედიოდა 16 სოფელი: სალხინო, ლეცავე, ჟინოთა, თამაკონი, თარგამოული, ღალი, ნობულევი, ენერი, ვახა, ოჩე, წაჩხურუ, ნამიკოლავო, კინია, გურძემი, დოშაყე, ლეძაძამე“.

სალიპარტიანოს და „მისი შემავალი“ სოფლების სადედოფლო მამულის (იგულისხმება - დედოფალ ეკატერინე ჭავჭავაძისა) ეზოს ფულის 1888 წლის სიაში ჩანერილნი არიან დოშაყეს მცხოვრები თოდუები, ჟვანიები...

სამეგრელოს სამთავროს სოფელ დოშაყეს მცხოვრებლებს საუკუნეების წინ აუგიათ წმინდა იოანე ნათლისმცემლის ხის ეკლესია.

პროფესორ პაატა ცხადაიას 1970 წელს, დოშაყეში ყოფნისას, სოფლის ცენტრში, ლეჟვანიესა და ლეთოდუეს საზღვარზე, მაჩხაპე - ზანის წყალგამყოფზე, უნახავს ბორცვი სასაფლაოთი და ნაეკლესიარით. აქაურთაგან მის მიერ ჩანერილი ცნობებით, დოშაყეში იდგა „ნასიმერიში ოხვამე“ (ნათლისმცემლის ეკლესია), სადაც ესვენა „ივანე ნასიმერიში ხატი“ (იოანე ნათლისმცემლის ხატი). აქვე ადგილს „ოხვამეკარი“ (ეკლესიის კარი) ერქვა.

ამავე მეცნიერის ცნობით, დოშაყეში, ლეთოდუეში, მდინარე ზანის მარჯვენა ნაპირზე, არის ადგილები სახელწოდებით: „პაპაშ ნოხორი“ (მღვდლის ნასახლარი), იგივე „პაპაშ კარი“ (მღვდლის კარი). ამჟამად იქ საკარმიდამო ადგილებია: „მღვდლის ნასახლარზე სხვები დასახლდნენ და სახელი მაინც შერჩა“.

ჩვენთვის ცნობილი ისტორიული წყაროების მიხედვით, დოშაყეში ხის ტაძარი 1823 წელს აუგიათ. ამ დროისთვის დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიაში მსახურობდა დიაკვანი გაბრიელ თოდუა, რომელიც აქ 1821 წელს, ე. ი. ტაძრის აგების ამ

თარიღამდე გაუმწესებიათ. ეს გვაფიქრებინებს, რომ დოშაყეში ეკლესია 1823 წლამდეც არსებობდა, ამ წელს კი იგი ან შეაკეთეს, ან ხელახლა ააგეს. დოშაყეში ტაძრის გაცილებით ადრე აგების დამადასტურებელია ისიც, რომ 1826 წელს აქ დაცული იყო იოანე ნათლისმცემლის ხატი, ხეზედ ნახატი, ძველი. ტაძრის სახელობის ხატის სიძველე ეკლესიის სიძველეზეც მიანიშნებს. ასეთი მაგალითები არაერთია.

დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესია სხვადასხვა დროს შედიოდა სამეგრელოს, იმერეთის, გურია-სამეგრელოს და ჭყონდიდის ეპარქიების შემადგენლობაში.

1826 წლის აღწერის მიხედვით, „სამეგრელოს სამთავრო სოფელ დოშაყს სდგას საყდარი ხისა, ნათლის მცემლის სახელზედ, მომალლოს ადგილზედ; კარი აქვს ორი: დასავლეთით და სამხრეთით; შიგნით საკურთხეველიანად აქვს სიგრძე 8 (8) ადლი (ადლი დაახლოებით ერთი მეტრია-ავტ.) ხოლო განი ე (5) ადლი;

აღსავლის კედელი ფიცრისა; აღსავლის კარი ორი, სამეუფეო და ჩრდილოეთით; კრეც საბმელი ჩითისა.

ტრაპეზი ქვისა, შიგნით აცვია ტილო და ზეიდამ ჩითი;

ტრაპეზის სასვენო სახარება, დიდის ტანისა, სტამბისა;

ჯვარი თუთბრისა, ტრაპეზის სასვენად;

სამკვეთლო ხისა თავის საფენით;

ბარძიმი, ფეშხუმი, კამარა, კოვზი კალისა, ტაკუკი ვეცხლისა, ლახვარი ფოლადისა, ტარიანი;

ერთი ხელი დაფარნა;

საცეცხლური სპილენძისა;

ამავე წმინდანის ხატი, ხეზედ ნახატი, ძველი;

ერთი ხელი სამღუდლო შესამოსელი ჩითისა, და მეორე სადიაკვნო;

ამ საყდარს მღუდელი არა ყავს და სხვა სოფლისა მღუდელი უფლის მიტროპოლიტისა თვისისა ბრძანებით;

და ამ საყდრის დიაკონი თოდუა გაბრიელ, არს შობიდამ კე-სა (25) წლისა; უსწავლიეს საეკლესიო წიგნი, აღზრდილა

ნაჩხურის საყდარზედ იქაურის მღუდლისაგან; ხელ დასხმულ არს დიაკვნად თავის მწყემს მთავრისა მიერ და რა დიაკვნობა მიუღიეს იქმნების წელი ე (5);

იზრდების სამწყსოთი და მუშაობის გამო;

მსახურებს ეკლესიასა ამას მორჩილებით";

აღწერის დროს დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესია შედიოდა სამეგრელოს ეპარქიის მეხუთე საბლალოჩინო (სამთავარ-ხუცესო) ოლქში; ბლალოჩინი იყო გურძემის მცხოვრები, თავად ნიკოლოზ დადიანის კარის ეკლესიის მღვდელი, აზნაური გიორგი ბერიძე.

სამეგრელოს ეპარქიის სოფელ დოშაყეს წმ. იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის 1845 წლის აღწერის მიხედვით, აქ ტაძარი აუგიათ 1840 წელს (შესაძლოა, ამ დროს შეაკეთეს - ავტ.). შენობა ხისაა და მტკიცე, ტრაპეზი ქვისაა.

მღვდლის სახლი ნაგებია მისი ხარჯით, მისსავე შეძენილ მიწაზე;

მღვდელს და მედავითნეს ხელფასი არ ეძლევათ; ისინი თავს ირჩენენ მხოლოდ შემოსავლებით.

ეკლესია მდებარეობს სამეგრელოს სასულიერო მმართველობის ადგილსამყოფელიდან 57 ვერსზე, ადგილობრივი ბლალოჩინის ადგილსამყოფელიდან კი - 23 ვერსზე.

დოშაყეს ეკლესიის მახლობლად სხვა ეკლესია არ არის.

ეკლესიაში მეტრიკული წიგნები და აღსარების მთქმელთა სიები ინახება სრულად 1827 წლიდან (?-ავტ.).

დოშაყეს ეკლესიის მღვდელია გაბრიელ თოდუა, რომელსაც წმინდა წიგნების კითხვა უსწავლია თავად დადიანის კარზე, სასახლეში.

1830 წელს სამეგრელოს ეპისკოპოსმა, მიტროპოლიტმა დავითმა (წერეთელი) გაბრიელ თოდუას ხელი დაასხა მღვდლად.

მღვდელმა გაბრიელ თოდუამ იცის წერა, კითხვა და გალობა. მას ჰყავს ცოლი, ვაჟიშვილები და ქალიშვილები; ის არის კარგი ყოფაქცევისა.

დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის მედავითნეა ეგნატე თოდუა.

1845 წლისთვის დოშაყეს ეკლესიის სამრევლოში ცხოვრობდნენ: 23 კომლი, 107 კაცი და 90 ქალი.

აღწერას ხელს აწერდნენ: ბლალოჩინი მღვდელი ნიკოლოზ ანჯაფარიძე;

დოშაყეს ეკლესიის მღვდელი გაბრიელ თოდუა და მედავითნე ეგნატე თოდუა.

1845 წლიდან სამეგრელოს ეპარქიის ეკლესიებში შემოიღეს „მეტრიჩესკის“ (მეტრიკული) წიგნების წარმოება. ამ წიგნებს საქართველო-იმერეთის „უწმინდესი მმართველი“ სინოდის კანტორა ყოველ წელს აძლევდა შტატის ეკლესიებს, „ჩასაწერელად დაბადებულთა, ქორწინებით შეუღლვილთა და გარდაცვალებულთასა“.

მეტრიკული წიგნის პირველ ნაწილში - „დაბადებულთათვის“ - ჩაწერილია დაბადებისა და ნათლობის თარიღები, მშობელთა, მიმრქმელთა (ნათლიათა) წოდება, სახელები, მამის სახელები, გვარები, ნათლობის საიდუმლოს აღმსრულებელი მღვდლის და მისის თანამემნე მედავითნის ვინაობა.

დაბადება-ნათლობის ჩანაწერებს ხელს აწერდნენ მღვდელი და მედავითნე, მონათლულის მშობლები, „ნათლობის მოწამენი“, რომელთაც ჰსურთ ჩაწერა სურვილისამებრ“.

მეტრიკული წიგნის მეორე ნაწილში - „ქორწინებით შეუღლვილთათვის“- ჩაწერილია დაქორწინებულთა წოდება, სახელი, მამის სახელი, გვარი, ასაკი, „სარწმუნოების აღსარება“, სასიძო და სასძლო „რომლისა ქორწინებითნი არიან“; მითითებულია ქორწინების საიდუმლოს აღმსრულებელი მღვდლისა და მისი დამხმარე მედავითნის, მეფსალმუნის ვინაობა; სასიძოსა და სასძლოს მხრიდან ქორწინების თავდებათა ვინაობა (როგორც წესი, ორ-ორი თავდება მამაკაცი). აქვე არის ქორწინების მოწმეთა ხელმოწერები „სურვილისამებრ“.

მეტრიკული წიგნის მესამე ნაწილში - „გარდაცვალებულთათვის“ - ჩაწერილია გარდაცვლილის წოდება, სახელი, მამის სახელი, გვარი, სქესი, ასაკი და გარდაცვალების მიზეზი: თუ „რაისგან მოკვდა“, გარდაცვალების და დასაფლავების თარიღები. აქვე აღნიშნულია, ვინ ათქმევინა აღსარება და აზიარა, ვინ „აღუგო“ ანდერძი გარდაცვლილს და სად დაასაფლავეს იგი.

მეტრიკული წიგნების ჩანაწერებს ხელს აწერდნენ „ბლალოჩინი“ (მთავარბუცესი) მღვდელი, ეკლესიის მღვდელი, მედავითნე და „დიაჩოქი“.

წიგნის „ნამდვილი“ (დედანი) წარედგინებოდა საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორას, პირი (ასლი) კი-დაცული იყო ეკლესიაში, „საყდარსა შინა“.

დოშაყეს ეკლესიის მეტრიკული წიგნების დიდი უმრავლესობა ქართულ ენაზეა შედგენილი; 1894-1905 წლებში ჩანაწერები რუსულენოვანია.

მეტრიკული წიგნების წარმოება 1921 წლამდე გაგრძელდა.

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის მეტრიკულ წიგნებში ჩაწერილია დაბადებულ, დაქორწინებულ და გარდაცვლილ პირთა სახელები, რომელთა დიდი უმრავლესობა დღეს ამ დანიშნულებით არ გამოიყენება. მოგვყავს ასეთი სახელების არასრული ნუსხა:

ქალთა სახელები:

ალევტინა, ასტანდარ, ბარბალა, ბაძუ, გურიცირა, გუცი, გუქიტა, დარუხან, დუდხან, მაშუკო, ოქროცირა, პიპა, პუპუ, პუპუნა, სადა, სასია, სუნთა, ფუნდუ, ქება, ცირაია, ცირუ, ცუცუნა, ხანტუ, ხვარამძე, ხვარანძე, ხვახვა...

კაცთა სახელები:

ათანდია, ალონია, ახალია, ახალკოჩი;

ბაბუკოჩი, ბაბუშია, ბადაია, ბაკო, ბაკოია, ბაკუ, ბატულა, ბაჩა, ბაძლაია, ბახვა, ბახია;

ბებე, ბებელია, ბეკო, ბეკუ, ბეკურია, ბეჟუკია, ბერუკია, ბერუია, ბეხუ, ბეხუია;

ბიბუა, ბიბულა, ბიშხა, ბიჩა, ბიჩუ, ბიჩუია, ბიჩუნია, ბიძუ-
ლა, ბიძღაია, ბიძღუელა, ბიჯგვა;

ბოშიკა, ბოშინა, ბოშიხუხუ, ბურდღუია, ბუჭუნია, ბუხუნია,
ბუხუნლიკა;

გაბუ, გაბუა, გატუ, გატუნია, გახუნია, გერი, გერია, გერიე,
გერგებე, გვატი, გვატილია, გვანია, გვაძი;

გვიტინია, გიოგიტა, გიტა, გიტუ, გიტუელა, გოჯო, გოჯო-
გია, გოჯოლია, გუა, გუგული, გუდუ, გუდუნა, გუთუ, გუკო,
გუკორია, გულა, გულუვანი, გურიკია, გურიკორი, გურიშია,
გუტაია, გუტატია;

ღირმიტი, ღუტუილა;

ვათაია, ვათუვა, ვალურია, ვახთა;

ზაკა;

თანაფია, თამუკორი, თასიკორი, თემურყვა, თემყყვა, თემყ-
ვა, თოთია, თოლიკა, თომიხილი, თოლიორქო, თუთაშხია;

ივა, ინჭაია, იჭაია, იოსიმე;

კაზა, კაზუ, კაზუელა, კაკუ, კაკუია, კაკუცია, კაჭუ, კვანია,
კვაჭია, კვაჯი, კვაჯია, კვერკვეშია, კვიკვი, კვიკვინა, კვინორია,
კვინჩა, კვირია, კვირიელა, კიჭოია, კოკია, კოტა, კონია, კორინა,
კურუ, კურუველა, კურუე, კურუკია, კუჭუნა, კუჭუნა;

ლაკვიშია, ლაშქარა, ლომიკია, ლუხუ;

მამაკორი, მართალია, მარტია, მარტიელა, მარტიშია, მარ-
ჭიხოლი, მაჭიხოლი, მაშურია, მაძინია, მაჭი, მახუტა, მახუტია,
მახუჩია, მაჯი, მესურია, მესურიკა, მიირდი, მიირდია, მიქე, მი-
ცოია, მორდილია, მოჭიშია;

ნუხოია, ნოკო;

ობიშხელა, ობიშხია;

პახვალა, პახუნია, პახუმი, პახუნია, პეპუ;

სესიკია, სეფე, სვერეხია, სიდო, სისო, სოსრანი, სქვამა, სქ-
ვამაია, სქვამიკორი;

ტაია, ტაგუ, ტოია, ტოტი, ტორი, ტორილია, ტუტუელა;

უთუთი, უჩანა, უჩანია, უჩარდია;

ფარინა, ფარნა, ფაცურია, ფახურია, ფითილია, ფიცხუ;
ქაიხოცრო, ქაქუჩია, ქერექელა, ქვაცალია, ქირსე, ქირსეია,
ქირსეშია, ქისეია, ქოკორდია, ქრისეია, ქუმოკორდი, ქუჩუელა;
ლეჯია;

ყურუ, ყურუელა;

შაარდენი, შაქარია, შოში, შუკო, შუკოჩია;

ჩაგუ, ჩიტიელა, ჩუბუია;

ცაკვია, ცკვინა, ცოლულია, ცუკუ, ცუკუელა, ცუკუია,
ცუკუნია, ცუტუ, ცულუ, ცულუია, ცქვინა, ცქვინაია;

ძაკა, ძიკინია, ძლიკა, ძლიკი, ძოკია, ძღვაურია, ძღვიძღვი;
წაკო, წაკოჩია;

ჭეჭეკორი, ჭყვიჭყვა, ჭყუპუია;

ხაბუ, ხაბუელა, ხახუტია, ხვიჩარია, ხიტუ, ხიტუელა, ხუტი,
ხუტუ, ხუტუველა, ხუტუნია, ხუხინია, ხუხია, ხუხილია, ხუხუ,
ხუხუია, ხუხულია, ხუხუნია;

ჯათუ, ჯაკუ, ჯარვა, ჯარუა, ჯვატა, ჯოტო, ჯოლორია,
ჯოჯო, ჯოჯოროკა, ჯუბუ, ჯუკოჩია, ჯუკუელა, ჯურუშია, ჯუ-
ტუია.

დოშაყეს ეკლესიის მეტრიკულ ნიგნებში ჩანერილია გარ-
დაცვალების მიზეზები, მათ შორის: -

„ამას მოუარდა ავი ზნე დღეში ხუთჯერ-ექვსჯერ, მასთან
სულელიც იყო და დანაზე დაეცა“;

„ბანრით თავისი თავი დაიხრჩო“;

„გასივებისა გამო“;

დავრდომილობით;

დამბლით;

დანვით;

„ზოლოტუხით“ (კისრის ტკივილი);

„თავი ჩამოიხრჩო ბანრით“;

„თავის ბუნებით“;

თავის ზნით; თავის ზმნით;

თავის ნებით;

თავის სნეულებით;
 თავის ტვინის ანთებით;
 თვალის ტკივილით;
 კაცის კვლით;
 კიბოსგან (ძვლის მჭამელისაგან);
 კისრის ტკივილით; კისერის სატკივრით;
 „მთაზედ თოვლისგან დახრჩობით“;
 მკვლელობით;
 მუცელასაგან (ზოგჯერ ამ მიზეზით, რამდენიმე თვის გამ-
 ავლობაში, კედებოდა ბევრი ადამიანი);
 მუცელქმნილებისაგან;
 მუცლის ტკივილის გამო;
 მჭამელით (ძვლის მჭამელით - კიბო);
 „პარალიჩით“;
 „სათლიჯანით“;
 სახადით;
 სისუსტით, სისუსტისაგან;
 სისხლნაკლულევანების გამო;
 ტვინის ანთებით;
 ტიფით (ხურვებით);
 ფალარათით;
 ფეხის მოტეხით;
 ფეხების ტკივილით;
 ფილტვების ანთებით;
 ყელჭირვებით (ცუდყვავილათი);
 ყვავილის გამო;
 ყვიანა ხველით;
 ცეცხლისგან დანვით; ცეცხლში დანვით;
 ცხელებისაგან;
 ცხვირის ტკივილით;
 ძმამ მოკლა;

წყალმაცით;

ჭლექით;

ხურვებით (ტიფით), ხურვებისგან;

გარდაცვლილებს ასაფლავებდნენ „დოშაყეს ეკლესიის სასაფლაოსა შინა, ეზოშიდ;“ „დოშაყეს ეკლესიის გალავანში“; ზედმინწერილი ლეახალეს სასაფლაოსა შინა“.

„დოშაყეს სოფლის მღვდლის გაბრიელ თოდუას სამრევლო-სა შინა 1851 წელს დაბადებულთა, ქორწინებულთა და გარდაცვალებულთათვის შედგენილი ექსტრაქტის“ მიხედვით, ამ წელს დაბადებულა 7 მამრი, 2 მდედრი, დაქორწინებულა 3 წყვილი, 6 პირი, გარდაცვლილა 8 ადამიანი, 3 მამრი და 5 მდედრი;

სამეგრელოს მთავარ დავით ლეონის ძე დადიანის ბრძანებით, არქიმანდრიტ თეოფანეს 1852 წელს შეუდგენია ჯვარის მაზრის „ეკლესიებთა, სამღვდლო და საეკლესიო მსახურთა და სამრევლოთა“ უწყება. მას რვა ივნისს დაუთვალიერებია დოშაყეს სოფლის იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია; ამ დროს აქ მღვდელია გაბრიელ თოდუა; მრევლი - 30 კომლია.

არქიმანდრიტ თეოფანეს, ქადაგების შემდეგ, მღვდლისთვის დარიგება მიუცია.

საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცულია მღვდელ ნიკოლოზ ბერიძის საბლალოჩინოში შემავალი ეკლესიების მღვდლების წერილი:

„1852^{-ა} წელსა 24^{-ა} ივნისის რიცხვსა მივიღეთ ქუემორე სახელდობრ ხელის მომწერმან რწმუნებულმა თქუენდამო საბლალოჩინოს მღვდლებმა ბლალოჩინი მღვდლის ნიკოლოზ ბერიძისაგან ამა მდგომარე ჩყნბ^{-ა} (1852) წლის 34^{-ე} ფურცელი აღსარებითი სია და მეტრიჩესკი, და მოვისმინეთ განკარგულება, რომლისთვის გარწმუნებთ სინამდვილით ჩავსწეროთ განწესებისამებრ, შეუკრათ ჯამი და ექსტრაქტი მოთხოვნისთანავე, ესე იგი შვა ნოემბერს მიზეზის გარეშე წარმოვადგინოთ ხოლო ფასი მისი მიღებიდან ათ დღემდის ფურცლისათვის ნახევარ

შაური; და უკეთუ რომელმანმე პირმა ვერ შევასრულეთ მაშინ ვიქმნეთ წინააღმდეგ შემთხვევაში ქუემდებარე განკარგულები-სამებრ." ტექსტის ხელმოწერათა შორისაა დოშაყეს იოანე ნათ-ლისმცემლის ეკლესიის მღვდელი გაბრიელ თოდუა.

დოშაყეს ეკლესიის 1853 წლის მეტრიკული წიგნის ჩანაწერ-ების მიხედვით, აპრილ-აგვისტოში „მუცელასაგან“ გარდაცვლი-ლა რვა ადამიანი: ბავშვი, მოხუცი, ქალი, კაცი. მათ აღსარება ათქმევინა, აზიარა და ანდერძი „ალუგო“ მღვდელმა გაბრიელ თოდუამ დიაჩოქ იოვანე გულორდავასთან ერთად. ამავე წელს, ამავე მიზეზით გარდაცვლილა დოშაყეს მახლობლად მდებარე სოფლების: კინიის ეკლესიის მრევლი 14 ადამიანი და ნაჩხურუს ეკლესიის მრევლი 10 ადამიანი.

1855 წლისთვის დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია, სხვა 16 ტაძართან ერთად, შედიოდა სამეგრელოს ეპარქიის მღ-ვდელ სამსონ ანჯაფარიძის საბლალოჩინო ოლქში.

საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში დაცუ-ლია ბლალოჩინ ანჯაფარიძის მიერ შედგენილი „უწყება სას-ჯულოდ წოდებულის საეკლესიო შემოსავალთა მღვდლის ან-ჯაფარიძისადმი რწმუნებულის საბლალოჩინოჲსა, 1855 წელსა, ამას შინა თითოეულნი სამრევლოს მღვდლებნი საკუთარს ხელს აწერენ შემდგართა რაოდენობათა ფულთა თავიანთ სამრევლოს სოფლიდან“. ამ საბუთის მიხედვით, შეიკრიბა დოშაყეს სოფ-ლიდან რვა აბაზი და ნახევარი და რვა ფარა, საკანონო ორი მანეთი მოჭიშია ღურწკაიასაგან“. ამ ჩანაწერს ხელს აწერდა მღვდელი გაბრიელ თოდუა.

სამეგრელოს ეპარხიის ბლალოჩინის მღვდლის ანჯა-ფარიძის საბლალოჩინოჲს სასჯულოდ წოდებულის ეკლესიის შემოსავალთა „1855 წლის აღწერის მიხედვით, დოშაყეს ნათლის მცემლის ეკლესიის სამრევლოდან შეიკრიბა:

სასჯულო საბოჭი მრევლთა- ერთი მანეთი და ორმოცდახ-უთი კაპეიკი;

ნაბიჭვრისთვის - ხუთი მანეთი;

ნიშნისა თუ სხვა საკანონო მოთხოვნით მრევლთა - ერთი მანეთი;

სრულიად შვიდი მანეთი და ცხრა შაური“.

1859-1860 წლებში საქართველოს საეგზარქოსოს მიერ შექმნილმა კომისიამ დაადგინა იმერეთის, გურიის, სამეგრელოს ეპარქიების ეკლესიებში მომსახურე სასულიერო პირთა შტატი.

1859 წლის 3 ნოემბერს შედგენილი დოკუმენტის მიხედვით, სამეგრელოს ეპარქიის სოფელ დოშაყეში არის იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია, ხისა. აქ მღვდელია გაბრიელ თოდუა, პირველი მედავითნეა ილარიონ თოდუა; მეორე მედავითნის ადგილი თავისუფალია.

დოშაყეს ეკლესიის სამრევლოში ცხოვრობდნენ:

თავადნი - 1 კომლი;

სამთავრო გლეხები - 24 კომლი;

საეკლესიო გლეხები - 7 კომლი;

საბატონო გლეხები - 49 კომლი;

სულ - 81 კომლი.

მათ სასულიერო მმართველობის წინაშე თავიანთი ეკლესიის სასარგებლოდ იკისრეს ვალდებულებები. ისინი აღნიშნავდნენ:

„... 1859 წელსა 3 ნოემბერს ჩუენ ქუემორე ამისა ხელისმომწერნი საზოგადოდ მრევლნი საბლალოჩინოძსა მღვდელ სვიმონ კუხალაშვილისა გაძღვეთ სამარადისოდ ამა ხელშეკრულებას „ჩლენთა“ (წევრებს) კომისიისათა, დანესებულთა მოყვანებისათვის შტატის წყობილებასა შინა რომელ:

1 თვითოეულმან ჩუენგანმან კომლმან მიუცილებლად უნდა ვაძლიოთ ყოველ წლივ თვისთა სამრევლო საეკლესიო მსახურთა ორი ბათმანი სიმინდი, ერთი ბათმანი ღომი, სამი ფუნტი ლობიო, ორი ჩაფი ღვინო, ერთი ქათამი, ერთი ურე-მი შეშა, 10 კონა ჩალა; გარდა ამისა, სამარხი, შემძლებელმან კაცმან - ათი მანეთი, ღარიბმან - ექვსიდან ოთხ მანეთამდე ვერცხლით; ჯუარის სანერი, საგვირგვინო, შემძლებელმან კაც-

მან - სამი მანეთი, ღარიბმან - ერთი მანეთი ვერცხლით; ხოლო სხუათა წესთათვის მიენდოს საკუთარსა ნებასა მრევლისა“.

2.- ვიმეცადინოთ ჩუენ აგრეთვე განშვენებისათვის ჩუენის შტატის ეკლესიის მდგომარეობისა, შესახებ სამკაულის შევსებითა და სხუათა შემკობილებათა.

3.- განვანესოთ საშუალ საზოგადოებითგან კეთილსაიმედონო კაცი „სტაროსტად“ (მნათე), დაცვისათვის სიმრთელით ეკლესიის საკუთრებისა და ყურადღებისთვის ტაძრისა მღუთისა“.

1860 წლის 9 თებერვალს ბლალოჩინი მღვდელი სიმონ კუხალაშვილი სამეგრელოს ეპარქიის მმართველს, არქიმანდრიტს და კავალერს ტარასის წერდა, რომ ეპარქიის სამღვდლოთა შორის, რომელთაც 1853-1856 წლების ომიანობის ნიშნად არ მიუღიათ „ბრონძის“ (ბრინჯაოს) ჯვრები, არის დოშაყეს ეკლესიის მღვდელი გაბრიელ თოდუა.

1865 წლის ივლის-აგვისტოში „მუცელათი“ გარდაცვლილა დოშაყეს ეკლესიის მრევლი ოთხი ადამიანი.

ზუგდიდის ოლქის ყოფილი მმართველის, ცნობილი მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის, რაფიელ ერისთავის მიერ შედგენილი სამეგრელოს სამთავროს 1866 წლის კამერალური აღწერის ცხრილის მიხედვით, სენაკის მაზრის სოფელ დოშაყეში ცხოვრობდა 88 კომლი 376 კაცი და 294 ქალი, სულ - 670 სული. მათ შორის იყვნენ:

სამღვდელონი - 1 კომლი, 10 კაცი, 4 ქალი;

სამთავრო გლეხები - 26 კომლი, 96 კაცი, 77 ქალი;

საბატონო გლეხები - 61 კომლი, 270 კაცი, 213 ქალი.

სამეგრელოში ბატონყმობის გაუქმების შემდეგ, 1866 წლის დეკემბრიდან, ყმობიდან გათავისუფლებულ გლეხებსა და მემამულეებს შორის ფორმდებოდა მათ შორის ურთიერთობების მომწესრიგებელი ხელშეკრულებები - „სანესდებო სიგელები“.

სენაკის მაზრის მეოთხე სამომრიგებლო უბნის მომრიგებელ შუამავალ თავად დგებუაძის მიერ თავად ტოტი დგებუაძის

მემკვიდრეების, „პრაპორშიკ“ თეიმურაზ თოფურიძის მეურვეობის ქვეშ მყოფი, მანიჟე, მაკა და ეშა დგებუაძეების სოფელ დოშაყეში მდებარე მამულზე 1870 წლის 29 ივნისს შედგენილ საწესდებო სიგელში ჩანერილია, რომ დროებით ვალდებულ გლეხ გიტუ ლაშქარას ძე ჟვანიას გადაეცემოდა სახნავი მიწის ნაკვეთი, სახელწოდებით - „ქირსე ღალი“ („ქრისტე ღელე“), რომელიც მდებარეობდა კუჭუნა, იოსიკა, გიორგიტა და ბურდლუ ჟვანიების მიწების მოსაზღვრედ.

ამავე სიგელის მიხედვით, დროებით ვალდებულ გლეხ სქვამაია ჯოჯოს ძე ჟვანიას გადაეცემოდა ვენახი, სახელწოდებით - „ოხვამე კარი“ („ეკლესიის კარი“), ერთი ქცევა, მდებარე ცაკვია, ბოშიკა, მიქე და უჩარდია ჟვანიების მიწების მოსაზღვრედ.

სქვამაია ჟვანიას გადაეცემოდა დამატებითი „ნადელი“ (ნაკვეთი), სახელწოდებით - „ქისე ღალ“ („ქრისტე ღელე“), ზომით - 3 ქცევა, მდებარე - ცაკვია, გიტუ, გიორგიტა და სესიკია ჟვანიების მიწების მოსაზღვრედ.

პროფესორ პ. ცხადაიას მონაცემებით, „ქირსე ღალ“ ჰქვია ღელეს სოფელ დოშაყეს ლეჟვანიეს უბანში, „ოჯურიალის“ ზემო წელში; იწყება საყარაულოსთან და გაედინება ოჯურიაში. „ქირსეთა“ ერქვა კაცს, რომელიც აქვე ესახლა“.

1872 წლის 30 მაისს სენაკის მაზრის ნოლისა და კიწიის საზოგადოებების მცხოვრებლებს 364 ოჯახის „მეუფროსეთა“ ყრილობაზე ჰქონიათ სჯა იმაზედ, რომ „ეხლანდელ მდგომარეობასა შინა“ სოფლის საზოგადოებას აკლია „საშუალობა“ მწერლის ქირაობაში, სოფლის სასამართლოსთვის შენობის აღშენებისთვის“ და „გახსნისთვის შკოლისა, მაღაზინებთა“. ამისთვის ერთის ხმით გარდავსწყვიტეთ, უსთხოვოთ უფალი მირთვის პოსრედნიკს (მომრიგებელ შუამავალს) მესამე ოტდელისა (განყოფილებისა) სენაკის „ვეზდისა“ (მაზრისა) „კნიაზ“ (თავად) ევგენი დგებუაძეს, რათა მან განსადიდებლად საშვალობისა ზემო აღწერილ საგანზედ რომელ იშუამდგომლოს კიწია, დოშაყე, ნოლა, ლეგოგიე, ალავერტი შედგეს ერთ საზოგადოებად, რომლისა ჩვენ თანახმა ვართ“ - აღნიშნავენ ისინი. ამ საკითხზე

საერთო გადანაწევტილების, განჩინების ტექსტს, სხვა სოფლების მცხოვრებლებთან ერთად, ხელს აწერენ დოშაყეს მცხოვრებნი:

ბურდღუია, გვატი, ბერუკა, პავლე, საბაია, ბასაია, მაძინია, გვათაია, მიქე, გიორგი, გუდუ, როსტო, უტუნა, ნიკოლოზ და გიორგი თოდუები, ცაკვა, ბოშიკა, ხუტუ, თედო, ბურდღუა ქობალიები, ნიკოია ჭკადუა, ბურდღუია, ბოშიკა, ხუტუ, ქაქუჩია, გიგო, მიქე, სქვამაია, სტეფანე, ცაკვაია, უტუია, ხუტუია, ბაკუია, გიორგიტა, რევაზიკა, იოსიკა, კუჭუ, უტუ, ბიჭაია ჟვანიები, იოსე ჭკადუა, მახუტა, იოვანე, გვაძაია, სიკოია ფარულუებნი, ცუკუია, ბეხუია, გუჩა, ივა, ტუტუელა, ბაძლაია, სვერეხია და მოჭიშია ლურწკაიები, ბეკუია ყურდღელუია, უტუ კოკაია.

რადგან მათ წერა არ იცოდნენ, რწმუნებისამებრ მათისა, მათის თხოვნით, დოკუმენტს ხელს აწერდა აზნაური ფარნა დგებუაძე.

„განჩინების“ ტექსტის ნამდვილობას „თანდასწრებით“ ხელმოწერით ადასტურებენ: კინიის სოფლის მამასახლისი იოსე ნადარაია, კინიის საზოგადოების „სუდებნი“ (მოსამართლენი): იასე ხუხუა, ჯათუნია ჭკადუა, გუტი ბერია; ნოლის საზოგადოების „სუდია“ და მამასახლისი ნიკო გოგია, „სუდიებნი“: გვატი წიფურია, გვეჩერე თოდუა.

1873 წლის აღწერის მონაცემებით, სენაკის მაზრის სოფელი დოშაყე მდებარეობს მთებში, მდინარე ტეხურის მარჯვენა სანაპიროზე. აქ ცხოვრობენ მეგრელები, მართლმადიდებელნი, 68 კომლი, 317 კაცი, 278 ქალი. სოფელში არის ერთი ეკლესია.

1873 წლის კამერალური აღწერის მასალების მიხედვით, ქუთაისის გუბერნიის, სენაკის მაზრის კინიის სასოფლო საზოგადოების სოფელ დოშაყეში ჩანერილნი იყვნენ საბატონო გლეხები:

		კომლში		
აზნაურ კოსტა და დათა ანჯაფარიძეების		კაცი	ქალი	
	1. ლურწკაია ცუტუელა 2. ლურწკაია იესე 3. ლურწკაია საბაია	9 2 6	- 5 3	აქეთ კარმიდამოები, მაღლარი ვენახები, სახნავი, სათიბი მინები;
თავად მანუჩარ დგებუაძის	4. ჭკადუა იესიკა 5. ჟვანია გიგო 6. ჭკადუა ნიკოია 7. ფარულაუა მახუტა 8. ჟვანია მიქე 9. ჟურდღელია ქისეია 10. ჟვანია ცაკვა 11. ლურწკაია ივა 12. ლურწკაია ცუკუია 13. ლურწკაია უჩანა 14. ფარულაუა ივანე 15. ლურწკაია გუჩა 16. ლურწკაია ხუხუია 17. ლურწკაია ბეხუია	9 3 10 5 7 6 3 6 4 5 4 4 7 10 10	7 3 3 2 6 6 4 5 3 4 2 4 7 9	ზოგიერთს- სახარდნე, სასარე ადგილები; ზოგს - საკუთარი მაღლარი ვენახი; გადასახადებს იხდიან: ფულით, ხორბლით, თივა-ჩალით; სახაზინოს - 1მანეთს;
	18. კოკაია უტუნა 19. ჟვანია სქევამა 20. ჟვანია ბურდლუ 21. ჟვანია სტეფანე 22. ჟვანია გიტულა	4 6 6 2 3	3 3 6 2 2	
	23. ჟვანია გიორგიტა 24. ჟვანია ბაკუ 25. ჟვანია უტუნა	8 8 5	5 6 2	

1873 წელს იმერეთის ეპარქიაში შემავალი სამეგრელოს ეკლესიები დაათვალიერა იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა (ქიქოძე). 5 ოქტომბერს ის ყოფილა დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიაში, რაზეც თავის ჩანაწერებში მოგვითხრობს: „როგორც აღმოჩნდა, ამ ეკლესიაში ორმოცი წლის განმავლობაში არც ერთი ეპისკოპოსი არ ყოფილა, ამიტომაც აქ ძალიან

ბევრი ხალხი დაგვხვდა. შეკრებილებმა დიდი სიამოვნებით მოისმინეს ქადაგება და შესვენებისას ითხოვეს, გვეკურთხებიანა მათი მიცვალებულების საფლავები და იქ გვეთქვა შესანდობელი ლოცვები...”

1875 წელს საზოგადო მოძღვარ მღვდელ დავით ადამიას მიერ შედგენილ იმერეთის ეპარქიის სენაკის მაზრის ალავერტის ოლქის მღვდლის, ბესარიონ ხუხუნის საბლალაოწინო დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის სამღვდლო და საეკლესიო მსახურთა აღსარების მოქმელთა სიაში ჩაწერილნი არიან:

მღვდელი გიორგი იესეს ძე თოდუა - 38 წლისა;

მედავითნე იოვანე მარტიშაიასძე ჯიჯელავა - 35 წლისა.

დოშაყეს ეკლესიის 1877 წლის მეტრიკული წიგნის მიხედვით, ამ წელს სიკვდილის უხშირეს მიზეზად დასახელებულია „მუცელა“, „მუცელკეთილა“; ივლის-აგვისტოში ამ მიზეზით გარდაცვლილა 16 ადამიანი: ხუთი წლის დიტო ბეხუს ძე თოდუა და 82 წლის შაქარი ძლიკის ძე ქობალია, ჟვანიები, ახალაიები, ლურწკაიები, თოდუები, ჭკადუა.

1868-1879 წლებში დოშაყეს ეკლესიაში მსახურობდა გიორგი იესეს ძე თოდუა; 1881 წელს შედგენილი მისი ნამსახურობითი სიის მიხედვით, ის, 1838 წელს, სენაკის მაზრის სოფელ ნაჩხურუში დაბადებულია; იყო სასულიერო წოდებისა.

გიორგი თოდუას „ქართულს ენაზედ საღმრთო წერილთა კითხვა, წერა, გალობა და ეკლესიური ტიპიკონი კარგად უსწავლია მარტვილის საკათედრო სობოროსა შინა“ დეკანოზ გიორგი გეგელიასთან, ძველი და ახალი აღთქმის ისტორია - დეკანოზ განერელიასთან. აქვე მას „რუსულ ენაზედ წომრებთა ჩასმა“ საკმაოდ აუთვისებია.

გიორგი თოდუა „დიაკვნად ხელდასხმულ არს „მენგრელიის“ ეპისკოპოსის ტარასისაგან სახელსა ზედა დოშაყეს წმინდა იოანე ნათლისმცემლის შტატის ეკლესიისა 1868 წლის 28 მარტსა“. ამ წელს „მღვდლად კურთხვილ არს ეპისკოპოს ტარასის მიერ, ამავე ეკლესიის სახელზედ და განწესებულ არს შტა-

ტის მღვდლად და მას შინა იმსახურა გულს მოდგინებითა და ერთგულებითა. მას შინა აღმართა კანკელი მისის შეგონებითა, მრევლთადმი ხარჯით და მისის საკუთრის ოცდა ათი მანეთის მიმატებით. მასთან თითო ხელი საეკლესიო შესამოსელი შესწირა ეკლესიასა საკუთრებისამებრ მისისა; ცოლ - შვილებიცა იქ ჰყავდა გარდაყვანილი თვისის სამშობლოდან თუთხმეტის ვერსტითა; ეკლესიის სასენაკეში ცხოვრობდა გაჭირვებულს მდგომარეობაში საზრდოსი სინაკლულისა გამო".

„დაცლისა გამო ვაკანსიისა დოშაყეს „პრიხოდიდან“ გარდაყვანილ არის წაჩხურუს მთავარ-ანგელოზის შტატის ეკლესიაში, სადაცა არის თავისი სამშობლო, თხოვნისამებრ მისისა იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიილისა მიერ 1879 წლის 29 ნოემბერს; და მას შინა მსახურებს საქებრად, მეცადინეობს როგორც ეკლესიის წესიერად შემკობისა, თანასწორ ეკლესიის ფულებთა გავრცელებასა და დაცვასა“. არის „კარგისა და პატიოსნისა“ თვისებისა და ყოფა-ქცევისა.

მღვდელ გიორგი თოდუას ჰყავს: ცოლი, მარიამ გოჯოს ასული -43 წლისა;

შვილები: იოსებ - 15 წლისა; ის სასულიერო სასწავლებელშია;

ნატალია -11 წლისა;

მატრონა - 8 წლისა;

პელანგია - 5 წლისა.

მღვდელ გიორგი თოდუას ნამსახურობით სიას იმერეთის ეპისკოპოს გაბრიელს წარუდგენს „ბლალოჩინი“ მღვდელი ბესარიონ ხუხუნი და აღნიშნავს, რომ ის ღირსია, დაჯილდოვდეს „ნაბედრენნიკით“ (ენქერი).

იმერეთის ეპარხიის სენაკის „უეზდის“ (მაზრა) ალავერტის „ოკრულის“ (ოლქი) დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის კრებულთათვის 1883 წელს შედგენილ ნამსახურობით სიაში ვკითხულობთ:

აქ შტატის მღვდელია მაქსიმე ლაზარეს ძე თოდუა - 37 წლისა, ცოლშვილიანი. მას უსწავლია საღმრთო წერილის კითხვა, წერა, გალობა და საეკლესიო ტიბიკონი მარტვილის სობოროსა შინა, შეუსრულებია „მინგრელიის“ სასულიერო სასწავლებლის კურსი სამის კლასითა; აქვს ატესტატი;

„დიაკვნად ხელდასხმულ არს იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელისა მიერ 18-ს მარტისას 1873-სა წელსა, სახელსა ზედა თაიას ორშტატიანის ეკლესიისა თანა მედავითნის ადგილზედ და იმსახურა სამის წლის განმავლობაში მედავითნის მონაწილეობითა; ხოლო მღვდლად ხელდასხმულ არს 7 მაისს 1876-სა წელსა პირობასა ქვეშე თვინიერ თხოვნისამებრ თავად დუტუ დადიანის სასახლის ეკლესიის სახელზედ და მას შინა განწესდა სამსახურსა ქვეშე თვინიერ ყოვლისა სარგებლობისა მიღებისა; უკანასკნელ სასახლის ეკლესია გაუქმდა და სამსახურის ადგილიცა დაიხურვა; შემდეგ განკარგულებისამებრ იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელისა, გარდაყვანილ არს დაცლილს ვაკანსიასა ზედა დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიასა შინა 1879-სა წელსა 26-ს დეკემბერს მეცადინეობითა მისითა სამოცი მანეთის ღირებული ზარა შესძინა ეკლესიას.“ მსახურობს მარჯვედ.

იცის კითხვა, წერა, გალობა და კატეხიზმო კარგად და შეუძლია დარიგება მისცეს სამრევლოთა მისთა ქრისტიანულის წესებით.

არის კარგისა ქცევისა; დასჯილი, „დაშტრაფული“ (დაჯარიმებული), გამოძიებასა და სამართალში არ ყოფილა.

ჰყავს სახლეულობასა შინა ცოლი, ელისაბედ კოჭოს ასული -24 წლისა“.

შვილები: რაჟდენი - 13 წლისა;

მინადორა - 7 წლისა;

ვასასი - 6 წლისა.

დოშაყეს ეკლესიის „პრიჩეტნიკია“ (მედავითნე) ივანე მარტიშის ძე ჯიჯელავა - 48 წლისა, ცოლიანი; მას უსწავლია ქართულ ენაზედ კითხვა, წერა, გალობა და ტიბიკონი მარტვილის

„სობოროში“ (საკრებულო ტაძარი); განთავისუფლებულ არს სამოქალაქო მთავრობისაგან 1862 წელსა.

„პრიჩეტნიკად“ დამტკიცებულ არს 1873 წელსა ივლისის 13-^ს დღესა იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიილისა მიერ ამავე ეკლესიაზედ; სამსახურს ატარებს კარგად; იცის კითხვა, წერა, გალობა და ტიბიკონი საკმაოდ;

ჰყავს: ცოლი, ირინა ქუჩუს ასული - 39 წლისა;

შვილები: ივლონი - 11 წლისა;

ეფეროსინე - 9 წლისა;

დომენტი - 4 წლისა.

არის საშუალო ქცევისა; დასჯილი, „დაშტრაფული“ (დაჯარიმებული), გამოძიებასა და სამართალში არ ყოფილა.

1884 წლის პირველი მაისიდან დოშაყეს ეკლესიასთან ორივე სქესის მოსწავლეებს ასწავლიდა მედავითნე კარპეზ შანიძე.

1885 წლის 7 იანვარს მღვდელ მაქსიმე თოდუას და მედავითნე კარპეზ შანიძის თაოსნობით დაარსდა დოშაყეს საეკლესიო-სამრევლო სკოლა. აქ მოწაფეებს საღვთო სჯულს ასწავლიდა მღვდელი მაქსიმე, სხვა საგნებს კი - მედავითნე კარპეზ შანიძე.

1885 წლის 16 აპრილს, კარპეზ შანიძე, სათანადო გამოცდის ჩაბარების შემდეგ, აქ მასწავლებლად განამწესა იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა. ამ დროს დოშაყეს სკოლაში სწავლობდა 28 მოსწავლე.

იმერეთის ეპარქიის ალავერტის საბლალოჩინო „ოკრული-სა“ (ოლქის) სოფლის დოშაყეს წმინდა იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის 1885 წლის აღწერის მიხედვით, „ეკლესია ესე არის შენობითი ფიცრისა ნათლისმცემლის სახელზედ; შენებულ არს 1823 წელსა, პატარა ტანისა და მაგარი არის; აქვს მხატვრობა, ავეჯეულობა, წიგნები, აკლია „პარაკლიტონი“ და „სადღესასწაულო“. მასში მსახურებენ ერთი მღვდელი და ერთი მედავითნე.

მღვდელს და მედავითნეს ამ სამრევლოში ადგილ-მამული არა აქვთ. ისინი ცხოვრობენ დაქირავებულ სახლებში.

შემწეობა ხაზინიდან მღვდელზედ დანიშნულ არს ასათი მანეთი და ლეზულობს ჯერ მარტო მღვდელი მაქსიმე თოდუა 77 მანეთს და 69 კაპიკს, მედავითნე კარპეზ შანიძე ჯერ ლეზულობს 22 მანეთს და 28 კაპიკს წელიწადში. გარდა ამისა ლეზულობენ მრევლთაგან შემოსავალს დაახლოებით: მღვდელი - 160 მანეთს, მედავითნე - 50 მანეთს.

მახლობელი ეკლესიები არ არის გარდა შვიდი ვერსტისა.

პირნი „მეტრიჩესკის“ და აღსარების მთქმელთ სიის აქვსთ 1854 წლიდან. „ობისკის“ წიგნი აქვთ და წარმოვდება წესისა-მებრ.

აღწერილობა საეკლესიო ნივთებთა აქვსთ 1873 წლიდან; შემოსავალ-გასავლის წიგნები წარმოებენ წესიერად“.

დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის შტატის მღვდელი არის მაქსიმე ლაზარეს ძე თოდუა -38 წლისა, ცოლშვილიანი; მომდინარეობს სასულიერო წოდებისაგან; უსწავლია მარტვილის სობოროსა ზედა.

დიაკვნად ხელდასხმულ არს ეპისკოპოსის გაბრიელის მიერ 1873 წელსა თაიას წმ. გიორგის ეკლესიაში მედავითნის ადგილზე, მღვდლად კი - 1876 წელს; 1879 წლის 26 დეკემბერს გაბრიელ ეპისკოპოსმა გადაიყვანა დოშაყეს ეკლესიაში;

1884 წლის 27 ოქტომბერს იმერეთის ეპისკოპოსმა გაბრიელმა ნაყოფიერი სამსახურისთვის დააჯილდოვა „ნაბედრენიკით“ (ენქერი);

მღვდელმა მაქსიმე თოდუამ „ამასთან“ განმარტებით შეგონებისა და მეცადინეობისა ქვეშე სამრევლოთაცა გახსნა ამ სამრევლოში საეკლესიო „შკოლა პრიხოდისა“ (სამრევლო სკოლა) და აქვს გულმოდგინებით მხედველობა და დროთი დროთ თავისუფლებისა დროს ასწავლის ბავშვებს“. მან კარგად იცის კითხვა, წერა, გალობა და კატეხიზმო ქართულ და რუსულ ენებზედ;

მღვდელ მაქსიმე თოდუას შეუძლია მრევლთა შორის მართლ-მადიდებლის სარწმუნოებაზედ დარიგება მისცეს, როგორც ეკლესიაზედ, აგრეთვე თავმოყრილ ხალხშიდ და კიდევაც მარად აღასრულებს შემდეგ ლიტურგიის გათავებისა დროს. ის არის პატიოსნის ყოფა ქცევისა“.

დოშაყეს ეკლესიის მედავითნეა კარპეზ მედავითნის არჩილის ძე შანიძე -25 წლისა, სასულიერო წოდებისა. მას უსწავლია სამღრთო და საეკლესიო წიგნების კითხვა, წერა, ტიპიკონი და გალობა ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელში დადებული კურსით რუსულ და ქართულ ენებზედ და გაუთავებია ოზურგეთის სასულიერო სასწავლებელი; შემდეგ ქართულ ენაზედ გამართულ არს გაენათის მონასტერსა შინა და გამოცდასა ქვეშე მედავითნედ განწესებულ არს დოშაყის ნათლისმცემლის ეკლესიაშიდ 21^{-ს} აპრილს 1884^{-ს} წელსა ყოვლად სამღვდელო იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელისა მიერ. 1^{-ს} მაისიდან 1884^{-ის} წლიდან ყავს ორთავე სქესისანი მოსწავლე ბოვშები და 7^{-იან} ვრიდან ამა წელში გახსნა საეკლესიო „პრიხოდნის შკოლა“ და განწესებულ არს გამოცდასა ქვეშე „პრიხოდნის“ სკოლის მასწავლებლად 1885 წელში აპრილის 16^{-ს} ... იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელის მიერ; ბოვშები ყავს რიცხვით ოცდარვამდი, რომელსაც ასწავლის მუყაითად და ერდგულად; მან კარგად იცის კითხვა, წერა, გალობა და კატეხიზმო ქართულ და რუსულ ენებზედ, არის კარგი ყოფაქცევისა“.

დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის სამრევლოში ამ დროს ცხოვრობდნენ:

სასულიერონი - 1 კომლი, 4 კაცი, 4 ქალი;

გლეხები - 88 კომლი, 356 კაცი, 334 ქალი;

სულ - 89 კომლი, 360 კაცი, 338 ქალი.

აღწერას ხელს აწერს ბლალოჩინი (მთავარუხუცესი) მღვდელი ბესარიონ ხუხუნი.

დოშაყეში საეკლესიო სკოლის გახსნის შემდეგ, სოფელში სწავლის მსურველთა და წერა-კითხვის მცოდნეთა რაოდენობა გაზრდილა.

კავკასიის სასწავლო ოლქის მზრუნველის 1887 წლის ანგარიშის მიხედვით, გურია-სამეგრელოს ეპარქიის დოშაყეს საეკლესიო-სამრევლო სკოლაში სწავლობდა 33 მოწაფე: 30 ვაჟი და 3 ქალი.

1880 1890-იან წლებში დოშაყეს ეკლესიის მეტრიკულ წიგნებში წერა-კითხვის უცოდინართა ნაცვლად ხელს აწერდნენ:

ბახვა, გიორგი, ევთიმე ახალაიები;...

ავქსენტი, ერასტი, თედო, იაკობა, ილარიონ, ილია, ლაზა, სიმონ, სოსრან, ტრიფონ, ჩაგუ თოდუები;...

ავქსენტი, ალექსი, დიმიტრი, ლევან, ნიკო, პლატონ, სტეფანე ჟვანიები

ავქსენტი, კოსტა, ლევა ქობალიები;

ბესო, გუთუ, დუტუ ლურწკაიები ...

ავქსენტი, ფილიპე ჭკადუები ...

იაკობა კურდღელია ...

„ქუთაისის საგუბერნიო უწყებების“ 1888 წლის 19 ნოემბრის ცნობით, რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე მესამის ქუთაისის გუბერნიაში სტუმრობის აღსანიშნავად, დაუჯილდოვებიათ ამ პროცესში მონაწილე პირები. მათ შორისაა, იმ დროს ქუთაისში მომსახურე, დოშაყელი დუტუ ჟვანია, რომლისთვისაც უბოძებიათ მკერდზე სატარებელი ვერცხლის მედალი სტანისლავის ლენტით.

დუტუ ჟვანია დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის „გალავანსა შინა“ დაუკრძალავთ. მისი საფლავი დღემდე დაცულია.

გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს გრიგოლის (დადიანი) მიერ 1889 წლის 16 მაისიდან მარტვილის საბლალორჩინო მაზრიდამ „თავის სამშობლო“ ალავერტის საბლალორჩინო მაზრაში გადაყვანილი მთავარუბუცესი მღვდელი გიორგი ბერიძე ამ წლის 15 სექტემბერს ჟურნალ „მწყემსში“ აქვეყნებს თავის ახალ მისამართს და ალავერტის საბლალორჩინოში შემავალი სოფლების ეკლესიების სიას:

1) ალავერდი, 2) ფოცხო, 3) მოხაში, 4) მეორე ფოცხო, 5) კვაუთი, 6) გურძემი, 7) მეორე გურძემი, 8) ნამიკოლაო, 9) თარ-გამეული, 10) თამაკონი, 11) მეორე თამაკონი, 12) კინია, 13) მეორე კინია, 14) დოშაყე, 15) სალხინო, 16) ჭაჩხურუ, 17) ეწერი, 18) ბალდა, 19) კურზუ, 20) გოდოგანი და 21) ნაფიჩხოუ.

ბლალორინმა გიორგი ბერიძემ, დანიშვნისთანავე, დაათვალიერა დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესია და მრევლს ურჩია, სალოცავი განაახლონ, ტაძრის ეზოს შემოავლონ გალავანი და ააგონ საეკლესიო-სამრევლო სკოლის შენობა. იგივე ურჩია მრევლს მღვდელმა მაქსიმე თოდუამ.

დოშაყეს ეკლესიის მრევლმა გაითვალისწინა მათი რჩევა-დარიგება და საზოგადო კრებაზე ტაძრის შენობის გასაახლებლად, ეკლესიის გალავნისა და საეკლესიო-სამრევლო სკოლისთვის შენობის ასაგებად აირჩია სამშენებლო კომიტეტის წევრები: ანდრია ვაჟას ძე თოდუა, ხუტუ უჩარდიას ძე ქობალია და ეგნატე სესიკიას ძე ჟვანია.

მრევლმა იკისრა მშენებლობისთვის საჭირო თანხის შეკრება, მშენებლობის ხელმძღვანელობა კი მიანდო სამშენებლო კომიტეტს.

გურია-სამეგრელოს ეპარქიის ალავერდის საბლალორინო ოლქის დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის 1890 წლის საკრებულო უწყებების მიხედვით, აქ ხის ტაძარი მრევლს თავისი სახსრებით 1823 წელს აუგია.

1879 წლიდან დოშაყეს ეკლესიის მღვდელია მაქსიმე ლაზარეს ძე თოდუა, მღვდლის შვილიშვილი - 43 წლისა; ის 1885 წლიდან იყო დოშაყეს სკოლის საღვთო სჯულის მასწავლებელი. 1890 წლის პირველ აპრილს გულმოდგინე და სასარგებლო სამსახურისთვის მას უბოძეს „სკუფია“.

მღვდელ მაქსიმეს მცდელობით და სოფლის მცხოვრებლებისთვის ჩაგონებით დოშაყეს ეკლესიის მრევლმა შეაკეთა მისთვის მინდობილი ეკლესია. მან ტაძარს შესწირა ერთი წყვილი შესამოსელი.

მღვდელ მაქსიმეს აქვს ხელდასხმის სიგელი. ის არის კარგი ყოფა-ქცევისა, ცხოვრობს ნაქირავებ სახლში; მას, ოჯახის წევრებთან ერთად, სოფელ თაიაში აქვს 10 ქცევა მიწა, ღირებული 1000 მანეთად.

მღვდელ მაქსიმე თოდუას ჰყავს მეუღლე, ღიზა კოჭოს ასული - 36 წლისა და შვილები: რაჟდენი - 11 წლისა, - სწავლობს სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელში;

გაიოზი - 7 წლისა;

მინადორა - 15 წლისა;

ვასასი - 13 წლისა;

პარასკევა - 8 წლისა;

იასონი - 2 წლისა;

მამანტი - 1 წლისა.

დოშაყეს ეკლესიის მედავითნის მოვალეობის შემსრულებელი დიაკვანია კარპეზ არჩილის ძე შანიძე, მღვდლის შვილიშვილი, მედავითის შვილი - 30 წლისა. ის აქ 1884 წლიდან მსახურობს;

1889 წლის 21 მაისს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა კარპეზ შანიძეს დოშაყეს ეკლესიის სახელობაზე ხელი დაასხა დიაკვნად, რაზედაც აქვს სიგელი;

დიაკვან კარპეზ შანიძე 1884 წლიდან დოშაყეს საეკლესიო სკოლის მასწავლებელია. მას ჰყავს მეუღლე, თეოლინა იოსების ასული - 22 წლისა. ის არის ფრიად კარგი ყოფაქცევისა; ქუთაისის მაზრის სოფელ ქვაყუდეში აქვს შვიდი ქცევა მიწა, ოზურგეთის მაზრის სოფელ საჯავახოში - 2 ქცევა.

1890 წლისთვის დოშაყეს ეკლესიის სამრევლოში ცხოვრობდნენ:

სასულიერონი - 1 კომლი. 6 კაცი, 5 ქალი;

გლეხები - 111 კომლი, 402 კაცი, 381 ქალი;

სულ - 112 კომლი, 408 კაცი, 386 ქალი.

აღწერილობას ხელს აწერს „ბლალოჩინის" მოვალეობის შემსრულებელი მღვდელი კონსტანტინე ბერიძე.

1890 წელს ზუგდიდის მაზრის სოფელ ლეახალეს მცხოვრებმა 55-მა კომლმა, მათ შორის 30 - მა - ნაზოდედლოუს წმ. გიორგის ეკლესიის მრევლმა და 52-მა - დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიისამ, თხოვნით მიმართა ბლალოჩინ მღვდელს, დეკანოზ სამსონ ანჯაფარიძეს, რომ ლეახალეს ეკლესიაში გაეხსნათ ახალი შტატი და იქ დაენიშნათ ცალკე კრებული (მღვდელი და მედავითნე). თხოვნა, ბლალოჩინ ანჯაფარიძის შუამდგომლობასთან ერთად, გაეგზავნა გურია-სამეგრელოს საეპარქიო მმართველობას.

ეპარქიის კანცელარიაში არსებული მასალების მიხედვით, ლეახალეს წმ. გიორგის ეკლესია მიწერილია ნაზოდედლოუს წმ. გიორგის ეკლესიისადმი; ორივე ეკლესიის მრევლია 130 კომლი და აქ მსახურობს მღვდელი მოსე ვეკუა.

ლეახალე ეკლესიის მახლობლად არის სოფელი დოშაყე. აქაური ეკლესიის მრევლია 112 კომლი, რომელსაც ემსახურება მღვდელი მაქსიმე თოდუა.

ნაზოდელაუს და მიწერილი ლეახალეს ეკლესიები შედიოდა დეკანოზ ანჯაფარიძის საბლალოჩინოში, დოშაყეს ეკლესია კი - ბლალოჩინ გიორგი ბერიძისაში.

დოშაყეს ეკლესიის მღვდელმა მაქსიმე თოდუამ, როდესაც გაიგო, რომ მის გამგებლობაში არსებული ეკლესიის მრევლიდან 25 კომლი ახალშესაქმნელ სამრევლოში უნდა გადაიყვანონ, თხოვნის წერილი მიართვა ბლალოჩინ გიორგი ბერიძეს. ის აღნიშნავდა, რომ მრევლის სიღარიბის გამო, ეკლესიაში სამსახურისთვის ძალიან მცირე ანაზღაურებას ღებულობდა; თუ 25 კომლს სხვა სამრევლოში გადაიყვანდნენ, მისი შემოსავალი კიდევ უფრო შემცირდებოდა და იძულებული გახდებოდა სამსახურზე უარი ეთქვა.

მღვდელი მაქსიმე ითხოვდა, დოშაყეს სამრევლოდან ახალშესაქმნელ ლეახალეს სამრევლოში არ გადაეყვანათ 25 კომლი.

1891 წლის 6 აგვისტოს გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სენაკის მაზრის სოფელ დოშაყეს მცხოვრებლებმა თხოვნით მიმართეს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორას. ისინი აღნიშნავდნენ: ბლალორინმა მღვდელმა, დეკანოზმა სამსონ ანჯაფარიძემ დაავალა მათთან შეამხანაგებულ 25 კომლ ახალაიებს, ეთხოვათ გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსისთვის, შეექმნათ ახალი სამრევლო-ლეახალეს წმ. გიორგისა, შემდეგ კი - ამ ეკლესიის სიახლოვეს ცხოვრების გამო, დოშაყეს ეკლესიის სამრევლოდან ახალშექმნილ სამრევლოში „ჩარიცხულიყვნენ“.

ბლალორინი ახალაიებს დაჰპირდა, რომ იშუამდგომლებდა ეპისკოპოსის წინაშე, ეს საკითხი ჩქარა გადაეწყვიტათ.

დიაკვანი ნიკოლოზ ჯალაღონია დაჰპირდა ამ 25 კომლს, რომ თუ ბლალორინი ანჯაფარიძე მას ლეახალეს ეკლესიაში მღვდლად აკურთხებდა, მაშინ ის მათ „დრამის ფულს“ - კომლზე ორ მანეთს და სხვა გადასახადებს არ გადაახდევინებდა.

შარშან ჩვენმა ბლალორინმა, მამა გიორგი ბერიძემ შეგვკრიბა და გვირჩია, შეგვეკეთებინა დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესია, რაზედაც დავთანხმდით და ამისთვის საჭირო თანხა გადავანაწილეთ სამრევლოში შემავალ 110 კომლზე. ლეახალეში მცხოვრებმა დოშაყეს ეკლესიის მრევლმა ოცდახუთმა კომლმა გამოგვიცხადა, რომ ისინი ჩვენ გამოგვეყოფიან, შეუერთდებიან შესაქმნელ ლეახალეს სამრევლოს და ამიტომაც ჩვენი საერთო სალოცავის შეკეთებაში მონაწილეობას არ მიიღებენ;

მთხოვნელები აღნიშნავდნენ, რომ ლეახალეს სამრევლოში „ჩარიცხვას“ უპირებდნენ ნაზოდელოუს წმ.გიორგის ეკლესიის მრევლ 30 კომლსაც. თუ ეს მოხდება, ჩვენ, დოშაყეს ეკლესიის მრევლი და ნაზოდელოუს ეკლესიის მრევლიც ვერ შევძლებთ ეკლესიებისა და კრებულის - ეკლესიის მსახურთა შენახვას. ამიტომაც, ერთი ახალი სამრევლოს შექმნა გამოიწვევს ორი არსებული სამრევლოს დახურვას.

დოშაყეს მცხოვრებლები თხოვნენ გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს გრიგოლს, უარი ეთქვა ახალი, ლეახალეს სამრევლოს შექმნაზე.

ერთობლივი თხოვნის ტექსტს ხელს აწერდნენ:

უტუნა, იჭაია, კუჭუნა, დიმიტრი, ტორი, სისო, გიგო, სისონიკა, ხუტაია, პახუნია, ტაგუია, ცაკვია, გიგო, ლომიკია, ბახვა, ბიბულა, პეპუნია და გიგო ჟვანიები;

ნიკოლოზ, ანტონ, ბეკურია, უტუნა, გახუნია, როსტო, თემუყვა, დიმიტრი, ანდრია, სვიმოია, ხახუ, საბაია, სისო, ნიკო, ბეხუნია, სიდო, ბაკუნია, ხუტუტი და როსტო თოდუები;

ნიკოია, გვაჩია, უტუ, ჯათუ და ბახვა ჭკადუები;

ივანე, ალექსი, გვაძი, სიკოია, მახუტა, ბურდლუ და იესე ფარულავეები;

ვასილ, სისო, იესე, მიქელია, მოსე, გოჯო, მახუნია, ბეხუნია, სტეფანე, ივანე და გიგო ღურნკაიები;

ბურდლუნია, სიდო, ტუტუ, საბაია, ხუტუ, ტოტია, ბოშიკა, სიკო, უჩანა, ბურდლუნია, ხუტი, თედო, ნიკო, გვაჩია, ხვიჩა და სქვამა ქობალიები;

დიტო კოკაია;

ხუტია და კოსტა კურდღელიები.

წერა-კითხვის უცოდინარობის გამო, მათ ნაცვლად და თავიანთი სახელითაც წერილს ხელს აწერენ: სოსრან თოდუა, სტეფანე ჟვანია, გუთუ და დუტუ ღურნკაიები, ზოსიმე ჟვანია.

1891 წლის 6 აგვისტოს ხელმოწერების სინამდვილეს საკუთარი ხელმოწერით და ბეჭდის დასმით ადასტურებს კეთილსინდისიერი მოწმე როსტომ თოდუა.

1892 წლის 7 ივლისს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორის განკარგულებით და გურია-სამეგრელოს საეპარქიო კანცელარიის მინერილობის საფუძველზე, ბლალორინ მღვდელ გიორგი ბერიძეზე, მღვდლებზე: მაქსიმე თოდუასა და მოსე ვეკუაზე საჩივრის გამო დაინიშნა სასულიერო გამოძიება.

ბლალორინმა მღვდელმა ანტონ კეკელიამ და სასულიერო გამოძიებელმა ბესარიონ თურქიამ, კინიის საზოგადოების მამასახლისის თანდასწრებით, წირვის შემდეგ, დოშაყეს ეკლესიის ეზოში გამოკითხეს მრევლის წევრები. მათ უარყვეს საჩივარში სასულიერო პირებზე გამოთქმული ბრალდებები. ისინი აღნიშნავდნენ, რომ ბლალორინმა გიორგი ბერიძემ დანიშვნისთანავე (1889 წ. მაისი), დოშაყეს ეკლესიაში არსებული ნაკლოვანებების ნახვის შემდეგ, რჩევა-დარიგებით, შეგონებით და არა იძულებით, მრევლის წევრების სურვილით, დაითანხმა ისინი, შეეკეთებინათ სალოცავი, ეზოსთვის შემოეველოთ გალავანი, საეკლესიო-სამრევლო სკოლისთვის აეგოთ შენობა. ამ სამუშაოების შესასრულებლად საჭირო თანხას, შეთანხმებისამებრ, მინდობილობით, მრევლისაგან კრებდა და ხარჯავდა სამშენებლო კომიტეტი.

ბლალორინ გიორგი ბერიძისა და მღვდელ მაქსიმე თოდუასთვის წაყენებული ბრალდებების უსაფუძვლობას მრევლის წევრები ფიცქვეშ დაადასტურებდნენ.

7 ივლისს დოშაყეს ეკლესიის მრევლის გამოკითხვის ოქმს ხელი მოაწერეს სასულიერო გამოძიებლებმა, ბლალორინმა მღვდელმა ანტონ კეკელიამ, მღვდელმა ბესარიონ თურქიამ, კინიის საზოგადოების მამასახლისმა ხუტა გადილიამ, მისმა თანაშემწემ, მაქსიმე ახალაიამ, სოფლის კეთილსინდისიერმა, პახუ თოდუამ, დოშაყეს საეკლესიო სკოლის შენობის აგების კომიტეტის წევრებმა: ანდრია ვაჟას ძე თოდუამ, ხუტუ უჩარდიას ძე ქობალიამ, ეგნატე სესიკიას ძე ჟვანიამ. მათ მაგივრად საბუთს ხელი მოაწერა დოშაყეს ეკლესიასთან არსებული სამზრუნველოს წევრმა სოსრან თოდუამ.

ხელმოწერების სისწორეს ბეჭდის დასმით და ხელმოწერით ადასტურებს კინიის საზოგადოების მამასახლისი ხუტა გადილია.

1892 წლის 20 სექტემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა წერილობით მიმართა საქართველო-იმერეთის

სინოდის კანტორას. სასულიერო გამოძიების მიერ მოპოვებული მასალების საფუძველზე, ის აღნიშნავდა, რომ ლეახალეს ეკლესიის მრევლმა რწმუნებულები აირჩია თავიანთი ეკლესიის „გამტატებისთვის“ და არა საპატიო სასულიერო პირების წინააღმდეგ საჩივლელად.

ლეახალეს, ნაზოდელოუს და დოშაყეს ეკლესიების მრევლის წევრებმა, ხელისუფლების წარმომადგენლების თანდასწრებით, „აჩვენეს“ რომ ბლალოჩინ გიორგი ბერიძის, დოშაყესა და ნაზოდელოუს ეკლესიების მღვდლების, მაქსიმე თოდუას და მოსე ვეკუას წინააღმდეგ ბრალდებებში მოყვანილ ფაქტებზე მათ არ გაუგიათ.

გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსის აზრით, ეს საჩივარი სერიოზულ ყურადღებას არ იმსახურებს.

1893 წლის 31 იანვარს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორამ განიხილა ლეახალეს ეკლესიის მრევლის საჩივარი ბლალოჩინ გიორგი ბერიძეზე, მღვდლებზე, მაქსიმე თოდუასა და მოსე ვეკუაზე და დაადგინა, რომ ის არ დაკმაყოფილდეს; დოშაყეს ეკლესიის მღვდელი მაქსიმე თოდუა და თაიას წმ. გიორგის ეკლესიის მღვდელი სოფრომ თოდუა გადაიყვანონ ერთმანეთის ადგილზე.

1891 წლის 15 დეკემბერს „საქართველოს საეგზარქოსოს სასულიერო მოამბე“-ში გურია-სამეგრელოს საეპარქიო კანცელარიამ გამოაქვეყნა სია იმ პირთა, რომლებიც დაამტკიცეს ალავერდის საბლალოჩინო ოლქის ეკლესიებთან არსებული სამრევლო მართლმადებლური სამზრუნველოების წევრებად. მათ შორის არიან: დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიაში: - ბაკურია დათიკოს ძე, სოსრან გიორგის ძე თოდუები და სტეფანე ბაკუს ძე ჟვანია.

სასწავლო დაწესებულებათა მდგომარეობაზე კავკასიის სასწავლო ოლქის მზრუნველის 1892 წლის ანგარიშის მიხედვით, გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში არსებულ საეკლესიო-სამრევლო სკოლების სიაში ჩაწერილია დოშაყეს სკოლა, რომელიც

დაარსებულია (უნდა იყოს - აღდგენილია - ავტ.) 1892 წელს. ამ დროისთვის აქ სწავლობდა 26 მოსწავლე.

1892 წლის პირველი ივნისიდან 1895 წლის დამლევამდე დოშაყეს საეკლესიო-სამრევლო სკოლის მასწავლებელი იყო მედავითნე დიაკვანი ანდრონიკე პავლეს ძე ჯაფარიძე, რომელსაც განათლება მიღებული ჰქონდა სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებელში. მან კარგად იცოდა საეკლესიო წესდება, საღვთო წერილი და გალობა.

დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის 1892 წლის მეტრიკულ წიგნში ჩანწერილია: „9-10 აგვისტოს მონათლეს უჭირისუფლოდ ნაპოვნი დოშაყეს სოფლის მცხოვრების დიმიტრის სესიკას ძე ჟვანიას სახლში; ვინაობა ამ ყრმისა არა უწყებულ არს“; მიმრქმელია დოშაყეს ეკლესიის მედავითნე ანდრონიკე ჯაფარიძე; აქვე არის მინაწერი: „ვლებულობ ამ ახალ ნაპოვნს და მონათლულს ყრმას სტეფანეს აღსაზრდელად და ვალდებულ ვარ კიდევ ვიშვილო თავის დროზე და მას შინა ხელს ვაწერ დიმიტრი ჟვანია“; რადგან მან წერა არ იცის, მის ნაცვლად ხელს აწერს ანდრია ვეკუა.

ნათლობის საიდუმლო აღასრულა მღვდელმა მაქსიმე თოდუამ მედავითნე ანდრონიკე ჯაფარიძესთან ერთად.

დიმიტრი ჟვანიას ნაშვილები, 18 წლის სტეფანე, 1910 წელს გარდაიცვალა.

1893 წლის აღწერით, გურია-სამეგრელოს ეპარქიის დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის ხის შენობა მრევლის სახსრებით 1823 წელს აუგიათ. აქ მსახურობენ ერთი მღვდელი და ერთი მედავითნე.

საეკლესიო ნივთები, შესამოსელი, წიგნები აქვთ საკმარისი...

1894 წლის პირველი იანვრისთვის ეკლესიაში ხელზე ჰქონდათ საეკლესიო ფული - 96 კაპიკი.

დოშაყეს ეკლესიის სამრევლოში არის საეკლესიო სკოლა, რომლისთვისაც ხის შენობა, ორგანყოფილებიანი, ისლით გადახ-

ურული, მრევლის სახსრებით აუგიათ. სასწავლებელი მდებარეობს ეკლესიიდან 10 საუენზე (საუენი 213 სანტიმეტრი იყო).

დოშაყეს სკოლაში ამ დროისთვის სწავლობდა 40 მოსწავლე. სწავლებას ზედამხედველობდა დოშაყეს ეკლესიის მედავითნე ანდრონიკე ჯაფარიძე, რომელიც აქ მასწავლებელი იყო.

დოშაყეს ეკლესიის მღვდელია დავით მიქელის ძე თოდუა - 28 წლისა; მას დაუმთავრებია სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის სამი კლასი და გაენათის მონასტერში ქართულ ენაზე უსწავლია.

1890 წლის 5 ივლისს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა დავით თოდუას ხელი დაასხა დიაკვნად სალხინოს დადიანების სასახლის კარის ღვთისმშობლის ეკლესიაში, 8 ივლისს კი, აქვე - მღვდლად.

1893 წლის 4 აგვისტოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა მღვდელი დავით თოდუა, მისი თხოვნით, გადაიყვანა დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიაში, სადაც მსახურობს ბეჯითად.

მღვდელ დავითს ჰყავს ცოლი, ალათი იესეს ასული - 23 წლისა და შვილები:

ლენტორი - 3 წლისა;

იონა - 1 წლისა.

მღვდელმა დავით თოდუამ კითხვა, გალობა, კატეხიზმო, საეკლესიო წესდება იცის კარგად; ის მსახურობს ღირსეულად; მრევლის წევრებს აძლევს მწყემსურ დარიგებებს; არის ფრიად კარგი ყოფაქცევისა. მას სოფელ სალხინოში აქვს სამი ქცევა მიწა.

დოშაყეს ეკლესიის მედავითნეა ანდრონიკე, გარდაცვლილი მღვდლის, პავლე ჯაფარიძის შვილი - 24 წლისა, აზნაურთაგანი. მას სამეგრელოს სასწავლებლის ოთხწლიანი სრული კურსი ფრიად კარგად, მეორე თანრიგით დაუმთავრებია.

ანდრონიკე ჯაფარიძეს გაენათის მონასტერში ქართულ ენაზე შეუსწავლია საღმრთო წერილის კითხვა, გალობა, საეკლესიო წესდება.

1889 წლის 23 ივნისს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა ის პირველ მედავითნედ გაამწესა ნაკიფოუს ლეთისმშობლის ეკლესიაში;

1892 წლის 18 აპრილს გადაიყვანეს დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიაში, სადაც ბეჯითად მსახურობს.

1892 წლის პირველი ივნისიდან, გურია-სამეგრელოს ეპარქიის სასწავლო საბჭოს გადანყევით, ანდრონიკე ჯაფარიძე დაინიშნა დოშაყეს საეკლესიო-სამრევლო სკოლის მასწავლებლად, სადაც ბავშვებს ასწავლის გულმოდგინედ. მან კატეხიზმო, საეკლესიო წესდება იცის კარგად; ის მსახურობს ღირსეულად, არის ფრიად კარგი ყოფაქცევისა.

ანდრონიკე ჯაფარიძეს ჰყავს მეუღლე, რეპეკა გიორგის ასული - 21 წლისა; მას ზუგდიდის მაზრის სოფელ ხანწკში აქვს ორი ქცევა მიწა.

1893 წლისთვის სენაკის მაზრის სოფელ დოშაყეში ცხოვრობდა იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის მრევლი:

სასულიერონი - 1 კომლი, 4 კაცი, 2 ქალი;

გლეხები - 111 კომლი, 396 კაცი, 376 ქალი;

სულ - 112 კომლი, 400 კაცი, 378 ქალი.

აღწერას ხელს აწერდა ბლალორჩინი მღვდელი გიორგი ბერიძე.

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის 1894 წლის მეტრიკულ წიგნში ჩანერილია ბლალორჩინ მღვდელ კონდრატე ჩაჩიბაიას შენიშვნა: „1894 წლის 12 ივნისიდან აქ დანიშნული მედავითნის ნაცვლად ხელს აწერს სხვა, შემთხვევითი ადამიანი, რაც დაუშვებელია“; ამის გამო, „ბლალორჩინი შენიშვნას აძლევს მღვდელ დავით თოდუას, ხოლო ამ სამრევლოდან თვითნებურად წასულ მედავითნე ანდრონიკე ჯაფარიძეს აჯარიმებს სამი მანეთით, რომელიც უნდა გაიგზავნოს გურია-სამეგრელოს ეპარქიის ღარიბ საეკლესიო პირთა სამზრუნველოში. ეს უნდა ეცნობოს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორას და გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს გრიგოლს“.

ამის შემდეგ დოშაყეს ეკლესიის მეტრიკულ წიგნებში ჩანან-ერებს ხელს აწერს მედავითნე ანდრონიკე ჯაფარიძე. ის ზოგჯერ დიაკვნად არის ჩანერილი. ამავე ჩანანერების მიხედვით, მედავითნის მოვალეობის შემსრულებელია ავქსენტი ჟვანია.

1894 წლის 19 სექტემბერს დოშაყეს მცხოვრებმა ბურდლუიამ გერგებელას ძე ქობალიამ თხოვნით მიმართა მისს მაღალ კურთხევას, ნოქალაქევის საბლალოჩინო „ოკრულის“ ბლალოჩინ მამა კონდრატე ჩაჩიბაიას. ის უჩივის დოშაყეს ეკლესიის მღვდელ დავით თოდუას და ითხოვს კანონიერი გზით მის დასჯას.

ამავე წლის 26 სექტემბერს ბურდლუ ქობალიამ მიმართა ბლალოჩინ კონდრატე ჩაჩიბაიას და სასულიერო „გამომეძიებელ“ მღვდელ სამსონ ჩაჩიბაიას. ის აღნიშნავს, რომ „შთათხრობითა და შეგონებითა სხვათაგან“ ამას წინათ თხოვნა მიართვა მის მაღალ კურთხევას და უჩიოდა მღვდელ დავით თოდუას.

„ეხლა როგორც სარწმუნოდ ვრწმუნდები და ვიცი სხვათა პირებთაგან ... რადგან ხსენებული პირი მოქმედი არ არის, ჩემგან მასზედ შემოტანილი თხოვნა საჩივრისა დატოვით უყურადღებოდ და გამოუძიებლად ...“ ვითხოვ ხსენებული ადგილობითის მღვდლის დავით თოდუასაგან ეგრე ვითარი მასზედ ცილის წამებისათვის და ჩემგან დღემდე მის წინაშე დამნაშავეობისათვის მომიტეოს ვითარცა სულიერმან მამამან და მოძღვარმან ჩემის ოჯახისამან“.

ბურდლუ ქობალიას მიერ წერის უცოდინარობის გამო, წერილს მისი თხოვნით ხელს აწერს შვილი ზოსიმე, რასაც ხელმოწერითა და სახელმწიფო ბეჭდის დასმით ადასტურებენ კინიის მამასახლისი გუჩურო აფხაზავა და კეთილსინდისიერი თემყვა თოდუა.

1894 წლის 26 სექტემბერს დოშაყეს ეკლესიის მღვდელმა დავით თოდუამ ბლალოჩინ მღვდელ კონდრატე ჩაჩიბაიას და სასულიერო გამომეძიებელ მღვდელ სამსონ ჩაჩიბაიას გაუგზავნა წერილობითი პასუხი. ის აღნიშნავდა:

„აღსასრულებლად თქვენი მაღალ კურთხევათა წინადადებითა მაქვს პატივი მოგახსენოთ შემდგომი: თვით მოგეხსენებათ, რომელ დოშაყეს სამრევლოში ეკლესიის კრებულისათვის არ არის არავითარი სახლი არც საეკლესიო და არც მრევლთაგან აღშენებული, ამისთვის ვინაიდან მე, როგორც ახლად განწესებულს და გარდმოსრულს მღვდელს არა მქონდა ჩემთვის არსად ბინა დოშაყეში, დროებით, სახლის გაკეთებამდის, დავდექი ჩემის ცოლ-შვილით ერთის ჩემის სამრევლოთაგანის გლეხის, ბურდლუია გერგებელას ძის ქობალიას ოჯახში, სადაც ვიდექი ცოლ-შვილით 1993-^ლ წლის 4-^ლ სექტემბრიდან ვიდრე ამა მდგომარის 1894-^ლ წლის 5 ივლისამდე.

ამ დროის განმავლობაში მე დიდის მეცადინეობის შემდეგ გავიკეთე ჩემს სამრევლოში სახლი, გადმოვედი 5 ივლისს ქობალიების სახლიდან და დავდექი ცოლშვილით ჩემს საკუთარ სახლში. დროსა ქობალიების სახლში ჩემის მყოფობისასა მე, რასაკვირველია მქონდა იქ რამოდენიმე ნახარჯი, მაგრამ არა იმდენი, რამდენის თხოვნაც იმათ მე დამიწყეს ჩემის იქედან გარდმოსვლის დროს, რაისთვის შემხვთა მათთან ცოტა უკმაყოფილება. ერთი ხსენებული ოჯახის წევრთაგანი, სახელდობრ, ზოსიმე, არ იყო ჩემის იქიდან გარდმოსვლის დროს თავის ოჯახში. როცა ის დაბრუნდა თავის სახლში და უთხრეს მას, რომ მე გარდავედი იქიდან გაუწმენდელად მათის აზრით სრულის ანგარიშისა. ამის გამო მან მეტად გაჯავრებულმან შეაგონა სხვანი მის სახლში მყოფნი, რათა რაიმე ცილის შეწამებითა იძულებულ მყონ მე გარდამეხადა ჩემი მათ ოჯახში ნახარჯი. 17-^ლ ამა სექტემბერს საღამო დროს, როცა მე არ ვიყავი ჩემს სახლში, ზოსიმე ქობალიას თან წამოეყვანა მამა მისი ბურდლუია, ცოლი ბურდლუიასსა, ეკა ჭკადუას ასული და ძმა ზოსიმესი ლევან; ოთხივე მოვარდნილან ჩემს სახლში და დაეოხრებინათ ჩემი სახლ-კარი.

როცა მოვედი სახლში და ვნახე ოჯახი დაოხრებული, მაშინვე განვაცხადე ადგილობით მამასახლისთან. ქობალიების

ესრეთ მოქცევაზედ და როცა ქობალიებმან და ყველა ჩემმა მრევლმან შეიტყვეს ეს და მასთან ისიც, რომ დამნაშავე ქობალიები უსათუოდ იქმნებოდნენ კანონისაგან სასტიკად დასჯილნი ესრეთის მოქცევისთვის, ჩემმა მრევლმან გამომიგზავნა მათგან აღრჩეული ექვსი კაცი, ესე იგი დოშაყის სოფლის მცხოვრებნი გლეხნი: გვიტინია ახალაია, უტუ ჭკადუა, ზოსიმე და სისო უვანიები, გუთუ ლურწკაია და მახუტა ფარულავა და ამათის პირით მთხოვეს მე, როგორც მათ მოძღვარს, მომეტევებინა დამნაშავეთათვის ესრეთი მათი უმსგავსო მოქცევა და ცილის წამება და მიმეცა მათს სახლში მყოფობის დროს ჩემი ნახარჯიც. მე, როგორც ადგილობრიტმან მღვდელმან და მოძღვარმან, მოვისმინე, რა თხოვნა როგორც დამნაშავე ქობალიებთა, აგრეთვე მრთელის ჩემის მრევლისა, ვაპატივე დამნაშავე ქობალიებს. მათი დანაშაულობა და მათს ოჯახში ნახარჯიც სრულად მივეცი რომ რაიმე ნახარჯი კიდევ არ მოეთხოვათ ჩემთვის გამოვართვი მათ ადგილობრიტის მამასახლისისა და კეთილსინდისიანის თანდასწრებით პირობა, რომ ჩემგან მათ სრული კმაყოფილება აქვსთ მიღებული, არა აქვთ ჩემთან არავითარი ანგარიში...".

1894 წლის 28 ნოემბერს დოშაყეს ეკლესიის მრევლის მიერ საქართველ-იმერეთის კანტორაში მღვდელ დავით თოდუაზე გაგზავნილ საჩივარს ხელს აწერენ: 1. ბოშიკა, 2. ხუტი, 3. სიკოია, 4. ხუხუია 5. სქვამა, 6. ხვიჩა, 7. ტოტია, 8. საბაია, 9. უჩანა, 10. ტუტუ, 11. სიდო, 12. თედო, 13. გვაჩია, 14. ნიკო და 15. ხუტუ ქობალიები; რადგან მათ წერა არ იციან, მათ მაგიერ მათი თხოვნით ხელს აწერს თავადი გიორგი ბესარიონის ძე დგებუაძე; 16. მოსე, 17. ბეხუია, 18. გოჯო, 19. მიქელა, 20. სტეფანე, 21. გიგოია, 22. ივანე, 23. იოსე ლურწკაიები; რადგან მათ წერა არ იციან, მათ მაგიერ ხელს აწერს იაკობა ყურდგელია; 24. კოსთა კურდღელია, და 25 ვასილ ლურწკაია; რადგან მათ წერა არ იციან, მათ მაგიერ მათი თხოვნით ხელს აწერს თავადი გიორგი დგებუაძე; საკუთარი ხელით ხელს აწერენ: 26.

თავადი გიორგი ბესარიონის ძე დგებუაძე, 27. იაკობა ყურდგელია, 28. ბეჩუნა ლურწკაია.

1895 წლის 3 მარტს დოშაყეს წმინდა იოანე ნათლისმცემლის შტატის ეკლესიის მღვდელი დავით თოდუა „მათს მაღალ კურთხევას ბლალორინ მღვდელ კონსტანტინე ბერიძეს და სასულიერო „გამომძიებელს“, მღვდელ ლაზარე ადამიას უგზავნის თხოვნის წერილს:

„მე ცნობილი ვიქმენ, რომ ჩემზედ შეუტანიათ საჩივარი რომელნიმე პირთ ჩემი სამწყსოსა გვარად ქობალიებით და ლურწკაიებით სინოდის კანტორაში და ესრეთ საჩივარი მინდობილ არს თქვენ ამის გამოსაძიებლად, გარნა ვინაიდგან საჩივარი ესე არის შემდგარი ცბიერებით სხვა და სხვა დაინტერესებულ პირებთაგან, არის თავიდგან ბოლომდის სიცრუე და ცილისწამება, ამისთვის ყოვლად უმორჩილესად გთხოვთ თქვენო მაღალ კურთხევავ, რათა ამ საგანზედ ნაჩვენები მოწმენი იქმნენ დაკითხულ დროსა გამოძიებისასა ყულისა წმინდის გიორგის და ლექარჩეს მთავარანგელოზ ქიაჩის ხატებით დაფიცებულნი, რომ მით აიხსნას სიმართლე ჩემი.

ამასთანავე უმორჩილესად ვსთხოვ თქვენს მაღალ კურთხევას, რათა გამოძიების დრო აღრიდგანვე მეცნობოს, რომ ხსენებული წმინდა ხატები მოსვენებულ იქმნენ ჩემ მიერ თავის დროზედ“.

1895 წელს დოშაყეს ეკლესიის მრევლი 87 კომლის წარმომადგენლებმა შეადგინეს ერთობლივი თხოვნის წერილი:

„მის მაღალ კურთხევას ბლალორინს მღვდელს კონსტანტინე ბერიძეს და სასულიერო გამომძიებელ მღვდელს ლაზარე ადამიას დოშაყეს სოფლის ქვემოთ ხელის მომწერთაგან უმორჩილესად თხოვნა

ჩვენ როგორც უწყებულ ვიქმენით ჩვენსავე სოფლის მცხოვრებთა გვარად ქობალიებთა და ლურწკაიებთა ოცდა ხუთი პირამდის უჩივლიათ სინოდის კანტორაში, ჩვენი ადგილობითი მღვდელი დავითი თოდუასათვის და რომლის გამოძიება და

საქმეთა სინამდვილის აღსნა მოუნდვით თქვენი მაღალ კრთხევისათვის; ჩვენ ერთბამად დღემდისაც მზათ ვიყავით, უმორჩილესად მოგვეხსენებინა ყოვლად სამღვდელო გურია-მინგრელიის ეპისკოპოსის გრიგორის წინაშე დიდი მადლობა ჩვენის ადგილობითის მღვდლის დავითი თოდუას ჩვენდა მღვდლად განწესებისთვის, ამისათვის რომ ეს ყოვლად პატიოსანი და წარჩინებული მღვდელი მათი მეუფებამ რომ გვიბოძა მის შემდეგ ჩვენ ერთობ დიდად დანუგეშებულ ვართ რომელზედაც უმორჩილესად მოვახსენებთ თქვენს მაღალ კურთხევათა: ჩვენ მღვდლის დავით თოდუასი განწესებამდის ჩვენს სამრევლოშიდ ვიყავით ერთობ შეწუხებულნი, როგორც მღვდლის მოქმედების, ეგრეთვე წირვა ლოცვის მოკლებით, ყოველ მოვლოდნელ მღვდელ მოქმედების მოთხოვნილებაზედ ჩვენ ვიყავით მოწანწალე სხვა და სხვა ახლო მახლო სოფლეფშიდ სხვა მღვდლის საძებნელად, ვინაიდგან ადგილობითნი მღვდელნი ყოველთვის შორს ჩვენი სამრევლოიდან სახლობდნენ და ერთად ერთი წირვის შესასრულებლად მოდიოდნენ, ხოლო დღიდან განწესებისა მღვდლის დავით თოდუასა ჩვენ ვართ ერთობ დანუგეშებულნი მისგან, მან რადგანაც შორს სამრევლოშიდ სახლობდა და დაინახა რამდენად მოუხერხებელი და შეუძლებელი იყო იქიდან სამრევლოს მოვლა, დროებით დაბინავდა სამრევლოშიდ ერთის მის სამრევლოთაგანის ბურდღუია ქობალიას სახლშიდ ცოლ-შვილით, ხოლო შემდეგ ჩვენის მოვუსვენარის თხოვნით და მისი კეთილი სურვილით მან განიზრახა ჩვენს სამრევლოშიდ დასახლება და კიდევაც ჩვენის დახმარებით დასახლდა რიგიანათ და საკმაოდ, რომელმანც აიშენა თავისი ხარჯით ერთი სამთვალ-იანი და მეორე ერთ თვალიანი სახლები და მათ თან ყოველივე საოჯახო საგნებიცა. მისი დასახლება ჩვენს სამრევლოშიდ რამდენად სასიხარულო და მანუგეშებელია ეს წარმოვუდგენელია და აუხატველი კალმით... მით უმეტეს რომ მღვდელი დავით თოდუა არის ნამდვილი ჭეშმარიტი სულიერი მამა ჩვენი, ყოველ შემთხვევაშიდ რადგანაც აქ საუკუნოდ დასახლდა, ჭირში თუ

ლხინში იგი გვანუგეშებს და გვარიგებს, რომ ყოველივე ჩვენს კანონიერს მოთხოვნილებას იგი გვისრულებს დაუყონებლივ, ნარჩინებულად ერთგულათ და დაუზარებლად მამა შვილური სიყვარულით; გარნა, ეშმაკს თუ ბოროტ მოქმედთა და შურის მეძიებელთა ადამიანთა შეეშურვათ ესრეთი ჩვენი მამა შვილური ურთიერთი შორის სიყვარული და შეწყობა და მისი ნამაიძლევი ბურდღუია ქობალიას და მღვდელს დავით თოდუას მოუვიდათ დგმურობის დროის ნახარჯის თაობაზედ უქმაცოფილება და მასთან მან ქობალიამ იმის მიზეზით სხვა და სხვა მღვდლის დაინტერესებულ და ცუდის მზრახველ პირთა შეგონებით ცილი შესწამა, ამაზედ, ჩვენ, რადგანაც ჩვენს პატოსანს მღვდელს უბრალოდ აწვალებდნენ, ამისათვის ჩვენ, ერთობ სამრევლომან მისმან აღვირჩიეთ გვაროვნობიდან თითო კაცი და ექვსი კაცის ახსნით დგმურობის დროის ნახარჯი თუ რაიმე ემართა მღვდელს, მივაცემინეთ ქობალიასათვის.

გვანუხებს ჩვენ მრევლთა ცილის წამებითი და ინტერესებითი გარემოება ესე და არ ძალგვიძს არ გამოგვეხატა თქვენის მაღალ კურთხევათა წინაშე ჩვენი მოძღვარზედ ჩვენი მაღლობა და კეთილ გრძნობა, რითაც გული გვაქვს აღსავსე მაზედ, რომელიც ერთობ დამსახურებულია, რაც დროა ჩვენს სამრევლოშიდ და შემდეგ შიდაც უმჯობესობას მოველით; წინააღმდეგ იმ ოცდახუთი პირთა ესრეთი უმადურობა გამოიჩინეს და უბრალოდ სხვისი შეგონებულებმა უჩივლეს სიცრუვე ჩვენს პატოსანს და ყოვლად მართალს მღვდელს, ვითომ მღვდელი იგი იყოს უნესო და ურიგო ქცევისა და ხასიათისა, გარნა მათი მოქმედებას და საჩივარს ჩვენ როგორც ნამდვილად უწყით ვრაცხთ რომელიმე ბოროტ მოქმედთა და ცუდის მზრახველთა პირთაგან შეგონებულად და დაწყებულად და არის ნამდვილად საჩივარი მათი უმართლოდ მოგონებული და ცრუთ შეთხზვილი; ამისთვის უმორჩილესად ვითხოვთ ცრუ შეწემებასა მათსა არ ექმნეს არა ვითარი გავლენა და მით ჩვენ არა მოკლებულ ვიქმნეთ ამ ამუ რიგიანი მამა და მოძღვარსა როგორც არის მღვდელი და-

ვითი თოდუა და მას შინა ხელს ვანერთ: 1. გვაჩია, 2. სეფანე, 3. იორდანე, 4. ისლამი, 5. ივანე, 6. მაქსიმე, 7. ჯაკუია, 8. იოსე, 9. ივა, 10. უტაია, 11. სისო, 12. გვაჩი, 13. იაკობა, 14. დავითი, 15. ბურდლუია, 16. გიორგი, 17. გოგია, 18. პავლე, 19. ბურდლუია, 20. ხუტუ, 21. გიგია, 22. უთუთი, 23. გვიტინია, 24. პეტრეია, 25. ბადაია, 26. კუჭუ ახალაიები, რადგან მათ წერა არ იციან მათის თხოვნით მათ მაგიერ ხელს ვანერ მე ჯამუ ახალაია კვა-ჯიას ძე; 27. ბიბულა, 28. უტუნა, 29. ინჭაია, 30. კუჭუნა, 31. ეგ-ნატე, 32. გიორგი, 33. ბახვა, 34. გიგო, 35. ტორი, 36. სისონიკა, 37. ხუტაია, 38. პახუნია, 39. ტაგუია, 40. ცაკვია. 41. გიგო, 42. ლომკია, 43. გიგო და 44. პეპუია ჟვანიები, 45. ვასილ კოკაია, 46. გვაძი, 47. ივანე, 48. იესე, 49. მახუტა, 50. ბურდლუ და 51. სიკო ფარულავები, 52. პახუნია, 53. სვიმონ, 54. სტეფანე, 55. ბაკუია, 56. ბეხუია, 57. სიდო, 58. ძიკი, 59. საბაია, 60. ხახუ, 61. ხუტუტი, 62. ნიკო, 63. ანტონ, 64. კოსტა, 65. დიმიტრი, 66. ანდრია, 67. თემყვა, 68. როსტომ, 69. ბეკურია, 70. გახუნია, 71. უტუნა, 72. სვიმონია, 73. როსტომი და 74. სისო თოდუები, 75. ნიკოია, 76. გვაჩი, 77. უტუ, 78. გვაჩია ჭკადუები; რადგან ზემოხსენებულთა გვარად ჟვანიებმა, კოკაიამ, ფარულავებმა, თოდუებმა და ჭკადუებმა წერა არ იციან მათის პირისპირ თხოვნით მათ მაგიერ ხელს ვანერთ მე სოსრანი თოდუა, სტეფანე ჟვანია, გიგო ჟვალაია, ზოსიმე ჟვანია, ფარნა ფარულავა, ფილპე ჭკადუა, პლატონ ჟვანია, ხელს ვანერთ ჩვენთვისაც საკუთარის ხელითა 79. სოსრანი თოდუა, 80. სტეფანე ჟვანია, 81. გიგო ჟვალაია, 82. ზოსიმე ჟვანია, 83. ფარნა ფარულავა, 84. პლატონ ჟვანია, 85. ანტონ თოდუა, 86. ალექსი ჟვანია, 87. თედო ჟვანია.

რომელ ნამდვილ თხოვნა ესე შედგენილ არს ზემო აღწერილის ოთხმოცდა შვიდის კომლთაგან მათის სრულის სურვილით და ხელმოწერილ არს მათგან და მათის თხოვნით და თავისთვისაც ხელის მოწერას ჯამუ ახალაიასა, სოსრანი თოდუასა, სტეფანე ჟვანიასა, გიგო ჟვანიასა, ზოსიმე ჟვანიასა, ფარნა ფარულავასა, ფილპე ჭკადუასა, პლატონ ჟვანიასა, ანტონ თოდუასა,

ალექსი ჟვანიასა, თედო ჟვანიასა მიერ მას შინა სინამდვილესა ამა თხოვნისას და მათის სრულის სურვილით ხელის მოწერასა ვამოწმებთ სახელმწიფო ბეჭდის დასმითა 5 მარტს 1895 წელსა კინიის საზოგადოების მამასახლისი გუჩურო აფხაზავა, „პომოშნიკი“ (თანაშემწე) მისი დიმიტრი ჟვანია, კეთილსინდისიანი თემუყვა თოდუა.

საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორამ საჩივრის საფუძველზე დანიშნა სასულიერო გამოძიება.

სასულიერო გამოძიების დროს გამოკითხულნი, წინასწარ შედგენილი „ფიცის ფურცელის“ ტექსტის მიხედვით, ამბობდნენ:

„აღვსთქვამ და ვფიცავ ყოვლად შემძლებელის ღმერთის წინაშე წმინდისა მისის სახარებისა და ცხოველს მყოფელის ჯვარისასა, რომელ მე არ მივაქცევ ყურადღებას არც მეგობრობას, არც ნათესაობას, არც სარგებლობას და არც სხვა რასმე მიზეზს და ისე სვინდისით ვაჩვენებ ამ საქმეში ყოველსა ნამდვილსა მართალსა და რაც ვიცი არა რას დავფარავ მახსოვს რა, რომ ამაში მე პასუხი უნდა ვაგო წინაშე კანონისა და ლუთისა საშინელსა მისსა სამსჯავროსა შინა დასამტკიცებლად ამა ჩემისა ფიცისა ვემთხვევი სიტყვასა და ჯვარსა მაცხოვრისა ჩემისა ამინ. 1895 წლის აპრილი“.

1895 წლის 13 აპრილს ბლალორჩინ მღვდელ კონსტანტინე ბერიძეს და სასულიერო გამოძიებელ მღვდელ ლაზარე ადამიას, საეროთაგან დეპუტატის, კინიის საზოგადოების მამასახლისი გუჩურო აფხაზავას თანდასწრებით გამოუკითხავთ:

გლეხი ბოშიკა გიოგიტას ძე ქობალია, ს. დოშაყეს მცხოვრები, 95 წლისა, რომელიც აღნიშნავს, რომ ამბობს აღსარებას და ღებულობს საიდუმლო ზიარებას. ის მხარს უჭერს მღვდლის წინააღმდეგ 1894 წ. 28 ნოემბრის წერილში წაყენებულ ბრალდებებს; ხუხუია შაქარიას ძე ქობალია - 60 წლისა, საყვიაა შაქარიას ძე ქობალია - 55 წლისა, ხვიჩა შაქარიას ძე ქობალია - 55 წლისა, ტოტია ქვაცას ძე ქობალია - 30 წლისა, საბაია ქისეშიას

ძე ქობალია - 64 წლისა, უჩანა ივანიკას ძე ქობალია - 50 წლისა, ტუტუ იორდანეს ძე ქობალია - 55 წლისა, გვაჩი თედოს ძე ქობალია - 35 წლისა, ნიკო თედოს ძე ქობალია - 25 წლისა, ხუტუ უჩარდიას ძე ქობალია, მოსე იორდანეს ძე ლურწკაია - 35 წლისა, ბახუია სქვამიას ძე ლურწკაია - 78 წლისა, გოჯო სქვამიას ძე ლურწკაია - 59 წლისა, სტეფანე ხვიჩაიას ძე ლურწკაია - 45 წლისა, ივანე ცუკულის ძე ლურწკაია - 50 წლისა, იესე ბიძღაიას ძე ლურწკაია - 50 წლისა, კოსტა ბეკუს ძე კურდღელია - 23 წლისა, ვასილ მოჭიშის ძე ლურწკაია - 45 წლისა, ბეჩუნა მახუიას ძე ლურწკაია. ისინი მხარს უჭერენ მღვდლის წინააღმდეგ ბრალდებებს; მათგან ბახუია ლურწკაია აღნიშნავს, რომ ის ხელს აწერს საჩივარს, მაგრამ, სინამდვილეში არ იცის მღვდელზე ბრალდებაში მოყვანილი ფაქტების სისწორე, რადგან ამაზე მხოლოდ გაუგონია. ამავე დღეს გამოუკითხავთ ბურდღუია გერგებებს ძე ქობალია და მისი შვილები.

13 აპრილს გამოკითხულნი, დოშაყეს მცხოვრებნი, სისო გიოგიტას ძე ჟვანია - 50 წლისა, გვიტინია ქაქუჩიას ძე ახალაია - 40 წლისა, უტუ ბაბუშის ძე ჭკადუა - 55 წლისა, ზოსიმე უტუნას ძე ჟვანია - 34 წლისა, მახუტა უჩაიას ძე ფარულავა - 55 წლისა და გუთუ უჩანას ძე ლურწკაია - 36 წლისა, აღნიშნავენ, რომ ბურდღუია ქობალიასა და მღვდელ დავით თოდუას შორის დავის მიზეზი იყო ის, რომ დოშაყეს ეკლესიაში დანიშნული მღვდელი დავითი 11 თვის განმავლობაში ცხოვრობდა ამ ქობალიას სახლში და მისთვის გადახდილი არ ჰქონდა ბინის ქირა.

დოშაყეს ეკლესიის მიერ არჩეულმა შუამავლებმა მოლაპარაკებით მშვიდობიანად მოაგვარეს მხარეებს შორის უთანხმოება. მღვდელმა დავითმა ბურდღუია ქობალიას გადაუხადა 200 მანეთი, 100 მანეთის გადახდა კი - არ დაეკისრა, ქობალიების მიერ მისთვის მიყენებული ზარალის სანაცვლოდ.

1895 წლის 3 აგვისტოს მღვდელ დავით თოდუას წინააღმდეგ მომჩივანმა გლეხებმა თხოვნით მიმართეს გურია-სამეგრე-

ლოს ეპისკოპოს გრიგოლს: „წარსულს 1894 წელსა 28 ნოემბერს ჩვენ უჩივლეთ სინოდის კანტორაში ჩვენი ეკლესიის მღვდელს დავით თოდუას, ვითომ მღვდელი იგი ყოფილიყო ურიგო მოქცევისა. გარნა ჩვენ როგორც უსწავლელნი მთიურნი კაცნი მაშინ შეგვაგონა სხვა და სხვა ცუდის მზრახველ და მღვდლის ინტერესის მქონებელი პირებმან... ეს ჩვენი საჩივარი იყო დაწყებული სხვის ინტერესით, ჩვენ სხვამ გამოგვინვია თორემ მღვდელს არასფერს არ ვაბრალებდით, რადგანაც ... 1894 წლის 26 სექტემბერს ბურდლუია ქობალიას თხოვნის საფუძველზე მოვიდა ადგილობ აქა ბლალოჩინი მღვდელი კონდრატე და სასულიერო გამომეძიებელი მღვდელი სამსონ ჩაჩიბაიები და ამათ წინაშე „დოზნანის“ (გამოკითხვის) მოხთენის დროზედ ქობალიამ და მისმა შვილებმა მართალი სთქვეს და ქობალიამაც სხვისი შეგონებით შეტანილი თავისი თხოვნა გააუქმა, რადგანაც დარწმუნდა, რომ მღვდელს არავითარი ბრალი არ ქონდა. ჩვენ ეხლა მიმხთარი ვართ მღვდლის მოინტერესე პირებმან კანტორაში მისთვის გვაჩივლებინა, რომ რამეფერად ვაკანსია უნდა დაცლილიყო. ჩვენ თუ იმ ფორმალური გამოძიების დროს ჩვენებაში სრულიად სხვისი რჩევით ტყუილი ვთქვით, მაგრამ ეს ამისთვის, რომ ცუდი მრჩევლებმან შეგვაშინეს უკეთუ ამ საგანზედ მღვდელი გამართლდაო მაშინ თქვენ კანონით დაისჯებითო და ამისთვის შეგვეშინდა და ტყუილი ვსთქვით; ეხლა იმედი გვაქვს როგორც გავიგეთ, რომ მთავრობა მოგვიტყეებს მაშინდელს უსწავლელობითს ჩვენი მღვდელთან შეცთომას და არ დაგუსჯიან, ამისთვის ჭეშმარიტს ვიტყვით: ეხლაც ჩვენ ნამდვილად დავრწმუნდით, რომ უბრალოდ გვიჩივლიათ და შეურაცხოფა მიგვიყენებია ყოვლად პატიოსანი და მართალი მღვდლის დავით თოდუასათვის; ამისათვის უმორჩილესად ვითხოვთ ჩვენი მღვდელი დავით თოდუა, როგორც ყოველ საგანზედ მართალი, შეუხებლად გვეყოლოს ჩვენდა მღვდლად და უმართლოდ და სხვისი გამონევეით დაწყებული საჩივარი ჩვენი სრულიად მოისპოს.

ყოვლად უსამღუდელოესო მწყემსთ მთავარო! მღუდლის დავით თოდუასთანა სოფლის მანუგეშებელი, შემბრალელებელი და კარგი მღუდელი ჯერედ ჩვენს მახსოვრობაში სრულიად არ განწესებულა ჩვენს მთა, მიუვალ სოფელში და კიდევაც გამოძიების დროს ჩვენის გამორიცხვით 7 მარტის ამ 1895 წლისა დანერილი თხოვნა შეუტანეს საქმის შესაერთებლად სასულიერო გამოძიებლებს ბლალოჩინს მღუდელს კონსტანტინე ბერიძეს და მღუდელს ლაზარე ადამიას ჩვენი ეკლესიის შემავალმან მრთელმან 87 კომლმან მრევლმან და როგორც იმ თხოვნაში ნათქვამია, ყოველივე ნამდვილი და ჭეშმარიტი არის და მზგავსად მათთა ჩვენცა თანახმა ვართ ამა თხოვნისა და მას შინა ხელს ვანერთ მთხოვნელნი: 1. ბოშიკა, 2. ხუტი, 3. სიკოია, 4. ხუხუია, 5. სქვამა, 6. ხვიჩა, 7. ტოტია, 8. საბაია, 9. უჩანა, 10. ტუტუ, 11. სიდო, 12. გვაჩია, 13. ნიკო, 14. ხუტუ ქობალიებნი, რადგან მათ წერა არ იციან მათის თხოვნით ხელს ვანერ ბეჩუნა ლურწკაია, 15. მოსე, 16. ბეხუია, 17. გოჯო, 18. მიქელა. 19. სტეფანე, 20. გიგოია, 21. ივანე, 22. იესე, 23. ვასილ ლურწკაიები, 24. კოსტა კურდღელია; რადგან მათ წერა არ იციან მათის თხოვნით მათ მაგიერ ხელს ვანერთ დუტუ ლურწკაია და გუთუ ლურწკაია. რომელ ამა თხოვნაზედ წერებულთა ოცდაოთხი კომლთა ქობალიებთა, ლურწკაიებთა და კურდღელიასა უწერილობისა გამო ნამდვილ მათის თხოვნით და ჩვენის თანდასწრებით ხელმოწერილ არს ბეჩუნა ლურწკაიასა, დუტუ და გუთუ ლურწკაიებთაგან ვამოწმებთ სინამდვილესა ამა თხოვნისას ხელის მოწერითა და სახელმწიფო ბეჭდებთ დასმითა 3 აგვისტოს 1895 წლისა კინიის საზოგადოების და სენაკის „ვეზდისა“ (მაზრა) მამასახლისი გუჩურუ აფხაზავა, დოშაყის სოფლის მამასახლისის „პომოშნიკი“ (თანაშემწე) მაქსიმე ახალაია, დოშაყის სოფლის სინდისიანი თემუყვა თოდუა.

1895 წლის 8 ნოემბერს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორამ განიხილა დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის მრევლი 25 პირის 1894 წლის 28 ნოემბრის საჩივარი ამავე ეკლე-

სიის მღვდელ დავით თოდუაზე. გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს გრიგორის მიერ დანიშნული სასულიერო გამომძიებლების მოპოვებული მასალების საფუძველზე საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორამ დაადგინა: 25 პირის საჩივარი დოშაყეს ეკლესიის მღვდელ თოდუაზე, როგორც დაუსაბუთებელი, არ დაკმაყოფილდეს და ამ საქმის წარმოება შეწყდეს.

გურია-სამეგრელოს ეპარქიის 1895 წლის ანგარიშის მიხედვით, ეპისკოპოსმა გრიგოლმა ამ წლის ზაფხულში დაათვალიერა ზუგდიდის, სენაკის, ოზურგეთის მაზრების და ბათუმის საბლალოჩინო ოლქის 140 ეკლესია, მათ შორის - დოშაყეს ნათლისმცემლის ტაძარი.

1898 წლის 26 თებერვალს, შემდეგ კი - 3 ივლისს სენაკის მაზრის სოფელ დოშაყეს მცხოვრებმა იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის მრევლმა გლეხებმა გიგო და როსტო თოდუებმა, გვადა ქობალიამ და ანტონ ახალაიამ თხოვნით მიმართეს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორას. ისინი აღნიშნავდნენ, რომ მათი ეკლესიის მღვდელი დავით თოდუა ეწევა მისი ღირსებისთვის შეუფერებელ კანონსაწინააღმდეგო საქმიანობას, ითხოვდნენ ამის კანონიერ გამოძიებას და მღვდლის ამ სამრევლოდან სხვაგან გადაყვანას.

1898 წლის 29 აპრილს საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორის ბრძანებით გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს ალექსანდრეს (ოქროპირიძე) დაევალა, ამ საჩივრის საფუძველზე ჩაატაროს სასულიერო გამოძიება და მასალები, თავისი მოსაზრებითურთ, გაუგზავნოს სინოდის კანტორას.

ეპისკოპოს ალექსანდრეს განკარგულებით დანიშნულ სასულიერო გამომძიებელს მომჩივანმა გლეხებმა შესთავაზეს დოშაყეში მცხოვრები გლეხების გოგია, ბახვა, ჯაკუია, ივა, უტუ, იესე, ისლამ, მაქსიმე, ხუჭუ, გახუ, პეტრე და პავლე ახალაიების, იულონ, სტეფანე, ალექსი და ეგნატე ჟვანიების, კონსტანტინე, ანტონ, ჩაგუ, როსტომ, ალექსი, თემიკა, სოსრან, დიმიტრი, პართენ, სტეფანე, სვიმონ და იაკობ თოდუების, სტე-

ფანე, გუთუ, ბეჩუნა და ბურდლუ ღურწკაიების, ცუტუ ჟვანას, მელიკი დარსალიას, სოფიო თოდუას, ხუტუ ქობალიას და დიმიტრი თოდუას მოწმეებად გამოკითხვა.

1898 წლის 25 ოქტომბერს დოშაყეში მცხოვრებმა გლეხებმა თხოვნით მიმართეს სასულიერო გამომძიებელ მღვდელ ლაზარე ადამიას. ისინი აღნიშნავენ: გავიგეთ, რომ ჩვენმა თანასოფლელებმა გიგო და როსტო თოდუებმა, ანტონ ახალაიამ და გვადა ქობალიამ უჩივლეს ჩვენს სულიერ მამას, მღვდელ დავით თოდუას და ამის საფუძველზე სასულიერო გამოძიება მოგენდოთ თქვენს მაღალ კურთხევას. ეს ამბავი გავრცელდა მთელ ჩვენს დოშაყეს სამრევლოში და თითოეულ ოჯახში, დიდსა და პატარაში, უკმაყოფილება გამოიწვია თანასოფლელების უგუნური საქციელის გამო, რომლებმაც სიკეთისა და განუზომელი, შეუფასებელი მადლობის ნაცვლად თავიანთ სამაგალითო სულიერ მამას გადაუხადეს ბოროტებით, უჩივლეს მას სრულიად უსაფუძვლოდ; ჩვენ ყოველმხრივ კმაყოფილნი ვართ ღირსეული სულიერი მწყემსის დავით თოდუას საქმიანობით და არ შეგვიძლია არ გამოვხატოთ მის მიმართ მადლიერება იმ ქველმოქმედების გამო, რომელსაც ის ეწევა, როგორც სანიმუშო მოძღვარი.

ჩვენს სამრევლოში მის დანიშვნამდე ყოველთვის მოკლებულნი ვიყავით ისეთი აუცილებელი ეკლესიური წესების შესრულებას, როგორიცაა: ნათლობა, ჯვრისწერა. მისი წინამორბედნი ჩვენი ეკლესიიდან შორს ცხოვრობდნენ, რის გამოც იძულებულნი ვიყავით მოგვეწვია მახლობელი ეკლესიების მღვდლები ან ხშირად ვრჩებოდით მღვდელმსახურების გარეშე.

მღვდელმა დავითმა ჩვენი თხოვნით დატოვა თავისი მშობლიური სოფელი, მამა, კარმიდამო და დასახლდა ჩვენს შორის. ის მშვიდად, წარმატებით აღასრულებს მღვდელმსახურებას, ყოველთვის ჩვენთანაა, გვაძლევს კეთილ მაგალითს, თავისი მწირი სახსრებით ეხმარება ხელმოკლე ადამიანებს. ჩვენ მისი სახით გვყავს სამაგალითო მღვდელი, რითაც კმაყოფილნი ვართ.

თანასოფლელების საჩივარი ჩვენი სულიერი მამის მიმართ მიგვაჩნია უსაფუძვლოდ, პირადი ინტერესებითა და ბოროტმოქმედთა ნაქეზებით შედგენილად, იმ ადამიანთა ნამოქმედარად, რომელთაც სურთ მოძღვრის მრევლთან, სამწყსოსთან ჰარმონიული ურთიერთობის მოშლა და ამით სარგებლობა.

ამიტომაც ჩვენ, ყველანი ერთად, უმორჩილესად გთხოვთ ამ ოთხი ადამიანის მიერ შედგენილი, სიცრუეზე დაფუძნებული საჩივარი უყურადღებოდ დატოვოთ, რათა შევინარჩუნოთ მშვიდობიანი ურთიერთობა ჩვენს კეთილ პატივცემულ სულიერ მამასთან, რაზედაც ხელს ვანერთ:

ალექსი სისოს ძე ჟვანია, მახუტა ფარულავა, ივანე ფარულავა, ტაგუია ჟვანია, კოსტა, ანდრია, დიმიტრი, პახუნია, როსტო, სტეფანე, სვიმო, ბაკუია, პარტენია, ხუტუტი თოდუები, გვაძი, ალექსი, ბურდლუ ფარულავები, ონისიმე, ნიკო, სიდო, სისო თოდუები, ნიკო ივას ძე თოდუა, როსტო სიმონიკას ძე თოდუა, სიდო თოდუა, სისოია, როსტომიკა, ეგნატე, ხუტაია, პახუნია ჟვანიები, ნიკოია ჭკადუა, ხუტია კურდღელია, ივანე, გიგო, მოსე, ბურდლუ ლურწკაიები, ნიკო, ხუტუ, ხვიჩა, საბა, სიკოია, სისო, გვაჩია, უჩანა ქობალიები, ბურდლუია გიორგიტას ძე ქობალია, ხუტი, ტოტია ქობალიები, დიმიტრი სიმოს ძე თოდუა, ხუხუია, სიდო ბურდლუია ქობალიები, გვიტინია ახალაია, ალექსი, თემურყვა თოდუები, დიმიტრი, იოსე ფარულავები, უტუ, ბახვა, გვაჩია ჭკადუები, ჩეჩუ, გუთუ ლურწკაიები, ალექსი, სტეფანე ჟვანიები, დათა, ტაგუ ქობალიები, ალექსი, ფილიპე ჭკადუები, ბადაია, პეტრეია, უთუთია, გიორგი, დავით, გოგია, ბახვა, უტუ, ბურდლუია, უტაია, იოსე, ჯაკუია, სიკო, გვაჩია, მაქსიმე, იორდანე, სტეფანე, გვაჩია, ივანე, იაკობა, კუჭუ, გახუნია, გიგო, ანდრია, ხუტუ ახალაიები, ვასილ კოკაია; სულ - 92 კაცი. წერა-კითხვის უცოდინარობის გამო, მათ მაგიერ ხელს აწერენ სტეფანე ჟვანია და გუთუ ლურწკაია.

1898 წლის 25 ოქტომბერს ხელმოწერების სინამდვილეს ხელმოწერითა და სახაზინო ბეჭდის დასმით ადასტურებს კიწიის სასოფლო საზოგადოების მამასახლისი ჯათუ ხუხუა.

1898 წლის 28 დეკემბერს დოშაყეს მცხოვრებლებმა გიგო და როსტომ თოდუებმა, ანტონ ახალაიამ, გვადა ქობალიამ და მღვდელმა დავით თოდუამ სასულიერო გამომძიებელ მღვდელ ლაზარე ადამიას მისცეს ხელწერილი იმაზე, რომ მხარეების შეთანხმებით, სასულიერო გამოძიებისთვის ბინას გლეხ ალექსი ჟვანიას სახლში გამოუყოფენ.

ამავე დღეს სასულიერო გამომძიებელმა დაიწყო გამოძიება და დაადგინა ალექსი ჟვანიას ბინაში გამოიძახოს მომჩივანები, მათ მიერ მითითებული მოწმენი და მღვდელი დავით თოდუა, გამოკითხვაზე დასასწრებად მიიწვიოს კიწიის საზოგადოების მამასახლისი ჯათუ ხუხუა და მარტვილის უბნის პრისტავი დგე-ბუაძე.

28 დეკემბერს დოშაყეს ეკლესიის მღვდელმა დავით თოდუამ სასულიერო გამომძიებელს გადასცა მიწერილობა, რომელშიც აღნიშნავდა, რომ არის მართლმადიდებელი, 34 წლისა, დაოჯახებული, ამბობს აღსარებას და ღებულობს წმინდა ზიარებას, ნასამართლევი არაა.. „ჩემზე ამ გლეხების საჩივარი თავიდან ბოლომდე ცილისწამება, რაც ეფუძნება მათ პირად ინტერესებს. ისინი ჩემზე განაწყენებულნი არიან შემდეგი მიზეზების გამო:

„I მომჩივანი გიგო თოდუა მე გამირიგდა, როგორც სახლის მშენებელი, მაგრამ მცირემცოდნეობის გამო მშენებლობის დამთავრება ვერ შეძლო, რის გამოც ეს საქმე სხვა ოსტატებს მივანდე, მას კი გადავუხადე გასამრჯელო. ამის შემდეგ ის განაწყენდა და ჩემს მიმართ უკმაყოფილებას მეზობლების თანდასწრებით ხშირად გამოხატავდა.

II მომჩივანი ანტონ ახალაია გიგო თოდუას ნათესავია და ამიტომ მიჩივის.

III მომჩივანი როსტომ თოდუა ჩემი ახლო მეზობელია, მისი შინაური საქონელი ხშირად ჩემს ბოსტანს აფუჭებს. ერთხელ ბოსტანში შესულ როსტომ თოდუას ღორს იქვე მწოლიარე ძაღლმა უკბინა, რის გამოც ის ფულს მთხოვდა, რაც არ მივეცი და ამიტომაც მიჩივის.

ჩემი სამრევლო საფერშლო და საექიმო პუნქტიდან 40 ვერსტით და მეტითაა დაშორებული, ამიტომაც მე, როგორც საშინაო მკურნალობის პრაქტიკის მქონემ და ამ საქმის მცოდნემ, ჩემს სახლში მოვანყვე აფთიაქი. ამით მსურდა, აქ მცხოვრებთ, ექიმის მოსვლამდე, გადაუდებელ ვითარებაში დავხმარებოდი.

აფთიაქის მოწყობისას მე ვხელმძღვანელობდი „ცერკოვნიე ვედომოსტში“ („საეკლესიო უწყებები“) 1894 წელს გამოქვეყნებული მედიკამენტების სიით. ამ შემთხვევაში მე ვასრულებ ჩემს მწყემსურ მოვალეობას, უფასოდ და ნებაყოფლობით ვეხმარები მრევლის წევრებს, რომლებიც სამედიცინო მომსახურებას სრულიად მოკლებულნი არიან. არ ყოფილა შემთხვევა, რომ მე მათთან მევაჭროს, ან რაიმე მიმეღოს, ისევე როგორც არასოდეს გადამიდგია წირვა-ლოცვა აფთიაქის მართვის გამო... ამას დაადასტურებენ მოწმეები“.

სასულიერო გამომძიებელმა უფიცრად გამოკითხა მომჩივანები. გიგო სიმონის ძე თოდუამ, როსტომ კურუკიას ძე თოდუამ და ანტონ ბურდღუიას ძე ახალაიამ დაადასტურეს საჩივარში გამოთქმული ბრალდებები; გვადა ბოშას ძე ქობალიამ კი, დარწმუნებულმა მღვდელ დავით თოდუას სიმართლეში, უარი თქვა თავის საჩივარზე.

29 დეკემბერს მღვდელმა ანტონ კვაშილაევამ „ფიცის ფურცლის“ ტექსტზე დააფიცა მოწმეები, რის შემდეგ სასულიერო გამომძიებელმა დაკითხა გოგია გვატილიას ძე ახალაია - 60 წლისა, გახუნია ხუტუს ძე ახალაია - 35 წლისა, უტუ ივას ძე ახალაია - 28 წლისა, ვიქტორ ნიკოს ძე ჭკადუა - 25 წლისა, ცუცუ ხახუს ასული ჟვანია, ქვრივი - 70 წლისა, ანტონ გიორგის ძე თოდუა - 35 წლისა, კოსტა ნიკოლოზის ძე თოდუა - 32 წლი-

სა, ბეჩუნა მახუს ძე ლურწკაია - 35 წლისა, სვიმო გვატის ძე თოდუა - 58 წლისა, როსტო სიმონიკას ძე თოდუა - 70 წლისა, ხუტუ უჩარდიას ძე ქობალია, დოშაყეს ეკლესიის „სტაროსტა“ (მნათე) — 60 წლისა. მათ გამოკითხვას ესწრებოდნენ გიგო თოდუა, ანტონ ახალაია და როსტომ თოდუა; დაკითხვის ოქმს, მათ მაგივრად, მათივე თხოვნით, ხელს აწერდნენ: მიხაილ ტიმოტეს ძე ანჯაფარიძე, სამოქალაქო მხრიდან დეპუტატი, კინიის მამასახლისი ჯათუ ხუხუა.

29 დეკემბერსვე მღვდელმა ლაზარე ადამიამ ცალ-ცალკე გამოკითხა ახლომახლო მცხოვრებნი:

გვაძი მამუკას ძე ფარულავა - 75 წლისა, ივანე უჩაიას ძე ფარულავა - 59 წლისა, პახუნია გვატიას ძე თოდუა - 60 წლისა, ანდრია ვატას ძე თოდუა - 32 წლისა, ტოტია ქვაცას ძე ქობალია - 33 წლისა, ნიკო თედოს ძე ქობალია, დარჯა კვერკვეშიას ასული ბასილაია-თოდუასი - 50 წლისა, ივანე ივანიკას ძე ქობალია - 40 წლისა, ირინა გულას ასული ხორავა-ჟვანიასი - 55 წლისა, მაკო გოგიტიას ასული შეროზია-ჟვანიასი - 48 წლისა, ეკა სვიმონიკას ასული ფაცაცია-ჟვანიასი.

მონმეები აღნიშნავდნენ, რომ მღვდელი დავით თოდუა მღვდელმსახურებას ეწევა ღირსეულად და ფრიად კარგი ყოფაქცევისაა.

1899 წლის 15 იანვარს სასულიერო გამომძიებელმა, მღვდელმა ლაზარე ადამიამ, ძიებისა და მონმეების გამოკითხვის შემდეგ, მიიღო დადგენილება, რომლის მიხედვით, მომჩივანების გარდა (ერთმა მათგანმა უარი თქვა საჩივარზე), გამოკითხულებმა არ დაადასტურეს მღვდელ დავით თოდუას მიმართ წაყენებული ბრალდებები, ამიტომაც ამ საქმის წარმოება უნდა შეწყდეს. მან სასულიერო გამომძიების მასალები განსახილველად გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსს ალექსანდრეს გადაუგზავნა.

1899 წლის 16 ივნისს შედგენილი ოქმის მიხედვით, საქართველო-იმერეთის სინოდის კანტორამ განიხილა მღვდელ დავით

თოდუაზე დოშაყეში მცხოვრები გლეხების საჩივარი. სასულიერო გამოძიების მიერ მიწოდებული მასალების საფუძველზე, სინოდის კანტორამ დაადგინა, რომ მღვდელ დავით თოდუაზე საჩივარში წაყენებული ბრალდებები არ დადასტურდა, ამ საქმის წარმოება დამთავრებულად ჩაითვალა და ჩაბარდა არქივს.

იმერეთის ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ მომჩივანებს და ბრალდებულს უნდა აცნობოს ამ გადაწყვეტილებაზე.

1899 წლის აღწერის მიხედვით, დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის მღვდელია დავით მიქელის ძე თოდუა - 34 წლისა.

დოშაყეს ეკლესიის მედავითნის მოვალეობის შემსრულებელია ავქსენტი სტეფანეს ძე ჟვანია, საეროთაგანი, გლეხი - 24 წლისა, რომელიც 1899 წლის 11 დეკემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა დანიშნა ამ თანამდებობაზე. მედავითნე ავქსენტიმ ქართულ ენაზე კარგად იცის წერა-კითხვა, საეკლესიო წესდება, კატეხიზმო. ის არის ძალიან კარგი ყოფა-ქცევისა;

დოშაყეს ეკლესიასთან არის საეკლესიო სამზრუნველო. აქვეა სამრევლო სკოლა, სადაც მეცადინეობა არ ტარდება.

1902 წელს დოშაყეს ეკლესიის მრევლს ამ ეკლესიის „სტაროსტად“ (მნათე) სამი წლით აურჩევია სისო თედოს ძე ქობალია.

1902-1903 სასწავლო წლისთვის გურია-სამეგრელოს ეპარქიაში, სენაკის მაზრაში მოქმედ საეკლესიო-სამრევლო სკოლა-თა სიაში ჩანერილი არაა დოშაყეს სკოლა. როგორც ჩანს, ის დროებით დაუხურავთ.

დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის 1903 წლის მეტრიკულ წიგნში არის გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს ალექსანდრეს (ოქროპირიძე) ჩანაწერი: „1903-ს წელსა სექტემბრის 1-ს რიცხვსა განხილულ იქმნა მეტრიჩესკის წიგნი ესე და აღმოჩნდა რიგიანად ნაწარმოები“.

1903 წლის აღწერის მიხედვით, დოშაყეს ეკლესიასთან არის საეკლესიო სამზრუნველო.

1900-იან - 1910-იან წლებში დოშაყეს ეკლესიის მეტრიკულ წიგნებში წერა-კითხვის უცოდინართა ნაცვლად ხელს აწერენ:

მარკოზ, ტაგუ ახალაიები...

ერასტო, ივანე, ილარიონ, იოანე, იოსობა, კაპიტონ, სოს-რან, ლენტორ თოდუები...

აქვსენტი ჟვანია, ალექსი სისოს ძე, დიმიტრი (დირმიტი) ტაგუს ძე, თედო, მარკოზ, ნიკოია, ოქროპირ, რომანოზ (რე-მანოზ), სტეფანე ჟვანიები...

პეტრე, ფარნა ფარულავეები...

ბაგრატ, გრიგოლ, დავით, ლაზარე, პორფირი ქობალიები...

ალექსი ვასილის ძე, ბერუ, ილია ლურწკაიები...

ალექსი ჭკადუა...

1904 წლის 29 ივლისს დოშაყეს ეკლესიის მეტრიკული წიგნის ჩანაწერები შეუმონმებია გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს დიმიტრის (აბაშიძე).

დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიის 1904 წლის მეტრიკული ჩანაწერების მიხედვით, 31 ივლისს მოუნათლავთ მღვდელ დავით თოდუას ეზოში ნანახი ჩვილი ოღლა. ნათლობის საიდუმლო აღუსრულებია მღვდელ დავით თოდუას მედავითნე აქვსენტი ჟვანიასთან ერთად. ახალმონათლულის მიმრქმელია სოსრან თოდუას ცოლი, ირინე ბეხუს ასული; ნათლობის მოწმენი ყოფილან: სისო ქობალია, ნიკო ჭკადუა, სოსრან თოდუა.

ნაპოვნი ოღლა, 1912 წელს, 7 წლისა და 56 დღისა, გარდაცვლილა.

1906 წელს, მღვდელ დავით თოდუას თაოსნობით, საეკლესიო-სამრევლო სკოლაში სწავლა განუახლებიათ.

1908 წლის აღწერის მიხედვით, დოშაყეს ეკლესიაში მსახურობენ მღვდელი დავით თოდუა და მედავითნე აქვსენტი ჟვანია.

დოშაყეს ეკლესიის სამრევლოში 1906 წლიდან არის ერთკლასიანი სამრევლო სკოლა.

დოშაყეს ეკლესიის შემოსავალ-გასავლის წიგნის მიხედვით, 1908 წლის პირველი იანვრისთვის ტაძარში ჰქონიათ ხუთი მანეთი და 15 კაპიკი. ამ წელს ეკლესიის შემოსავალი იყო 15 მანეთი და 5 კაპიკი, გაიხარჯა - 16 მანეთი;

1909 წლის პირველი იანვრისთვის დოშაყეს ეკლესიას აქვს ოთხი მანეთი და 20 კაპიკი.

1908 წელს მღვდელ დავით თოდუას შვილი, ლენტორი - 18 წლისა, სწავლობდა კინიის ორკლასიან სამასწავლებლო სკოლაში, 16 წლის იონა - ტფილისის სასულიერო სემინარიაში, 12 წლის ქრისტიანა - ქუთაისის საეპარქიო ქალთა სასწავლებელში, 9 წლის მარიამი დოშაყეს ერთკლასიანი სამრევლო სკოლის მოსწავლეა, ერთის წლის ელისაბედი კი - სახლშია, მშობლებთან.

ამავე აღწერის მიხედვით, 1903 წელს პირველ სექტემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ალექსანდრემ დოშაყეს ეკლესიის მედავითნის მოვალეობის შემსრულებელი აქვსენტი ჟვანია აკურთხა სტიქაროსნად. 1906 წლის 25 ნოემბერს ის ჩარიცხეს სასულიერო ნოდებაში და გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გიორგიმ (ალადაშვილი) დაამტკიცა დოშაყეს ეკლესიის მედავითნედ.

„კავკაზსკი კალენდრის“ 1910 წლის ცნობით, ქუთაისის გუბერნიის სენაკის მაზრის სოფელ დოშაყეს ეკლესიის მღვდელია დავით თოდუა.

გურია-სამეგრელოს ეპარქიის კრებულთა 1911 წელს შედგენილ სიაში ჩაწერილია დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესია, რომელსაც მღვდლისა და მედავითნის ხელფასისთვის ხაზინიდან ეძლეოდა 392 მანეთი.

დოშაყეს ეკლესიის 1911 წლის მეტრიკულ წიგნში არის გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოს ლეონიდეს (ოქროპირიძე) 7 აგვისტოს მინაწერი: „მეტრიკული წიგნი ესე წარმოებულია უცთომლად“.

1912 წლის 6 მაისს გაზეთ „შინაურ საქმეებში“ გამოქვეყნებული წერილის მიხედვით, „მისი მეუფება ყოვლად სამ-

ღვდელო ლეონიდე ნაწირევს „გაემგზავრა“ ს. ლეახალეში. ეს სოფელი შესდგება 70 კომლისგან. ამათგან 25 კომლი უსესხია დოშაყეს ეკლესიის შტატის დასაარსებლად საჭირო რიცხვის შესავსებლად და 45 კომლი მიუთვისებია ნაზოდელოუს“.

დოშაყეს ეკლესიის 1913 წლის უწყების მიხედვით, ამ სამრევლოში დაბადებულია რვა მამრი და რვა მდედრი, სულ 16 ადამიანი;

დაქორწინებულია ოთხი წყვილი;

გარდაცვლილა 3 მამრი და 4 მდედრი, სულ - 7 ადამიანი.

გურია-სამეგრელოს ეპარქიის კინიის „საბლალორჩინო“ (სამთავარხუცესო) ოლქის სენაკის მაზრის სოფელ დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის 1914 წლის აღწერის მიხედვით, აქ ტაძარი 1823 წელს მრევლს აუგია. შენობა ხისაა, გადახურულია ყავრით, სამრევლო არ არის, ერთი ზარი ჰკიდია ხეზე. კანკელი, საეკლესიო სამკაული, შესამოსელი, ჭურჭელი, საღვთისმეტყველო წიგნები (გარდა „თვენისა“ და საღვთისწაულოსი“) აქვთ საკმაო და ვარგისი.

ეკლესია მდებარეობს სამაზრო ქალაქიდან 40 ვერსზე, ბლალორჩინის ადგილსამყოფელიდან - 5 ვერსზე. მახლობლად მდებარე ეკლესიებია: კინიის მაცხოვრისა და ნაზოდელოუს წმ. გიორგისა, ორივე - 6 ვერსის მანძილზე.

დოშაყეს ეკლესიაში ამ დროისთვის ინახებოდა მეტრიკული და აღსარების მთქმელთა წიგნები 1845 წლიდან.

ეკლესიაში შტატით მსახურობენ ერთი მღვდელი და ერთი მედავითნე. ისინი ცხოვრობენ თავიანთ სახლებში.

მღვდელს აქვს ხელფასი - წელიწადში 300 მანეთი, მედავითნეს - 100 მანეთი; გარდა ამისა, მათ ეძლევათ მრევლისგან წესების შესრულებისთვის: მღვდელს - 20 მანეთი, მედავითნეს - 5 მანეთი; დრამის ფული: მღვდელს - 60 მანეთი, მედავითნეს - 15 მანეთი.

დოშაყეში არის ერთკლასიანი საეკლესიო-სამრევლო სკოლა, 1906 წელს დაარსებული (უნდა იყოს - განახლებული), რომელ-

საც აქვს საკუთარი კარგი შენობა. სკოლისთვის გურია-სამეგრელოს საეპარქიო სასწავლო საბჭო ყოველწლიურად გამოყოფდა 360 მანეთს.

დოშაყეს სკოლაში ამ დროს სწავლობდა 48 მოწაფე, 43 ვაჟი და 5 ქალი.

დოშაყეს ეკლესიაში გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსი დიმიტრი (აბაშიძე) იყო 1904 წელს.

1914 წლისთვის დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის მღვდელია დავით მიხეილის ძე თოდუა. ის 1865 წლის 5 იანვარს დაიბადა სენაკის მაზრის სოფელ სალხინოში. მას მარტვილის სასულიერო სასწავლებელი 1881 წელს დაუმთავრებია, შემდეგ კი - გაენათის მონასტერში უსწავლია კითხვა, საღმრთო წერილი, გალობა, საეკლესიო წესდება. 1886 წელს ის მედავითნედ გაუმწესებიათ მოწამეთის მონასტერში, 1887 წლის 26 ნოემბერს კი - მარტვილის სამაზრო „სობოროში“ (საკრებულო ტაძარი) გადაუყვანიათ.

1890 წლის 5 ივნისს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა დავით თოდუას ხელი დაასხა დიაკვნად სალხინოს ღვთისმშობლის ეკლესიაში, 8 ივლისს კი, აქვე - მღვდლად.

1893 წლის 4 აგვისტოს მღვდელი დავითი გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა გრიგოლმა გადაიყვანა დოშაყეს ნათლისმცემლის ეკლესიაში. მან ამ სოფელში გახსნა (უნდა იყოს - განაახლა - ავტ) საეკლესიო-სამრევლო სკოლა.

მღვდელ დავითს ჰყავს მეუღლე, ალათი იესეს ასული და შვილები:

ლენტორი - 1890 წელს დაბადებული;

იონა - 1892 წელს დაბადებული;

ქრისტინე - 1896 წელს დაბადებული;

მარიამი - 1899 წელს დაბადებული;

ელისაბედი - 1907 წელს დაბადებული.

ლენტორი არის მესამე ხორშის საეკლესიო-სამრევლო სკოლის მასწავლებელი;

იონა სწავლობს კიევის კომერციულ სასწავლებელში;
ქრისტიანემ დაამთავრა ქუთაისის საეპარქიო ქალთა სასწავ-
ლებელი;

მარიამი სწავლობს ქუთაისის ყაუხჩევის (ყაუხჩიშვილი) კერ-
ძო გიმნაზიაში;

ელისაბედი სწავლობს დოშაყეს საეკლესიო-სამრევლო სკო-
ლაში.

1900 წლის 13 მაისს მღვდელი დავით თოდუა ნაყოფიერი
და სასარგებლო მოღვაწეობისთვის დააჯილდოვეს ენქერით,
1909 წლის 15 მარტს კი - სკუფიით. 1909 წლის 19 თებერვალს,
საეკლესიო-სამრევლო სკოლების დაარსების 25 წლისთავის
აღსანიშნავად, მას უმაღლესად ებოძა ვერცხლის მედალი. ის,
ოჯახის წევრებთან ერთად, არის ძალიან კარგი ყოფაქცევისა.

1914 წლისთვის დოშაყეს ეკლესიის მედავითნეა აქესენტი
სტიფანეს ძე ჟვანია, 1875 წელს დოშაყეში დაბადებული. მას
შინაური განათლება მიუღია. 1895 წლის 11 დეკემბერს ის დაინ-
იშნა დოშაყეს ეკლესიის მედავითნის მოვალეობის შემსრულებ-
ლად.

1906 წლის 25 ნოემბერს გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა
აქესენტი ჟვანია მიიღო სასულიერო წოდებაში და დაამტკიცა
მედავითნედ. მას ჰყავს მეუღლე, მატრონა პეტრეს ასული, 1886
წელს დაბადებული, და შვილები:

პლატონი - 1906 წ. 22 მაისს დაბადებული;

მარიამი - 1908 წ. 23 ივლისს დაბადებული;

ქსენია - 1910 წ. 21 იანვარს დაბადებული.

პლატონი და მარიამი სწავლობენ დოშაყეს საეკლესიო-სამ-
რევლო სკოლაში, ქსენია კი - მშობლებთანაა.

აქესენტი ჟვანიას დოშაყეში ჰქონია მამული: ოთხი დესეტი-
ნა სახნავი მიწა და ერთი დესეტინა და 300 კვადრატული საჟენი
ბუჩქნარი.

დოშაყეს ეკლესიის „სტაროსტაა“ სისო თედოს ძე ქობალია - 64 წლისა, რომელიც მრევლმა 1902 წელს სამი წლით აირჩია და შემდეგ, კიდევ სამჯერ არჩეული, 1914 წლის ჩათვლით ამ თანამდებობაზე მსახურობს.

მას ჰყავს ცოლი, ეკა და შვილები:

მარკოზი, ილარიონი და აქესენტი.

1914 წლისთვის დოშაყეს ეკლესიის სამრევლოში ცხოვრობდნენ:

სასულიერონი: 1 კომლი, 5 კაცი, 7 ქალი;

გლეხები: 65 კომლი, 245 კაცი, 204 ქალი;

სულ: 66 კომლი, 250 კაცი, 211 ქალი;

აღწერას ხელს აწერს „ბლალაჩინი“ (მთავარუხუცესი) მღვდელი კონდრატე ჩაჩიბაია.

გოგილო და დემურ ბასილაიების მიერ გამოქვეყნებული მასალების მიხედვით, 1915 წელს, აღდგომის დღესასწაულამდე, აშილ მიურატს და სალომე დადიანის ასულ ბებეს შეუკეთებიათ სამეგრელოს ყოფილ მთავარ დადიანთა სალხინოს სასახლის კარის ღვთისმშობლის ეკლესია. მათ სააღდგომოდ სალხინოში მიუწვევიათ სტუმრები.

აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაულზე სალხინოს სასახლის ეკლესიაში სავედრებელი პარაკლისი გადაუხდიათ. ბებე დადიანის თხოვნით, მღვდელმსახურება დოშაყეს ეკლესიის მღვდელ დავით თოდუას შეუსრულებია.

გადმოცემის მიხედვით, სალხინოს კარის ეკლესიაში სადღესასწაულო ღოცვებს ყოველთვის დავით „პაპა“ - მღვდელი აღავლენდა.

1917 წლიდან, საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენის შემდეგ, დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია შედიოდა ჭყონდიდის ეპარქიაში, რომელსაც ერთხანს ყოვლადსამღვდელო ამბროსი (ხელაია) განაგებდა.

საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს დაპყრობის შემდეგ, ახალმა ხელისუფლებამ ერთ-ერთ მთავარ ამოცანად ეკლესიის წინააღმდეგ ბრძოლა დაისახა.

1922 წლის 17 ივლისს სპეციალურმა კომისიამ სენაკის მაზრის პოლიტიუროს და სამაზრო აღმასკომის წარმომადგენლებისა და მღვდელ დავით მიხეილის ძე თოდუას მონაწილეობით აღწერა კინიის თემის სოფელ დოშაყეს იოანე ნათლისმცემელის ეკლესიის განძეულობა, „რომელშიაც აღმოჩნდა შემდეგი:

- 1) ბარძიმ-ფეშხუმი ვერცხლის, ზედა ნაწილი;
- 2) კოვზი ვერცხლის, ერთი;
- 3) ერთი პატარა წმ. გიორგის ხატი, ზედაპირი ვერცხლით გაჭედილი“.

აღწერის „აქტს“ ხელს აწერდნენ კომისიის წევრები.

დოშაყეს ეკლესიაში ჩატარებული ამ აღწერის დროს, აქაურმა სასულიერო პირებმა საბჭოთა ხელისუფლების წარმომადგენლებს საეკლესიო განძეულობის უმეტესობა, ალბათ, გადაუმაღეს. მათი შიში უსაფუძვლო არ ყოფილა.

1923 წლის თებერვალ-მარტში საბჭოთა ხელისუფლებამ მასობრივად დახურა ეკლესია-მონასტრები, მათ შორის - სენაკის მაზრაშიც. ავინოვებდნენ, დევნიდნენ სასულიერო პირებს.

1923 წელს გაზეთი „კომუნისტი“ ამაზე წერდა: „... წმინდა მამებთათვის - სასულიერო პირთათვის ძლიერმა გრიგალმა მშრომელ გლეხკაცობის რისხვამ მიწასთან გაასწორა საუკუნეობით ხალხზე გაბატონებული და მშრომელთა დამმონავებელი „უწმინდესი კონტრ - რევოლუცია“ სასულიერო წოდება თავიანთი ეკლესიებით. ა. წ. (ამ წლის) თებერვლის თვეში შეწყდა სენაკის მაზრის ყველა სოფლებში საეკლესიო ზარების გუგუნი, შეწყდა გუგუნი იმ ზარებისა, რომლებიც ასეული წლების განმავლობაში მონობისკენ მოუწოდებდნენ მშრომელთ. ყველა ეკლესიები გადაკეთებულ იქნენ სასოფლო კლუბებად. კლუბებში მოეწყო წარმოდგენები, წარმოთქმულ იქნა სიტყვები რელიგიის წინააღმდეგ... მოხდა სამღვდელოების გასამართლება...“

სენაკის მაზრაში დაიხურა 100 -ზე მეტი ეკლესია“.

ამავე გაზეთში გამოქვეყნებულ წერილში: „25 თებერვალი სალხინოსა და კინიის თემებში“ აღნიშნულია:

„ზოგ თემებმა გამოიტანეს რეზოლუციები, სადაც სასტიკად გამოხატეს სამღვდელოების საქციელს, უცხადებენ მათ ზიზლს, მოითხოვენ სამღვდელოების ეკლესიებიდან გაძევებას და ეკლესიების მოხმარებას საზოგადოებისთვის...“

მთელი რიგი ეკლესიებისა ხალხის მოთხოვნით დახურული არის. ასეთებს იყენებენ სკოლებისა და სხვა საჭიროებისათვის. მასთან ერთად მთელი რიგი მღვდლებისამ მიატოვა სამსახური ღვთისადმი, გადააგდო ანაფორა და შეუდგა თავისი ხელით და ოფლით პურის მოპოვებას“.

საბჭოთა ხელისუფლებამ დახურა კინიის თემში შემავალი სოფელ დოშაყეს ეკლესიაც.

„ჩვენი ეკლესია „ურთხელის“ (უთხოვარი) ხისგან ყოფილა ნაგები. ის დაუშლიათ და ხის მასალა კინიაში წაუღიათ. ამ მასალით აგებული საბავშვო ბაღი აქამდე იდგა“.

ეკლესიის „ხიბილი“ (ყორე) ერთი მეტრის სიმაღლის ქვის გალავანი დაუშლიათ...

„ეკლესიის ზარი დოშაყეს სკოლაში წაუღიათ, სადაც ის დიდხანს ეკიდა“. (მოხრობელები: რევაზ თომას ძე, ამბაკო იუსტინეს ძე და მურმან ანდროს ძე ჟვანიები).

ბუთხუზ ჯოტოს ძე კურდღელიას ცნობით, ბებიაშისმა, ლიდია გვარჩიას ასულმა ქობალიამ და ბაბუამ, ექვთიმე კურდღელიამ დოშაყეს ეკლესიის ღვთისმშობლის ჭედური ხატი სახლში დააბრძანეს და შეინახეს. „მე ხატი შევაკეთებინე და ჩვენს ეკლესიას შევწირე“ - აღნიშნავს იგი.

ავიწროვებდნენ, დევნიდნენ დოშაყეს ეკლესიის მღვდელ დავით თოდუას და მედავითნე ავქსენტი ჟვანიას.

მღვდელ დავითს შეურაცხყოფდნენ... მას აუკრძალეს მღვდელმსახურება... ის რამდენჯერმე გაუძარცვავთ...

მიუხედავად ამისა, მღვდელი დავითი ფარულად ნათლავდა ბავშვებს. მისი მონათლულია დოშაყეს ეკლესიის ქტიტორი ინგო ჟვანია.

მღვდელი დავით თოდუა 1950 წელს გარდაიცვალა. ის დაკრძალულია სალხინოს თემის სოფელ ლეცავეს სასაფლაოზე.

საბჭოთა რეპრესიებს ემსხვერპლა მედავითნე აქესენტი ჟვანია.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს „უმიშროების სამსახურის“ არქივში დაცული დოკუმენტის მონაცემებით, აქესენტი სტეფანეს ძე ჟვანია, 1870 წელს დოშაყეში დაბადებული, აქვე მცხოვრები, კოლმეურნე, ყოფილი მენშევიკი, 1931 წელს ანტისაბჭოთა საქმიანობისთვის დაუპატიმრებიათ.

1937 წლის 25 ოქტომბერს საქართველოს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატის გეგეჭკორის (ამჟამად-მარტვილი)რაიონული განყოფილების თანამშრომლებმა აქესენტი ჟვანია ისევ დააპატიმრეს. მას ანტისაბჭოთა აგიტაცია ბრალდებოდა

1938 წლის 28 ივლისს „შინსახკომის სპეცკოლეგიაში“ აქესენტი ჟვანიას შრომით-გამოსასწორებელ ბანაკში 10 წლით გადასახლება მიუსაჯა. მას 5 წლით ეზღუდებოდა სამოქალაქო უფლებები.

დალი, როზა, ქეთევან ბორისის ასულ და თენგიზ ბორისის ძე ჟვანიების ცნობით, დაუპატიმრებიათ აქესენტი ჟვანიას შვილები, მარიამი და ელპიტე. ისინი მოგვიანებით გაუთავისუფლებიათ.

აქესენტი ჟვანიას მეუღლემ, მატრონამ, შვილებმა: პლატონმა, გუიამ, ბორისმა, მარიამმა, ელპიტემ, ქსენიამ გადასახლებულის ბედ-ილბალზე არაფერი იცოდნენ.

აქესენტი ჟვანია 1942 წლის 6 ივნისს გადასახლებაში, ბანაკში გარდაცვლილა.

1960 წლის 28 მარტს საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის უმაღლესი სასამართლოს დადგენილებით, დანაშაულის ნიშნების არარსებობის გამო, აქესენტი ჟვანიას მიმართ საგამოძიებო საქმე შეწყდა.

დოშაყეს წმინდა სალოცავი, სადაც საუკუნეთა განმავლობაში რეკდნენ ზარები, დადუმდა...

დოშაყეს მცხოვრებნი, მიუხედავად საბჭოთა ხელისუფლების მხრიდან აკრძალვისა, ათწლეულების განმავლობაში დადიოდნენ ნაეკლესიარზე და იქვე მდგარ ცაცხვის ხესთან ანთებდნენ სანთლებს...

მოგვყავს XIX საუკუნესა და XX საუკუნის პირველ მეოთხედში დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიაში მომსახურე სასულიერო პირთა სია:

მღვდლები:

1830-1863 წლები - გაბრიელ თოდუა;

1864-1867 წლები - იესე ვეკუა;

1867-1868 წლები - ბესარიონ გაგუა;

1868 წ. 17 აგვისტო -1879 წ. 28 ნოემბერი - გიორგი იესეს ძე თოდუა;

1879 წ. 26 დეკემბერი -1893 წ. 26 აპრილი - მაქსიმე ლაზარეს ძე თოდუა;

1893 წ. 4 აგვისტო -1923 წ. თებერვალ-მარტი - დავით მიქელის ძე თოდუა.

დიაკვნები:

1821-1830 წლები - გაბრიელ თოდუა;

1868 წ. 28 მარტი-1868 წ. 17 აგვისტო - გიორგი იესეს ძე თოდუა;

1889 წ. 21 მაისი-1891 წელი -კარპეზ არჩილის ძე შანიძე;

მედავითნეები:

1845 წ. - ეგნატე თოდუა;
1855-1863 - ილარიონ თოდუა;
1864-1867 - მოსე ვეკუა;
1866-1868 - ზოსიმე გაგუა;
1870-1872 - თედორე თოდუა;
1873-1883 - ივანე მარტიშის ძე ჯიჯელავა;
1884 წ. 18 აპრილი - 1891 წ. - კარპეზ არჩილის ძე შანიძე;
1892 წ. 18 აპრილი - 1895 წ. დეკემბერი - ანდრონიკე პავ-
ლეს ძე ჯაფარიძე;
1894; 1895 წ. 11 ნოემბერი - 1923 წ. თებერვალ-მარტი -
ავქსენტი სტეფანეს ძე ჟვანია.

„დიაჩოქები“:

1845-1847 წლები - ეგნატე თოდუა;
1848-1856 წლები - ილარიონ თოდუა;
1851 წ. - დიმიტრი;
1852 წ. - ზოსიმე თოდუა;
1853 წ. - იოვანე გულორდავა.

ბლალორჩინი (მთავარხუცესი) მღვდლები:

1826 ... წელი - გიორგი ბერიძე;
1840-იანი წლები - ნიკოლოზ ანჯაფარიძე;
1850-იანი წლების შუა ხანები - სამსონ ანჯაფარიძე;
1850-იანი წლების დამლევადან - 70-იან წლებამდე - სიმონ
კუხალაშვილი;
1870-იანი წლების პირველი ნახევარი - სამსონ ანჯაფარიძე;
1870-იანი წლების მეორე ნახევარი - 1880-იანი წლების დამ-
ლევადან - ბესარიონ ხუბუნი;

1889 - 1890-იანი წლები - გიორგი ბერიძე;

1893 წ. - დიმიტრი ბერულავა;

1890-იანი წლების შუახანებიდან - XX ს. 20-იანი წლების დასაწყისამდე - კონდრატე ჩაჩიბაია.

დოშაყეს საჯარო სკოლის ისტორიის მასწავლებელ ეკატერინე ჟვანიას მონათხრობის მიხედვით, 2017 წლის გაზაფხულზე სოფელში გავრცელდა ხმა: დოშაყეში დაბადებული, აფხაზეთიდან იძულებით გადაადგილებული, ამჟამად თბილისში მცხოვრები ქალბატონი ინეზა მაქსიმეს ასული ჟვანია, ჭყონდიდელი მიტროპოლიტის, მეუფე პეტრეს (ცაავა) კურთხევით, ნაეკლესიარზე ტაძრის მშენებლობას იწყებსო. მოსახლეობისგან თითქმის დაცლილი სოფლისთვის, სადაც დიდი ხანია მნიშვნელოვანი არაფერი აშენებულა, ეს იმედის მომცემი იყო, რომ აქაურობის აღორძინება დაიწყებოდა...

დოშაყელი ქალბატონები ელისო და ეკატერინე ჟვანიები, მანანა ქობალია დაუკავშირდნენ ეკლესიის მშენებლობის ინიციატორს, ქალბატონ ინეზა ჟვანიას.

2018 წლის 18 აგვისტოს დოშაყეში, ნაეკლესიარზე, ამ საკითხზე სათათბიროდ შეიკრიბნენ სოფლის მცხოვრებლები. მათთან ბრძანდებოდა დიდი ჭყონის წმინდა ნიკოლოზის ეკლესიის წინამძღვარი, დეკანოზი იოანე (თოდუა); შეკრებილებმა ერთსულოვნად დაუჭირეს მხარი ინეზა ჟვანიას ინიციატივას და მას თანადგომა აღუთქვეს.

2018 წლის 10 სექტემბერს ჭყონდიდელი მიტროპოლიტი, მეუფე პეტრე (ცაავა) ჩაბრძანდა დოშაყეში. ის შეხვდა აქ მცხოვრებთ, ესაუბრა მათ და აკურთხა ნაეკლესიარ ადგილზე ტაძრის აღდგენა-მშენებლობა.

ქალბატონი ინეზა ჟვანია, თანამოაზრეების მხარდაჭერით, შეუდგა ეკლესიის მშენებლობის დასაწყებად მომზადებას. გაიწმინდა ტაძრის ასაგები ადგილი...

ცნობილმა არქიტექტორმა რევაზ ჯანაშიამ შეადგინა მშენებლობის პროექტი, რომელიც დაამტკიცა საქართველოს სა-

პატრიარქოს საეკლესიო ხუროთმოძღვრების, ხელოვნების და რესტავრაციის საბჭომ.

ეკლესიის მშენებლობისთვის ქვა ხობის მუნიციპალიტეტის სოფელ ხამისქურიდან მოიტანეს.

შეირჩა მშენებელთა ჯგუფი ნოსირელ ლერი კილასონიას მეთაურობით. ამ ჯგუფში შედიოდნენ: გოგიტა ბესელია, ლაშა კაჭარავა, ხვიჩა კვარაცხელია, კობა რურუა, ანტონ და დავით ცაავები, ჩხორონწყუელები: ჯაბა გულორდავა და გენო საბეკია, თამაკონელი დათო ფარცვანია, დოშაყელები: მურმან ახალაია, დემურ, ლაშა და მამუკა ჟვანიები, ელდარ ჩარგაზია.

დოშაყეს ეკლესიის მშენებლობის პროცესს ხელმძღვანელობდა და აფინანსებდა ქალბატონი ინეზა ჟვანია. მას გვერდით ედგნენ: ჭყონდიდის ეპარქიის სასულიერო პირები მიტროპოლიტ პეტრეს ხელმძღვანელობით, სოფელ ტალერში მცხოვრები კაკო თოდუა - მენარმე, ქველმოქმედი, ტაძრების ქტიტორი; დოშაყელების: მურმან ანდრის ძე ჟვანიას, მალხაზ ლურნკაიას, ნუნუ ყალიჩავა-ჟვანიას, დოშაყედან მარტვილის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს წევრ ლაშა ქობალიას ოჯახები.

დოშაყეს ეკლესიის მშენებლობისთვის თანხები შესწირეს:

ლიზი და მოგელი ახალაიებმა, კარლო ბეჭვამამ, ანგელინა და ლეილა გადელიებმა, დათო და ელდარ თოდუებმა, გიზო და სერგო კურდღელიებმა, გოგი კუხიანიძემ, მანუჩარ ლომთაძემ, ირაკლი მაისურაძემ, თეიმურაზ მიმინოშვილმა, მალხაზ ნემსაძემ, აბელ, ბესიკ, გულადი, დალი, დიმიტრი, თამაზ, თემურ, ინეზა, კახა, ლავროსი, ციცო ჟვანიებმა, თემურ ნუგზარის ძე ჟვანიამ...

ეკლესიის მშენებელთა გვერდით, საჭიროებისას, უსასყიდლოდ შრომობდნენ: მოგელი ახალაია, ჯაბა თოდუა, ბორის და ნუგეში ჟვანიები, ხვიჩა ქობალია.

ეკლესიის მშენებლობაში შრომით მონაწილეობდნენ: ბაჩანა, გელა, დიმა ახალაიები, ლაშა ესართია, ალიკა, გიგა, ზვიად და

თემურ თოდუები, ამბაკო (ვანიჩქა), გულად, გოგიტა, დათო, თამაზ, მურთაზ, ნუგზარ, რამაზ, რევაზ, ტარიელ, უშანგი, ქართლოს ჟვანიები, ირაკლი, გიორგი ქობალიები, ბაჩუკი ლურწყაია, მალხაზ ყალიჩავა.

აღსანიშნავია ქალბატონ ლარისა ყალიჩავას საქმიანობა, რომელიც მამაკაცების გვერდით შრომობდა.

ტაძრის მშენებლობის პროცესში მონაწილეობდნენ დოშაყეს საჯარო სკოლის უფროსკლასელი მოსწავლეები, რომელთა შორის გამოირჩეოდნენ გალა ჟვანია და დათო ყალიჩავა.

დოშაყეს მცხოვრებლები, ზოგი - სურსათ-სანოვავით, ზოგი - სატრანსპორტო საშუალებით, ზოგი - სამშენებლო მასალით, ცდილობდნენ ხელი შეეწყოთ მშენებლობისთვის.

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიისთვის ხატები დანერა თევდორე ჯაფარიძემ.

ტაძარს ხატები შესწირეს:

1. წმინდა გიორგის ხატი - ლაშა ახალაიამ;
2. მაცხოვრის ხელთუქმნელი ხატი - ჯემალ სერაპიონის ძე ფარულავამ, მისმა მეუღლემ, ირა ქობალავამ, შვილებმა: იანამ და ნანამ ოჯახებით;
3. ღვთისმშობლის ხატი, ჭედური (ეკლესიის დარბევისას გადარჩენილი) - ბუთხუზ კურდღელიამ;
4. წმინდა იოანე ნათლისმცემლის ხატი - საბა ჟვანიამ, თევდორე ჯაფარიძემ;
5. წმინდა იოანე ნათლისმცემლის ხატი - თამარ, თეკლე ჟვანიებმა;
6. მიქაელ მთავარანგელოზის ხატი - რომანოზ ფარულავას ოჯახმა;
7. გაბრიელ მთავარანგელოზის ხატი - ბაჩუკი ფარულავას ოჯახმა;
8. მაცხოვრის ჯვარცმის ხატი - ედიშერ ჟვანიამ, ბონდო თოდუამ;

9. ანდრია პირველწოდებულის ხატი - მზია ქობალიამ;
 10. წმინდა სამების ხატი - ბორის, ბესო, დალი ჟვანიებმა;
 11. წმინდა ნიკოლოზის ხატი - ედიშერ, ელისო და ეკატერინე ჟვანიებმა;
 12. წმინდა ნინოს ხატი - ლელა გამსახურდიამ;
 13. წმინდა ბარბარეს ხატი - ჯანო და გვანცა კვარაცხელიებმა;
 14. წმინდა მღვდელმთავარ გაბრიელის (ქიქოძე) ხატი - ჭყონდიდელმა მიტროპოლიტმა პეტრემ (ცაავა);
 15. წმინდა იოანე ნათლისმცემლის ხატი - ქუთაისის წმინდა გიორგის ეკლესიის მრევლმა;
 16. წმინდა გიორგის ხატი - გიორგი ჟვანიამ;
 17. ღვთისმშობლის ხატი - თამუნა ჯოჯუამ;
 18. ღვთისმშობლის ხატი - გიორგი ყურაშვილმა;
 19. მარიამ მეგვიპტელის ხატი - მარიამ (ლიზი) ახალაიამ; დოშაყეს ეკლესიისთვის სამი ზარი ჩამოასხა ოლეგ გელაშვილმა (თბილისი).
- ტაძარს ზარები შესწირეს:
- დიდი ზარი - გოგი თოდუამ, ლაშა და ლევან ქობალიებმა;
- საშუალო ზარი - ზაველ კენჭაძემ, გიზო ფიჩხაიამ, როდენ ქობალიამ;
- პატარა ზარი - თემურ დიხამინჯიამ.
- ეკლესიას კიოტი (სახატე), მაგიდა, ანალოლია, შესანირი ყუთი უძღვნა მხატვარ-რესტავრატორმა ირაკლი გაბელიამ;
- ტაძრის მშენებლობის პროცესში, ქალბატონ ინეზა ჟვანიას ხელმძღვანელობით ბევრი სირთულე, წინააღმდეგობა დაიძლია.
- „ინეზამ, ობლობაში გაზრდილმა ჩვენმა თანასოფლელმა, მიზანდასახულობით, დაუღალავობით და შეუპოვრობით შეძლო, წარმატებული ადამიანი გამხდარიყო. მან საერთო მიზნის მისაღწევად ყველა გაგვადგინა. ის ხელმძღვანელობდა სამშენებლო მასალის, სურსათ-სანოვავის მომარაგებას, აგვარებ-

და ტაძრის მშენებლობასთან დაკავშირებულ ორგანიზაციულ საკითხებს; როდესაც საჭირო იყო, ფიზიკურადაც მუშაობდა” - აღნიშნავენ დოშაყელები.

ერთი წლის თავდაუზოგავი შრომის შემდეგ, ქალბატონ ინეზა ჟვანიას, დოშაყეს მცხოვრებლების, მათი თანამდგომების მიზანი მიიღწა: აიგო ქვის ეკლესია, სამრეკლო, გალავანი, ტაძრამდე ასასვლელ გზაზე დაიგო ქვაფენილი...

საერო ხელისუფლებამ ეკლესიის მისადგომამდე კეთილმოწყობილი ბეტონის გზატკეცილი დააგო...

2019 წლის 11 სექტემბერს, წმინდა იოანე ნათლისმცემლის თავის კვეთის დღეს, მიტროპოლიტმა პეტრემ (ცაავა) აკურთხა დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ახალაგებული ტაძარი. აქ მღვდლად გაამწესეს დეკანოზი იოანე (თოდუა) - დიდი ჭყონის წმინდა ნიკოლოზის სახელობის საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი.

დადგინდა სატაძრო დღესასწაულები: თავის კვეთა წმინდა იოანე ნათლისმცემლისა, ენკენიობა - ახალი სტილით 11 სექტემბერს.

შობა იოანე ნათლისმცემლისა - ახალი სტილით 7 ივლისს;

მუცლად ღება წმინდისა ელისაბედისა, წმინდა იოანე ნათლისმცემლის დედისა - ახალი სტილით 6 ოქტომბერს;

დოშაყეს ეკლესიის კურთხევას ესწრებოდნენ:

დეკანოზი იოანე (თოდუა) - დიდი ჭყონის წმ. ნიკოლოზის საკათედრო ტაძრის წინამძღვარი;

დეკანოზი ზინობი (ჟვანია) - ქუთაისის წმ. გიორგის ეკლესიის წინამძღვარი;

დეკანოზი ექვთიმე (წულუკიძე) - ქუთაისის ხარების ეკლესიის წინამძღვარი;

არქიმანდრიტი ათინოგენი (მდივანი) - ბაღდის ღვთისმშობლის მიძინების მონასტრის წინამძღვარი;

ილუმენი დანიელი (გვილაფა) - ნაჩხურუს მთავარანგელოზთა მონასტრის წინამძღვარი;

მღვდელ-მონაზონი გაბრიელი (ცქვიტაია) - ალერტის წმ. გიორგის მონასტრის წინამძღვარი;

მღვდელი იაკობი (გაგუა) - ტალერის წმ. მთავარანგელოზთა ტაძრის წინამძღვარი;

მღვდელი გაბრიელი (ახალაია) - ნაჯახავოს წმ. მთავარანგელოზთა ტაძრის წინამძღვარი;

მღვდელი მატათა (ინჯგია) - თამაკონის მაცხოვრის ამაღლების ტაძრის წინამძღვარი;

მღვდელი მირიანი (მესხაძე) - წმ. გიორგი ჭყონდიდელის ტაძრის წინამძღვარი;

მღვდელი მაქსიმე (ჩაგუნავა) ნაფოსტარის ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისმშობლის ტაძრის წინამძღვარი;

დიაკვანი კონსტანტინე (გაბისონია) — მარტვილის საკათედრო ტაძრის დიაკვანი;

სოფელ დოშაყეს მცხოვრებლები, ქუთაისის წმ. გიორგის ეკლესიის მრევლი, მგალობლები, სტუმრები მეზობელი სოფლებიდან, მუნიციპალიტეტებიდან, საზღვარგარეთიდან...

ზეიმობდა ყველა: სოფელი, სტუმრები...

დოშაყელები ეკატერინე, ლარისა, ნუნუ ჟვანიები სიხარულს ვერ მალავენ: „მადლიერნი ვართ ყველასი, განსაკუთრებით-ქალბატონ ინეზა ჟვანიასი, რომელმაც არაფერი დაიშურა, ყველაფერი გააკეთა იმისთვის, რომ ეს ულამაზესი დღე ერუჟებიან ჩვენთვის, ყველა ქრისტიანისთვის. მან ახალი სიცოცხლე მთაბერა ჩვენს სოფელს, თითოეულ ჩვენგანს“.

ახალკურთხეულ დოშაყეს წმინდა იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიაში, თითქმის საუკუნოვანი იძულებითი მდუმარების შემდეგ, ისევ ახმიანდნენ ზარები... ტაძარი ქრისტიანული სულიერების სავანე ხდება, რაც სოფლის სასიკეთო ფერისცვალებას და კეთილდღეობას დაუდებს სათავეს.

XIX საუკუნესა და XX საუკუნის პირველ მეოთხედში ამჟამინდელი მარტვილის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მოქმედი ეკლესია-მონასტრების არასრული სია:

1. აბედათის იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია;
2. აბედათის თავად ანტონ ჩიქოვანის სასახლის წმ. გიორგის ეკლესია;
3. აბედათის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესია;
4. ალავერტის (ნოლის ალავერტის, ალერტის) წმ. გიორგის ეკლესია;
5. ალავერტის წმ. ნიკოლოზის ეკლესია;
6. ბაღდის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესია;
7. ბანძის ალავერტის წმ. გიორგის ეკლესია;
8. ბანძა-ვედიდკარის მთავარანგელოზის ეკლესია;
9. ბანძა-შაურკარის წმ. გიორგის ეკლესია;
10. ბანძის ჯეგელას წმ. გიორგის ეკლესია;
11. ბანძის თავად ხახუ ვახუშტის ძე ფაღავას სასახლის წმ. გიორგის ეკლესია;
12. ბომბოთის (ბობოთის) ღვთისმშობლის ეკლესია;
13. გოდოგანის წმ. გიორგის ეკლესია;
14. გოდოგანის წმ. გიორგის ზედმიწერილი ეკლესია;
15. გურძემის (I გურძემის) მიქაელ და გაბრიელ წმ. მთავარანგელოზების ეკლესია;
16. გურძემის გაბრიელის მთავარანგელოზის ეკლესია;
17. გურძემის (II გურძემის) წმ. მთავარანგელოზის ეკლესია;
18. გურძემის (III გურძემის) წმ. ნიკოლოზის ეკლესია;
19. გურძემის თავად ნიკოლოზ დადიანის კარის ეკლესია;
20. დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია;
21. ეწერის მთავარანგელოზის ეკლესია;
22. თამოკონის (I თამაკონის) მაცხოვრის ფერიცვალების ეკლესია;

23. თამოკონის (II თამაკონის) წმ. გიორგის ეკლესია;
24. თამოკონის (II თამაკონის) მაცხოვრის შობის ეკლესია;
25. თამოკონის (თამოკონის) მთავარანგელოზის ეკლესია;
26. თამოკონის ციხის თავად დგებუადის კარის ეკლესია;
27. თარგამეულის წმ. გიორგის ეკლესია;
28. ინჩხურის (I ინჩხურის) წმ. გიორგის ეკლესია;
29. ინჩხურის (II ინჩხურის) წმ. გიორგის ეკლესია;
30. ინჩხურის (?) თავად ნიკო დადიანის სასახლის ეკლესია;
31. კინიის (I კინიის) მაცხოვრის ფერიცვალების ეკლესია;
32. კინიის (II კინიის) მიქაელ და გაბრიელ მთავარანგელოზ-
თა ეკლესია;
33. კინიის (III კინიის) წმ. გიორგის ეკლესია;
34. კურძუს (კურზუს) მთავარანგელოზის ეკლესია;
35. კურძუს (კურზუს) თავად გიორგი დადიანის სასახლის
ეკლესია;
36. ლეგეგიეს წმ. გიორგის ეკლესია (მიწერილი საელიავოს
წმ. ხარლამპის ეკლესიისადმი);
37. ლემიქავეს ღვთისმშობლის ეკლესია;
38. ლეფარულოუს წმ. გიორგის ეკლესია;
39. ლეფირცხელეს წმ. გიორგის ეკლესია (მიწერილი ინჩხ-
ურის წმ. გიორგის ეკლესიისადმი);
40. ლეციცხვაიეს წმ. გიორგის ეკლესია;
41. ლეხანდრაგო-ნაჯავახოვოს (ნაჯახოუს) მთავარანგე-
ლოზის ეკლესია;
42. ლეხანდრაგო-ნაჯახოუს თავად არჩილ დადიანის სასახ-
ლის კარის ეკლესია;
43. მარტვილის ღვთისმშობლის მიძინების მონასტერი;
44. მარტვილის წმ. მიქაელ და გაბრიელ მთავარანგელოზთა
და წმ. გიორგის ეკლესიი;
45. მარტვილის (ნაოლაღევის) წმ. გიორგის ეკლესია;
46. ნაგებერაოს (ნაგებეროუს) წმ. გიორგის ეკლესია;

47. ნაგვაზაუს წმ. გიორგის ეკლესია;
48. ნაგვაზაუს მაცხოვრის აღდგომის ეკლესია;
49. ნაგვაზაუს ღვთისმშობლის ეკლესია;
50. ნაღეფსოუს მაცხოვრის ეკლესია;
51. ნამიკოლოუს (ნამიკოლავოს) მაცხოვრის ეკლესია;
52. ნამიკოლოუს მთავარანგელოზის ეკლესია;
53. ნაროუს წმ. გიორგის ეკლესია;
54. ნაჩილაჩოუს წმ. გიორგის ეკლესია (მინერილი ბანძა-ვე-დიდკარის მთავარანგელოზის ეკლესიისადმი);
55. ნახარებოუს (ნახარებავოს) მონასტერი;
56. ნახუნაოს (I ნახუნაოს) წმ. გიორგის ეკლესია;
57. ნახუნაოს (II ნახუნაოს) წმ. კვირიკესა და ივლიტას ეკლესია;
58. ნახუნაო-ჭაბურთის წმ. გიორგის ეკლესია;
59. ნაჯავახოუს (ნაჯახოუს) წმ. ბარბარეს ეკლესია (მინერილი ლეხაინდრაო-ნაჯახოუს ეკლესიისადმი);
60. ნახურცილავოს მაცხოვრის ეკლესია (მინერილი II გურძემის ეკლესიისადმი);
61. ნოლას თავად პეტრე დადიანის სასახლის კარის მაცხოვრის ეკლესია;
62. ონოლიის იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია;
63. ორქის თევდორე ტირონის ეკლესია;
64. ჟინოთის წმ. გიორგის ეკლესია;
65. ჟინოთის წმ. სამების ეკლესია (მინერილი I თამაკონის მაცხოვრის ეკლესიისადმი);
66. საელიავოს წმ. ხარლამპის ეკლესია;
67. სალხინოს წმ. გიორგის ეკლესია;
68. სალხინოს „კნიაზ“ (თავად) მინგრელსკის (დადიანის) სასახლის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესია;
69. სერგიეთის მიქაელ და გაბრიელ მთავარანგელოზთა ეკლესია;

70. ნაჩხურის (ჭაჩხურის) მთავარანგელოზის ეკლესია;
71. ჭვენის მთავარანგელოზის ეკლესია;
72. ხუნწის (I ხუნწის) თევდორე ტირონის ეკლესია;
73. ხუნწის (II ხუნწის) ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესია;
74. ხუნწის (III ხუნწის) წმ. გიორგის ეკლესია;
75. ჯოლევის წმ. გიორგის ეკლესია;
76. ჯოლევის (III ჯოლევის) მაცხოვრის ჯვარცმის ეკლესია;
77. ჯოლევის მეისარონის წმ. გიორგის ეკლესია;
78. ჯოლევის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესია;
79. ჯოლევის (I ჯოლევის) თავად კონსტანტინე დადიანის სასახლის კარის ღვთისმშობლის ეკლესია;
80. ჯოლევის სულიწმინდის მოფენის ეკლესია.

დოშაყეს იოანე
ნათლისმცემლის ეკლესია

ქუთილური ინეზა ჟვანია

დომაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია

უფლის სახლი...

ჩემი ლამაზი...

როგორ მიყვარხარ...

უფალი დიდა, ყოვლისშემძლე და კაცთმოყვარე...

უფალმა ამირჩია ამ საქმისთვის... მისი წყალობით, მორწმუნეთა გასახარად და ჩემი წინაპრების სულის საცხოვნებლად, შესაძლებელი გახდა იმ ტაძრის აღდგენა, რომელმაც საუკუნის წინ შეწყვიტა არსებობა.

მადლობა ჭყონდიდელ მიტროპოლიტს მეუფე პეტრეს (ცაავა) და დიდიჭყონის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიის წინამძღვარ დეკანოზ მამა იოანეს (თოდუა). მათი ლოცვა-კურთხევა მადლიერებდა და ძალას მმატებდა.

მადლობა არქიტექტორ რეზო ჯანაშიას და კალატოზ ლერი კილასონიას.

მადლობა ქველმოქმედ კაკო თოდუას უანგარო დახმარებისთვის.

მადლობა ჩემს დომაყელებს თანადგომისთვის.

მადლობა ყველას, ვინც შეენია ამ ქრისტიანულ საქმეს.

ვილოცოთ უფლისთვის...

ვადიდოთ უფალი...

უფალი ხომ სინათლეა... სიკეთეა... სიყვარულია...

დიდება უფალს, ამინ!

პატივისცემით,

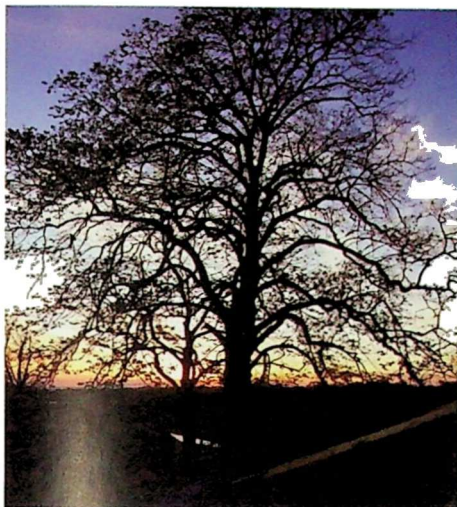
ინეზა მაქსიმეს ასული ფვანია

ნაეკლესიარი, სადაც აიგო ტაძარი

შეკრება ნაეკლესიარზე

საუკუნოვანი ცაცხვის ხე ეკლესიის ეზოში

რევაზ, ამბაკო, მურთაზ, ნუგზარ, მამუკა ჟვანიები, თემურ
თოდუა

მეუფე პეტრე ნაეკლესიარზე

მეუფე პეტრე, დოშაყელები საძირკვლის ნაყრის
კურთხევისას

ხაძირკვლის ჩაყრის კურთხევა

გაღა, ლევან შვანიძე, გიგა, ალიკა თოდუბი, ქართლოს.
ინეზა, თამარ შვანიძე, ლაშა ესართია

სამშენებლო მასალის მოძიება
რამაზ შვანია, კალატოზი ღვერი კილახონია,
ინეზა შვანია

უშანგ ჟვანია, მარიამ ყაღღიავა, ნუნუ ყაღღიავა, იზა
ქვარცხავა, პაატა ჟვანია

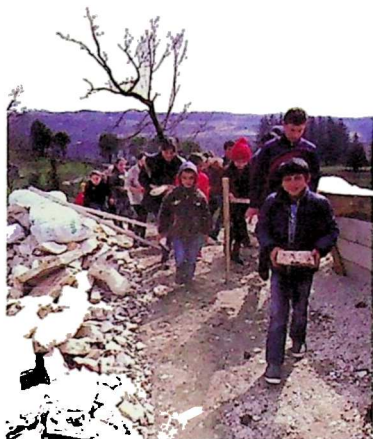
დოშაყვს სკოლის მოსწავლეები:
დათო ყაღღიავა,
ლევან ჟვანია

საძირკვლის ჩაყრა
ნუგეში, თამაზ ჟვანიები,
დათო ქობაღია,
მამუკა ჟვანია

გოგიტა ბესელია,
ნუგეში ჟვანია,
მამუკა ახალაია,
თამაზ ჟვანია

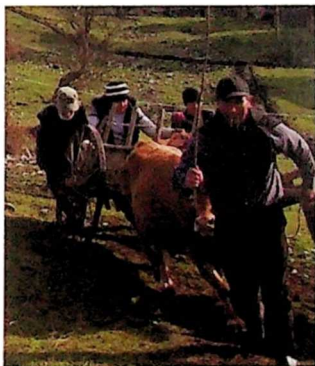
დღშაყვს ხაჯარო სკოლის
მოსწავლეები

ინგა შულაია, მაია ჟვანია
ამწეს "ნაენაცვლენ"

დათო ქობაღია

მამაბაპურ ხარ-ურემს
აღმართში „ესმარებიან“
მურმან ჟვანია, ინეზა
ჟვანია, ნუნუ ყალიჩავა,
მოგელი ასაღია

ლარისა ყალჩინავა-შვანისი

ძალა ერთობაშია

გიორგი ქობალია, ნიკა
თოდუა, გელა ახალაია

ტადრის მშენებლობაზე

გიგა თოდუა და მისი დამსმარეები

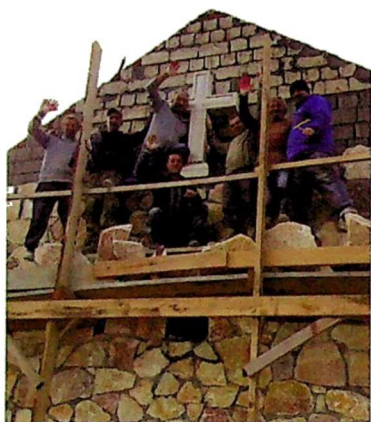
შესვენება
ინეზა, მურთაზ ჟვანიები, ლაშა კაჭარავა, გოგიტა ბესელია,
დემურ ჟვანია

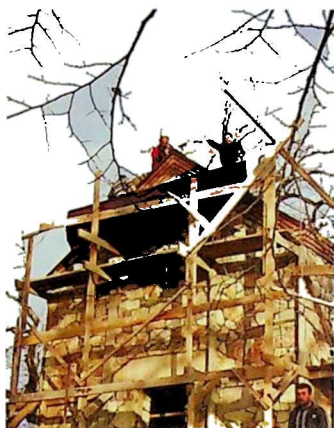
ჯაბა თოდუა

**ირაკლი, გიორგი ქობაღიები, მახარე,
გიორგი, ქართლოს, ლაშა ჟვანიები**

ტაძრის ჯვრით დამშვენება

ჯვრის აღმართვა
გოგიტა ბესუღია, მამუკა,
ლაშა შვანიდბი

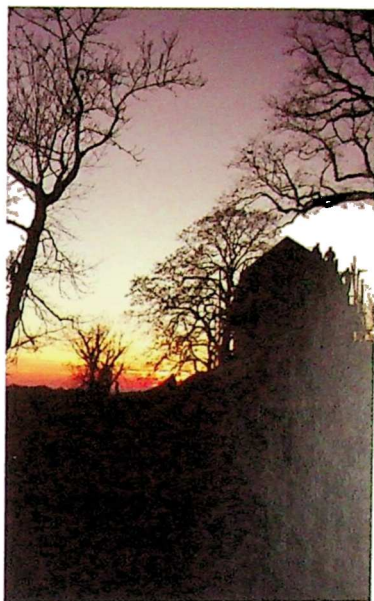
იზა ქვარცხავა, ინეზა შვანია,
ლევან შვანია

რევაზ შვანია

ქართლოს უვანია

მშენებლობა დიხის ფონზე

კამარა და კონქი აშენდა

პაატა, ბადრი, ნუგეში, მასარე ჟვანიები

ბარუკი ღურწკაია

მეუფე პეტრეს ლოცვა ტაძარში

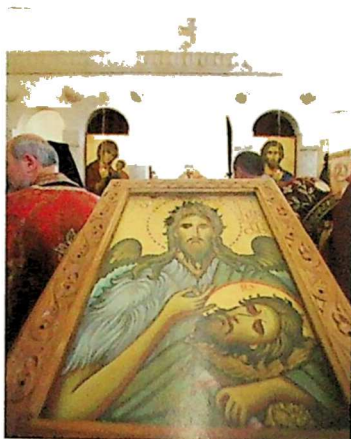
მიტოპოლიტი მეუფე პეტრე, დეკანოზი ზინობი ჟვანია,
ინეზა ჟვანია

მწუსრის ცისკარი ტაძარში

დოშაყეს ეკლესიის შრეგლი ტაძარში

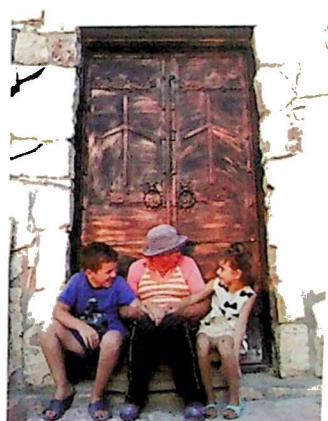
დღეშაყვს ეკლესიის იოანე
ნათლისმცემელის ხატი

ჯვარი ტაძარს შესწირა
პაატა ჟვანიამ

მარიამ თოდუა
ტაძარში

რეზიკო და კატო
ფოცსორაიები ინება
ჟვანიასთან ერთად

სოფლის უსუცეხები:
გოგუცა კვაშილავა-ჟვანიასი,
მურმან ჟვანია

ინეზა ჟვანია

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის
ღვთისმშობლის ხატი (XIX საუკუნე)
ციალა წულაია, თორნიკე კურდღელია, ბუთსუზ კურდღელია,
ინეზა ჟვანია, ქრისტინე კურდღელია

მეუფე პეტრე და დეკანოზი იოანე (თოდუა) შრევლიან
ერთად

ტაძრის კურთხევის დღე

მეუფე პეტრე ტაძარში

ფუფან ჟვანია

დეკანოზი ზინობი ჟვანია
ეკლესიის კურთხევისას
მირონის ცხება

ეკლესიისთვის სატეხის
შემწირველნი:
თამუნა ჯოჯუა, გიორგი
ჟვანია, გიორგი ყურაშვილი

ეკატერინე, კასა, ინეზა ჟვანიძე, ლეილა, ანგელინა
გადეღიები

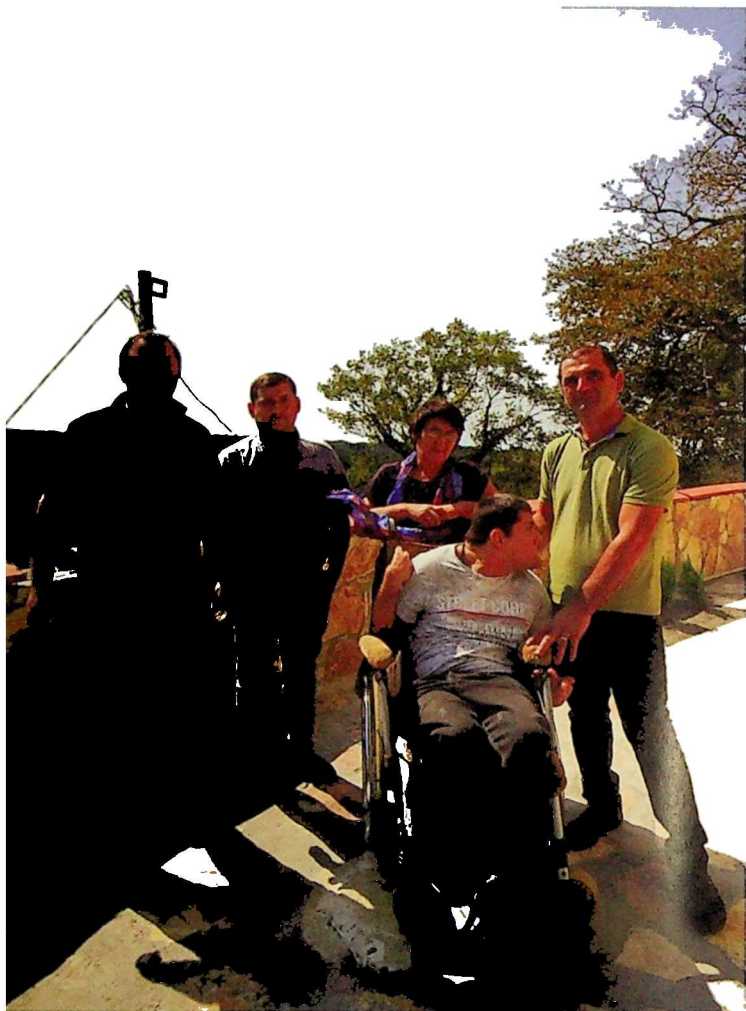
დადი, მურთაზ, ინეზა ჟვანიძე, ნონა ლაშვილი

ქლიტორი ისეზა ჟვანია, ქველმოქმედი კაკო თოდუა

ეკატერინე, დალი, დემურ, პაატა ჟვანიები

დღისავეს ეკლესიის მრევლი

აბესაფლომ, თეძურ, ინეზა უვანიები, როფიანდ ბეჭკაია,
ნანული თორდისაგა, იზოლდა აშორტია, თამარ უვანია

მურმან უვანია, რომანოზ, ჯემალ ფარულაგები, ინეზა
უვანია, ირა ფარულაგა-ქობალავა, მურთაზ უვანია

ტაძრის კურთხევის დღე

ტაძრის კურთხევის დღე

ტაძრის კურთხევის დღე

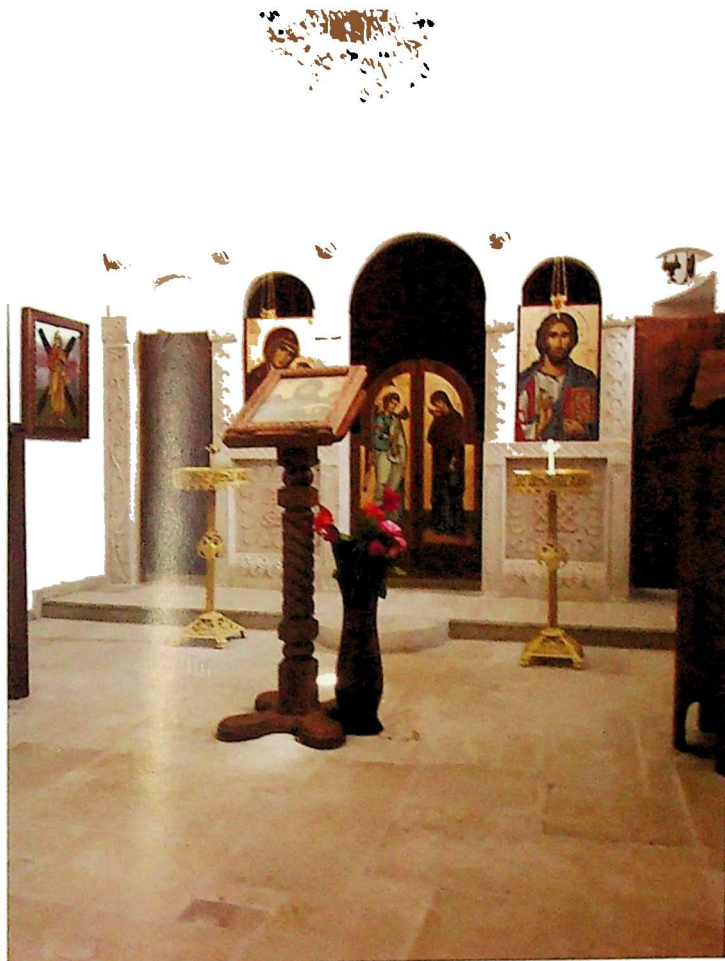
ქუთაისის უქიმერონის წმინდა გიორგის ეკლესიის მრევლი

დოშაყეს ეკლესიის მღვდელი
დავით თოდუა(1893-1923)

დეკანოზი იოანე (თოდუა)
დიდი ჭყონის წმინდა ნიკოლოზის
ეკლესიის წინამძღვარი,
დოშაყეს ტაძრის მოძღვარი

ტაძრის ინტერიერი

დოშაყვს ეკლესიის მრევლი

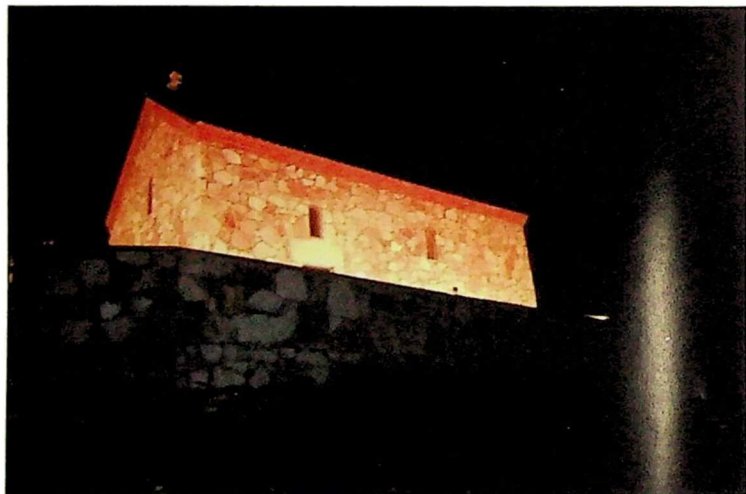
1. მღვდელი მათათა ინჯგია თამაკონის მაცხოვრის ამალელების ეკლესიის წინამძღვარი
2. მღვდელი იაკობ გაგუა ტაღერის მთავარ ანგელოზთა ეკლესიის წინამძღვარი
3. მღვდელი მაქსიმე ნაგუნავა ნაფოსტარის ივერიის ყოვლადწმინდა ღვთისშობლის ეკლესიის წინამძღვარი
4. მღვდელი ლაზარე ქაჯაია ნამიკოლაკოს წმ. გიორგის ეკლესიის წინამძღვარი
5. დეკანოზი იოანე თოდუა დიდი ჭყონის წმ. ნიკოლოზის ტაძრის წინამძღვარი

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესიის სამრევლო

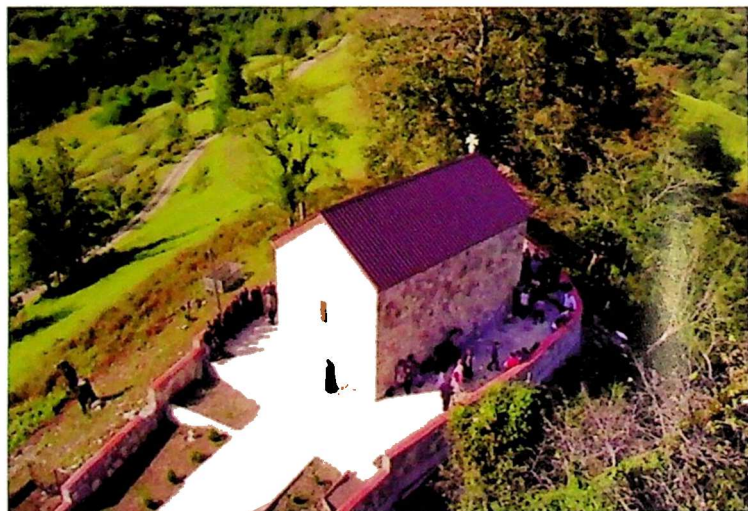
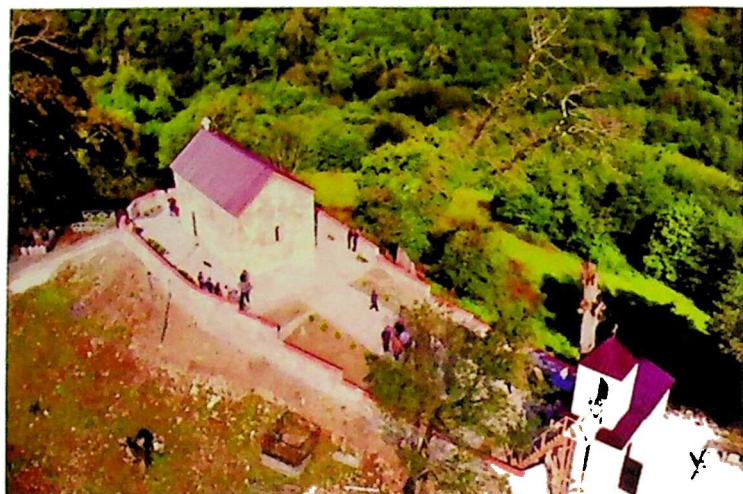
დღშაყეს ეკლესიის ძრევილი

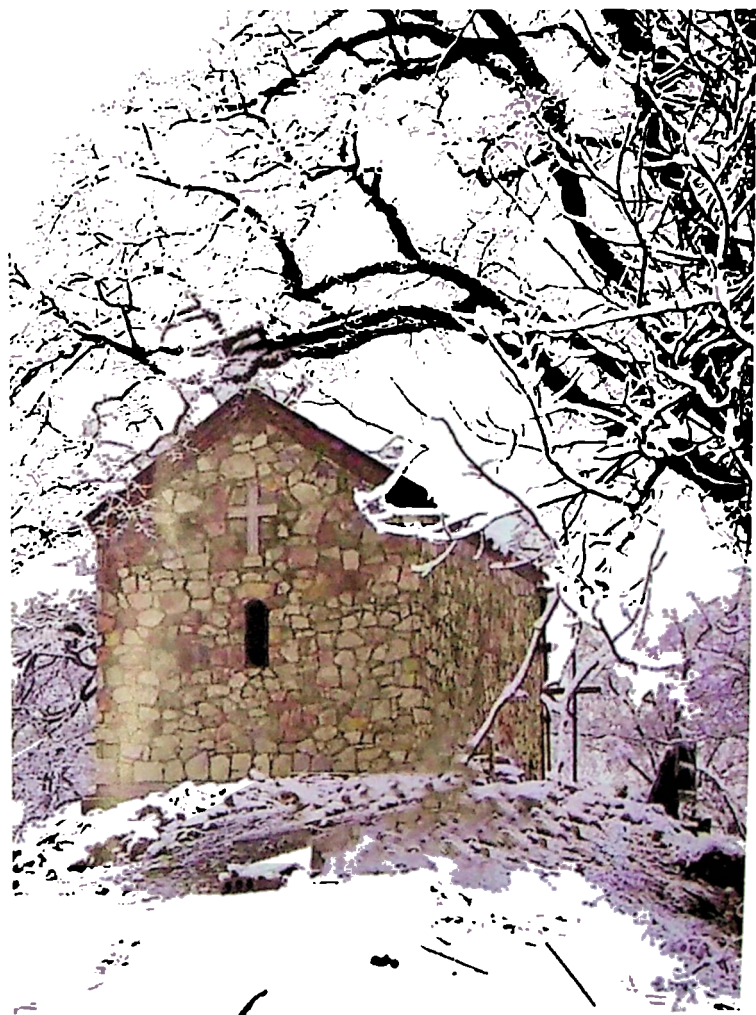
დღშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია

დოშაყეს იოანე ნათლისმცემლის ეკლესია

ტექსტზე მუშაობისას გამოყენებულია საქართველოს ცენტრალურ საისტორიო და საქართველოს უახლესი ისტორიის სახელმწიფო არქივებში, ქუთაისის სახელმწიფო საისტორიო არქივში, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს არქივში, საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში, ზუგდიდის დადიანების ისტორიულ მუზეუმში დაცული მასალები, XIX-XX საუკუნეების ჟურნალ-გაზეთებში გამოქვეყნებული წერილები, სამეცნიერო ლიტერატურის მონაცემები, ზეპირსიტყვიერი ჩანაწერები.

კომპიუტერული მომსახურება:
ეკატერინე ჟვანია
ელენე დობორჯგინიძე